

SAK

**SAK vuosikirja
1973**

SAK

VUOSI KIRJA
1973

TALOUDELLINEN KEHITYS 1973

Vuotta 1973 voidaan pitää nykyisen korkeasuhdanteen huippuvuotena Suomessa kuten muuallakin Euroopassa. Taloudellinen kasvu Suomessa tosin hidastui edellisestä vuodesta, mutta tämä johtui ensisijassa kapasiteettirajoituksista ja työvoiman puutteesta eikä siitä, että kysyntä olisi heikentynyt. Korkeasuhdanteelle tyypilliset pullonkaulailmiöt esiintyivät merkittävänä häirttekijöinä lähes kaikilla talouselämän sektoreilla. Erityisen selvää tämä oli rakennustoiminnessa, jossa vallitsi pulaa työvoiman lisäksi rakennustarvikkeista ja jossa tapahtui voimakas inflatoorinen kustannusten nousu. Korkeasuhdanteen myötä työllisyystilanne parani vuoden mittaan. Vuoden loppupuolella Etelä-Suomessa vallitsikin työvoimapula.

Inflaatiovauhti kiihtyi huomattavasti vuoden aikana. Nopeutuva inflaatio muodostikin ammattiyhdistysliikkeen näkökulmasta vaikeimman talouspoliittiset ongelmat. Inflaatiovauhdin kiihtymistä aiheuttivat sekä kotietä ulkomaiset tekijät. Kotimaisista tekijöistä merkittävimmät olivat ylikysyntätalanteen aiheuttamat pullonkaulailmiöt, kevään 1973 tuloratkaisut, ja erityisesti tällöin suoritettu ennätyksellinen kallis maataloustuloratkaisu, sekä Suomen Pankin löysä rahapolitiikka. Ulkomaisten tekijöiden merkitys oli kuitenkin varsin suuri. Eräiden vientituotteiden hinnat nousivat maailmanmarkkinoilla varsin voimakkaasti, mistä seurauksena oli samojen tuotteiden kotimaisen hintatason nousu. Näin oli erityisesti puuteollisuuden tuotteiden osalla. Tämä vientihintojen kotimaista hintatasoa nostava vaikutus näkyi erityisen selvästi rakennuskustannusten huomattavassa nousussa. Sekä metsänomistajien tulojen merkittävänä lisäyksenä, mikä omalta osaltaan aiheutti ylikysyntää. Ulkomaista tekijöistä voimakkaimmin vaikutti se maailmanmarkkinahintojen ja tällöin erityisesti raaka-ainehintojen huomattava nousu mikä

vuoden aikana tapahtui. Useimpien perusraaka-aineiden hinnat moninkertaistuivat vuoden kuluessa. Tämä näkyi luonnollisesti kotimaisessa hintatasossa lähes välittömästi.

Inflaatio sai uuden voimakkaan sysäyksen vuoden loppupuolella, jolloin öljyntuottajamaat kohottivat raakaöljyn hintaa moninkertaiseksi entisestään. Tällainen kehitys oli kyllä ollut jo aikaisemmin odotettavissa, mutta siitä huolimatta siihen ei ollut osattu varautua. Öljyn reaalihintaa oli laskenut lähes koko 60-luvun ajan. Kun Suomi on varsin riippuvainen tuontienergiasta, on selvää, että tämä öljyn hinnannousu tulee entisestään vauhdittamaan inflaatiota, ellei muilla sektoreilla ryhdytä päättävästi inflaatiota hidastaviin toimenpiteisiin.

Hallituksen talouspolitiikka, jossa inflaatiovauhdin hidastamisen olisi tullut olla keskeisellä sijalla, osoittautui varsin hapuillevaksi ja horjuvaksi. Mihin kukaan määrätietoisin toimenpiteisiin inflaatiovauhdin hidastamiseksi ei vuoden 73 aikana ryhtynyt. Vientihintojen poikkeuksellisesta noususta eräiden tuotteiden kohdalla aiheutunut paine kotimaista hintatasoa vastaan olisi ollut torjuttavissa vientimaksuja kantamalla. Samalla vientimaksuilla olisi kyetty estämään se, että puunjalosteiden maailmanmarkkinahintojen noususta aiheutuva tulonlisäys ei olisi valunut metsänomistajille kohtuuttoman suurena Rakennustoiminnan osalta olisi myös kaivattu toimenpiteitä ennen kaikkea ns. kovan rahan tuotannon rajoittamiseksi, sillä tämän tuotannon huomattava lisäys asuntorakennustoiminnaa aiheutti painetta rakennustarvikkeiden hintoihin ja nosti koko tuotannon kustannuksia. Liikerakentamista hallitus yritti hillitä lailla talonrakennustoiminnan investointiverosta, joka annettiin eduskunnalle ns. suojalakinipun yhteydessä. Kun kuitenkin kesti useita kuukausia, ennen kuin lakiesitys eduskunnassa käsiteltiin, lopulta yksivuotiseuna, seurauksena oli, että tämä esitys vain kiih-

dytti liikerakennustöiden aloittamista. Syksyllä hintaneuvosto kiinnitti hallituksen huomiota eräisiin toimenpiteisiin, joilla osittain voitaisiin hintatason kehitykseen vaikuttaa. Eräitä tällaisia toimenpiteitä hallitus suorittikin valtalain nojalla, lähinnä eräiden tuontitarvikkeiden tullien ja tuontimaksujen alennuksia.

Hintasäännöstelyn soveltamisalaa supistettiin toukokuussa -73. Säännösteltyjen tuotteiden hinnat nousivat vuoden aikana selvästi vähemmän kuin säännöstelyn ulkopuolella olleiden tuotteiden. Kun säännöstelyn piiriin kuitenkin kuului vain lopputuotteita, ja raaka-ainekustannukset sekä välituotteiden hinnat nousivat voimakkaasti, ei säännöstelyllä kyetty merkittävässä määrin hintatason kehitykseen vaikuttamaan.

Vuoden aikana asumiskustannukset nousivat varsin jyrkästi. Tämä johtui, paitsi jo aikaisemmin mainituista rakennustoiminnan yleiseen kehitykseen liittyneistä tekijöistä, ennen kaikkia siitä, että Suomen Pankki oli harjoittanut varsin löysää rahapolitiikkaa vuodesta -72 lähtien. Kun yleiset inflaatio-odotukset yhteiskunnassa lisääntyivät, seurauksena oli, että omistusasuntojen kysyntä voimakkaasti kasvoi. Keveiden rahamarkkinoiden vuoksi tämä johti hintatason huomattavaan nousuun, mikä omalta osaltaan kohotti asumiskustannuksia. Tämän lisäksi merkittäväksi asumiskustannuksia nostavaksi tekijäksi muodostui Suomen Pankin kesäkuussa tekemä päätös korkokannan korottamisesta puolelatoista prosenttiyksiköllä. Vaikka hallitus uusien arava-asuntojen osalta pyrkikin tuon korkokannan korotuksen vaikutuksia lieventämään alentamalla valtionlainoista perittävää korkoa, muodostui Suomen Pankin päätös kuitenkin inflaatiota kiihdyttäväksi tekijäksi. Korkopolitiikalla ei nykyisissä oloissa, siinä puitteissa missä korkojen muutoksissa voidaan liikkua, voidakaan inflaatiokehitykseen puuttua hillitsevästi, vaan korkokannan nostaminen päinvastoin antaa erään lisäsyysäyksen inflaatiolle. Vuoden loppupuolella rahamarkkinat sitten alkoivat kiristyä, lähinnä valuuttavarannon supistumisesta johtuen. Tämän rahamarkkinoiden kiristymisen vaikutukset rakennustoimintaan näkyivät vasta kuluvan vuoden aikana.

Inflaatiokehityksen hillitseminen vuoden -73 aikana olisi epäilemättä edellyttänyt sitä, että määrätietoisesti olisi voitu puuttua ulkomailta tuonti- ja vientihintojen muodossa tulevaan inflaatiopaineeseen. Tämä olisi edellyttänyt Suomen markan ulkomaisen arvon korottamista eli revalvaatiota. Devalvaatio olisi alentanut markkamääräisiä vientihintoja sekä tuontihintoja. Tätä linjaa Suomen Pankki ei kuitenkaan valinnut, peläten ilmeisesti, että se olisi edelleen syventänyt vaihtotaseen alijäämää, joka kolminkertaistui edelliseen vuoteen verrattuna. Vaihtotaseen alijäämän kasvu, joka öljyn hinnannousun seurauksena jatkuu erittäin voimakkaana kulvana vuonna, muodostaakin pitkällä tähtäyksellä vaikean talouspoliittisen ongelman. Vaihtotaseen tasapainottamisyrittämykset eivät kuitenkaan saisi johtaa sellaiseen talouspolitiikkaan, jolla loppujen lopuksi poistetaan edellytykset tasapainottaa vaihtotase pitkällä tähtäyksellä. Tällaisia ovat toimenpiteet jotka merkitsevät eri muodoissa tapahtuvaa pakkosäästämistä. Pakkosäästämislinjan valitseminen vaihtotaseen tasapainottamiseksi tulee johtamaan siihen, että maastamtuoto kasvaa ja että tuotannon kasvuedellytykset siten heikkenevät, minkä seurauksena vaihtotasetta ei tulevaisuudessaakaan saada tasapainoon.

Työvoimaongelmien kohdalla saatettiinkin viime vuosi eräissä tapauksissa nähdä liian ruusuina. Paluumuutto Ruotsista Suomeen ylitti muuton Suomesta Ruotsiin, kuten edellisenäkin vuotena, mutta tämä johtui ensisijaisesti siitä, että työllisyystilanne Ruotsissa pysyi edelleen heikkona. Suomen shudannekierto olikin tällä kertaa edellä Ruotsin kiertoa. Huhtikuussa allekirjoitettiin Suomen ja Ruotsin työvoimaviranomaisten sekä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen välillä sopimus, jonka tarkoituksena on ohjata maiden välinen muuttoliikenne tapahtumaan työnvälityksen kautta. Tämä sopimus astui voimaan heinäkuun alussa -73. Vuoden loppupuolelta ei vielä saatu selviä kokemuksia siitä, mikä sopimuksen käytännön merkitys on. Varmaa on kuitenkin se, että kun työllisyystilanne Ruotsissa nyt on selvästi paranemassa, voidaan varustautua siihen, että maastamuutto Suomesta tulee jälleen huomattavasti kasvamaan. Työntävinä tekijöinä

ovat tällä kertaa erityisesti asumiskustannusten ja elintarvikkeiden hintojen jyrkkä nousu. Maastamuuton huomattava lisääntyminen, vaikei olekaan enää odotettavissa ehkä sellaista muuttoaaltoa kuin viime vuosikymmenen loppupuolella, tulee joka tapauksessa huomattavasti vaikeuttamaan vastaisia kasvuedellytyksiämme ja mahdollisuksiamme poistaa niitä ongelmia, joista maastamuutto aiheutuu. Työvoimapolitiittisille näkökohdille tulisikin talouspoliittisessa toiminnassa antaa suurempi paino kuin lyhyen tähtäyksen tasapaino-ongelmille ulkomaan kaupassa. Tämä sen vuoksi, että jos päähuomio jatkuvasti kiinnitetään lyhyen tähtäyksen ulkomaankaupan tasapaino-ongelmiin, saatetaan tehdä sellaisia ratkaisuja, jotka pitkällä tähtäyksellä poistavat edellytykset tasapainottaa ulkomaankauppaa heikentämällä tuotannon kasvuedellytyksiä.

Vuoden -73 talouspoliittista keskustelua hallitsee varsin paljon myös kysymys Suomen ja Euroopan talousyhteisön vapaakauppasopimuksen kohtalosta. Loppujen lopuksi sopimus allekirjoitettiin syksyllä ja se astui voimaan vuoden -74 alussa eduskunnan hyväksyttyä sen. Sopimuksen yhteyteen niivottu ns. suojalakipaketti joutui eduskunnassa odottamaan poliittisia ratkaisuja itse vapaakauppasopimuksen kohtalosta. Tällä viivytyksellä oli haitallisia seurauksia maan talouspolitiikan hoidon kannalta, sillä suojalakiniippuun viitaten hallitus ei ryhtynyt sellaisiin lainsäädäntötoimiin jotka olisivat olleet tarpeellisia. EEC-kysymyksen käsittely lamautti muutenkin talouspoliittista päätöksentekoa hetkenä, jolloin päättäväiset toimenpiteet olisivat olleet tarpeen. Kun inflaatiokehitys viime vuonna ryöstäytyi hallinnasta, tänä vuonna olemme entistä vaikeampien ratkaisujen edessä.

Vuoden -73 alkupuolella käytiin neuvottelut Keskinäisen Taloudellisen Avunannon Neuvoston SEV'in kanssa, jotka johtivat toukokuussa allekirjoitettuun yhteistyösopimukseen Suomen ja SEV'in kanssa. Tämä on ensimmäinen SEV-järjestön ja kapitalistisen maan välinen yhteistyösopimus. Kesäkuussa aloitettiin neuvottelut Suomen ja Unkarin, Bulgarian, DDR:n, Tshekkoslovakian, Puolan kanssa vapaakauppasopimuksesta,

jolla näille maille annettaisiin Suomessa samat tulliedut kuin EEC-maille. Nämä neuvottelut jatkuvat edelleen. Mikäli ne, niin kuin on todennäköistä johtavat tulokseen kuluvan vuoden aikana, merkitsee tämä sitä, että melko lyhyen ajan kuluessa suurin osa Suomen ulkomaankauppaa tullaan käymään tullivapaasti. Tämä merkitsee talouselämälle varsin vakavaa haastetta, joka on otettava vastaan muilla keinoin kuin pyrkimällä pitämään työntekijöiden ansiotaso alhaisena. Erilaiset pakkosäästämisen muodot kuten devalvaatio tai voimakas inflaatio eivät vapaa-kauppatilanteessa enää teollisuutta auta. Ammattiyhdistysliike ei luonnollisestikaan voi tällaisia pakkosäästämiskeinoja hyväksyä. Vapaakauppaoloissa teollisuuden kilpailukyyn on perustuttava todellisiin kilpailutekijöihin. Alhaisen palkkatason varaan on laskelmia turha tehdä.

Tuotannon kehitys

Vuodesta 1973 ei muodostunut sellaista taloudellisen noususuhdanteen huippuvuotta, jollaista odotettiin. Osoittautui, että kasvun huippu oli ohitettu jo edellisenä vuonna. Taloudellinen kasvu oli silti tyydyttävä vastaten suurin piirtein pitkän aikavälin keskimääräistä kasvua.

Kotimaisen tuotannollisen kehityksen ajoitus oli sikäli yllättävä, että kapitalistisen länsimaailman taloudellinen kasvu kiihtyi kat-sausvuonna edelleen saavuttaen poikkeukselliset mittasuhteet. Ensisijaisina syinä maamme taloudellisen nousun ennenaikaiseen hidastumiseen lienee pidettävä kapasiteetin täyskäyttöisyyden saavuttamista sekä eräillä aloilla ja alueilla vallinnutta pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta. Tätä kuvastaa mm. se, että kapitalistisen maailman voimakkaasta kysynnän kasvusta huolimatta maamme tavaroiden ja palvelusten •vientii lisääntyi määrällisesti vain 5 %.

Eri elinkeinojen tuotannon määrän muutokset ovat vuosina 1971, 1972 ja 1973 olleet prosenteissa seuraavat:

	1971	1972	1973
Maatalous, metsästys ja kalastus	+2	-3	-4
Metsätalous	-5	-10	+4
Teollisuus	+2	+12	+6
Talonrakennustoiminta	-2	+8	+7
Maa- ja vesirakennustoiminta	+1	+4	+1
Liikenne	+2	+7	+7
Kauppa, pankit ja vakuutuslaitokset	+6	+11	+6
Muut elinkeinot	+5	+6	+5
Bruttokansantuote tuotantokustannushintaan	+2.4	+6.9	+5.2

Kulutuskysyntä on kasvanut maassa luotujen kokonaistulojen kasvun mukaisesti — yksityinen kulutuskysyntä hieman julkista kulutuskysyntää nopeammin. Kapasiteetin asettamien rajoitusten astuttua kuvaan on vihdoin uskaltauduttu investointitoiminnan laajentamiseen: yksityiset investoinnit kasvoivat määrältään 9 % lähinnä tuotannollisten investointien voimakkaan lisäyksen ansiosta. Julkinen investointikysyntä on tähdännyt kysynnän kasvun rajoittamiseen supistuen määrältään 3 1/2 %. Huomattava osa 7 %:lla kasvaneesta kokonaiskysynnästä on vuotanut ulkomaille. Tuonnin määrällinen kasvu on ollut nimittäin 13 %. Tämä on johtunut paitsi edellä mainituista tuotantoon liittyneistä rajoitteista, myös kysynnän kasvun painopisteen siirtymisestä tuonnin kasvua

edellyttävän investointitoiminnan suuntaan; varastojen lisäyksen voimakkaalla kasvulla on myös osuutensa asiassa.

Bruttokansantuotteen arvo markkinahankintaan on ollut katsausvuonna 66.2 mrd. mk eli 20 % enemmän kuin edellisellä vuonna.

Kansantulo

Ennakoarvion mukaan kansantulo oli vuonna 1973 51.8 mrd. mk eli 19 1/2 % suurempi kuin edellisellä vuonna. Henkeä kohden laskettuna kansantulo oli noin 11 100 mk. Erityyppiset tulot, niiden osuudet ja niiden prosentuaalinen kasvu vuodesta 1972 vuoteen 1973 käyvät ilmi seuraavasta asetelmasta

	1972 mmk	%	1973 mmk	%	Muutos %
Palkat	24 198	55,9	28 361	54,7	+17
Työnantajien sosiaalikulut	4 602	10,6	5 680	11,0	+23 1/2
Yksityisten elinkeinonharjoittajien tulot	5 759	13,3	6 704	12,9	+16 1/2
Voitot	3 955	9,1	5 718	11,0	+44 1/2
Korko- ja vuokratulot	4 803	11,1	5 380	10,4	+12
Kansantulo (netto)	43 317	100,0	51 843	100,0	+19 1/2
Poistot	5 158		6 268		+21 1/2
Bruttokansantulo	48 475		58 111		+20

Johtuen vienti- ja tuontihintojen voimakkaasta noususta ja siitä seuranneesta inflatorisesta hintakehityksestä kansantulon kasvu muodostui palkkasumman kasvua nopeamaksi, joten palkkasumman osuus kansantulosta supistui.

Palkat ja työnantajain sosiaalikulut (kasvaneita työnantajain sairausvakuutus- ja kansaneläkevakuutusmaksuja huomioonottamatta) lisääntyivät 17 1/2 % ja palkansaajien työpanosta kohden laskien 15 %. Kun kulutajahintataso nousi keskimäärin 11 1/2

%, kasvoivat palkat ja työnantajain sosiaali-kulut (ilman em. maksuja) palkansaajien työ-panosta kohden reaalisesti 3 % eli 2 % vä-hemmän kuin koko kansantalouden kaski-määräinen työn tuottavuus.

Maatalouden tulonsaajien vähenemisen myötä maatalouden harjoittajien tulot maa-taloudesta kasvoivat 4 1/2 %. Kantohintata-son voimaks nousu sensijaan johti metsätulo-jen 39 1/2 %:n kasvuun. Korkokannan ja vuokrien korotuksesta huolimatta kotitalouk-sien ja julkisen vallan korko- ja vuokratulot lisääntyivät melkoisesti vähemmän kuin koko kansantulo. Edullisinta tulokehitys oli metsätulojen ohella voittojen kohdalla niiden kasvaessa peräti 44 1/2 %.

Palkkojen osuus bruttokansantulosta supistui noin prosenttiyksiköllä edellisestä vuo-desta ollen nyt 49 %.

Osakeyhtiöiden voittojen ja kotitalouksien maksamien välittömien verojen nopeasta kasvusta johtuen kotitalouksien osuus käy-

tettävissä olevista tuloista supistui kolmella prosenttiyksiköllä. Osakeyhtiöiden käytettä-vissä oleva tulo eli jakamattomat voitot, jotka vuonna 1967 olivat 2 % kaikista käy-tettävissä olevista tuloista, kasvoivat viime vuotiseen tapaan 65 % niiden osuuden kai-kista käytettävissä olevista tuloista kohotessa 6 %:iin.

Maatalous

Maataloustuotannon määrä supistui ker-tomusvuonna 4 %. Tähän vaikutti pääasi-assa heikko rehusato. Kokonaispeltoala vä-heni 6 000 hehtaaria ollen kaikkiaan 2 659 - 000 hehtaaria. Siitä oli pellonvaraussopi-muksien piirissä 231 000 hehtaaria, mikä oli noin 31 000 hehtaaria enemmän kuin vuonna 1972.

Seuraavasta asetelmasta käy ilmi eräitä maatalouden tuotantolukuja vuosina 1972 ja 1973:

	1972	1973	Muutos %
Vehnä, milj. kg ..	463	394	- 15
Ruis, milj. kg —	119	119	+ - 0
Peruna, milj. kg ..	716	669	- 7
Maito, milj. litraa	3 215	3 059	- 5
Liha, milj. kg —	247	234	- 5
Kananmunat —	73	77	+5

Maataloustuotteiden maailmamarkkinahin-nat nousivat kertomusvuoden loppupuolella voimakkaasti. Ylijäämätuotteiden markkinoi-mismahdollisuudet olivatkin voita lukuunot-tamatta edellisvuotta paremmat. Vientitu-keen käytettiin 407 mmk, mikä oli 120 mmk vähemmän kuin edellisenä vuonna. Voivaras-tot olivat vuoden vaihteeseen mennessä kas-vaneet kuitenkin lähes 8 miljoonaan kiloon.

Maataloustuloneuvotteluissa päästiin sopi-mukseen vasta vapun aattona. Tavoitehinto-jen keskimääräinen korotus 9,3 % sekä maa-talouden hintapolitiittisen tuen lisäys vastasi-vat noin 500 mmk korotusta maataloustu-loon. Korotukset jakautuivat eri maatalous-tuotteille siten, että maidon tavoitehinta ko-hosi toukokuun alussa 6 p/l, naudanlihan 1 mk/kg, sianlihan 0,57 mk/kg ja kanan-munien 35 p/kg. Lisäksi korotettiin rukiin ja

vehnän sekä rehuviljan hintaa. Maatalouden alueittaista tukea kehitysaluetuki mukaanlu-kien lisättiin 46 mmk. Maataloustuotteiden hintojen korotukset nostivat välillisine vai-kuuksineen elinkustannusindeksiä 1,4 %.

Kertomusvuoden lopussa oli myös käytet-tävissä ensimmäiset tiedot v. 1971 kotita-loustiedustelun tuloksista. Niiden mukaan viljelijäväestön kulutusmenot olivat keski-määrin samalla tasolla perhettä kohti kuin te-ollisuustyöntekijöillä. Siten mitään var-sinaista tulokuilua viljelijäväestön ja palkan-saajien välillä ei ole osoitettavissa. Sen sijaan tuloerot viljelijäväestön keskuudessa ovat erittäin suuret, mikä myös käy ilmi kotita-loustiedustelun kulutusmenoja koskevista tie-doista. Seuraavassa asetelmassa on kaikkien kotitalouksien kulutusmenojen tasoa vuonna 1971 merkitty = 100.

	mk	indeksi
Maanviljelijät, yhteensä	16 059	99
2-4.99 ha	11 700	72
5-9.99 ha	14 908	92
10-19.99 ha	17215	106
20 ha ja yli	21 440	132

Tulopolitiikan informaatiotoimikunnan laatimien selvitysten mukaan maataloudesta saatu tulo kasvoi työpanosta kohti vuonna 1971 keskimäärin 16 %, vuonna 1972 keskimäärin 23 % ja vuonna 1973 ennakoarvioiden mukaan keskimäärin 15 %.

Metsätalous

Runsas rakentaminen kotimaassa yhdessä hyvien vientisuhdanteiden kanssa merkitsivät v. 1973 metsätalouden tuotannon elpymistä edellisvuoden taantumasta. Metsätalouden tuotannon määrä lisääntyi viime vuonna 4 %. Kun myös puun hinta kohosi viime vuoden aikana tuntuvasti, lisääntyi metsätalouden kansantuote-erä arvoltaan 31 % vuonna 1973.

Huolimatta teollisuuden ostopahallisuudesta ja voimakkaasti kohonneesta hintatasesta koko vuoden 1973 markkinahakkuut supistuivat ainespinopuutavaraan alkuvuodesta liittyneiden hintaerimielisyyksien vuoksi. Markkinahakkuiden kokonaismäärä laski mainittuna vuonna 30.7 miljoonaan kuutiometriin edellisvuoden 31.4 miljoonasta kuutiometristä. Varsinkin sahapuun kanto hinnat nousivat jyrkästi koko vuoden 1973 ajan. Vuosikeskiarvona kohosi kanto hinta-tase ennakoarvion mukaan 37—38 % edellisen vuoden keskiarvosta. Metsänomistajien tuloja arvioitaessa on lisäksi syytä muistaa, että metsätalouden verotus tapahtuu pinta-alan eikä todellisten tulojen perusteella.

Hyvä suhdannetilanne paransi myös metsätalouden työllisyyttä. Työllisten lukumäärä kohosi edellisen vuoden 60 000 henkilöstä 65 000 henkilöön vuonna 1973. Suhdannevaihtelujen lisäksi vaikuttaa metsätalouden työllisyyteen alalla edelleen jatkuva voimakas rationalisoi-mis- ja koneellistamisprosessi, joka pysyvästi vähentää työvoiman tarvetta.

Rakennustoiminta

Talonrakennustoiminnassa tuotanto kasvoi vuonna 1973 edelleen varsin voimakkaasti, noin 7 %, mikä oli vain prosenttiyksikön hitaampaa vauhtia kuin edellisenä vuonna. Maa- ja vesirakennustoiminnassa tuotannon määrä sitä vastoin lisääntyi vain vähän työllistämistarpeen vähennyttyä vuodesta 1972.

Talonrakennustoiminnan kasvua tuki vuonna 1973 edellisestä vuodesta poiketen nyt myös tuotannollisten talonrakennusinvestointien vilkastuminen. Niinpä ne lisääntyivät 10 % vuoteen 1972 verrattuna. Kesäkuussa 1973 säädetty investointiverolaki oli käynnistänyt jo edellisellä talvikaudella liikerakentamisen erittäin laajaksi. Keskenäisiä liikerakennustoimia olikin vuoden 1973 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana lähes 60 % enemmän kuin keskimäärin edellisenä vuonna. Niin ikään teollisuusrakentaminen elpyi kahden taantumavuoden jälkeen.

Asuntoinvestoinnit kasvoivat vuonna 1973 edelleen noin 6 % edellisestä vuodesta lisäyksen oltua jo silloin peräti 15 %. Katsausvuonna valmistui asuntoja arviolta noin 63 000, joten edellisen vuoden ennätysmäärä 60 000 ylitettiin jälleen. Näistä oli nytkin hie-man yli puolet valtion lainoittamia asuntoja.

Talonrakennustoiminnan kasvu alkoi kuitenkin kauttaaltaan hidastua vuoden 1973 loppukuukausina rakennuskustannusten erittäin voimakkaan nousun, rahamarkkinoiden kiristymisen sekä työvoimapulan ja rakennustarvikkeiden puutteen vuoksi. Niinpä rakennuslupiaakin myönnettiin vuoden 1973 viimeisellä neljänneksellä asuinrakennuksiin 14 % vähemmän, teollisuusrakennuksiin samoin 11 % ja liikerakennuksiin 32 % vähemmän kuin vastaavana aikana edellisenä vuonna. Asuinrakennustoiminta kääntyneekin sel-

vään laskuun vuoden 1974 aikana. Tuotannollisessa talonrakennustoiminnassa tapahtuneeseen edelleen kasvua lähinnä teollisuusrakentamisen ansiosta, mutta huomattavasti ai-

kaisempaa hitaampaa. Maa- ja vesirakennustoiminnan ennakoidaan myös hieman supistuvan vuonna 1974 edellisestä vuodesta.

Valmistuneet rakennukset

	I—III nelj.		
	1972	1973	muutos %
	milj. m ³		
Asuinrakennukset	12,08	11,90	-1
Teollisuusrakenn.	6,98	6,21	-11
Liikerakennukset	2,32	2,68	+16
Kaikki rakennukset	26,40	25,71	-3

Keskeneräiset rakennukset

	I—III nelj.		
	1972	1973	muutos %
Asuinrakennukset	17,45	19,97	+14
Teollisuusrakenn.	9,76	11,49	+18
Liikerakennukset	2,97	4,70	+58
Kaikki rakennukset	38,51	46,26	+20

Myönnetty rakennusluvat

Koko vuosi	IV neljännes		
	1972	1973	muutos %
	milj. m ³		
Asuinrakennukset	20,56	24,52	+19
Teollisuusrakenn.	11,71	14,63	+25
Liikerakennukset	5,34	6,28	+18
Kaikki rakennukset	47,73	54,70	+15

Rakennuskustannusindeksi (1964=100)
noui joulukuusta 1972 joulukuuhun 1973
peräti 26 %. Vuodesta 1972 vuoteen 1973
rakennuskustannusindeksi nousu oli keskimäärin 16,8 %. Indeksien ja sen alaryhmien
muutokset olivat seuraavat:

Kustannusryhmä

	1971	1972	1973	Nousu % 1973/1972
Kokonaiskustannukset	148,6	160,9	187,9	16,8
Rakennustekniset työt	146,8	159,9	186,7	16,8
— työpalkat	161,8	181,8	202,0	11,1
— tarvikkeet	133,7	141,2	176,0	24,6
— erikoistyöt	145,8	159,7	179,7	12,5
— rakennustyömaa				
yleiskustannukset	161,4	172,2	203,9	18,4
LVI-tekniset työt	154,5	163,8	189,6	15,8
Sähkötekniset työt	145,2	149,7	168,6	12,6
Muut kustannukset	161,9	176,7	216,0	22,2

Teollisuus

Kokonaistuotannon kasvun hidastumisen myötä on myös teollisuustuotannon kasvu hidastunut. Vuonna 1972 teollisuustuotannon bruttokansantuote-erä lisäytyi 12 % lisäyksen ollessa v. 1973 enää 6 1/2 %. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksiin ennakoarvioiden mukaan teollisuustuotannon määrä on kasvanut katsausvuonna ainoastaan 3 %. On kuitenkin todennäköistä, että tämä ennakoarvio osoittautuu lopullisten tietojen valossa liian pieneksi.

Metalliteollisuudessa on tuotanto kehittyntä suotuisimmin metallien ja metallituotteiden valmistuksessa. Metallien valmistuk-

sessä on mahdollisuuksia voimakkaaseen kasvuun lähitulevaisuudessakin ottaen huomioon raudan ja teräksen valmistuskapasiteetin huomattava lisäys lähivuosina. Sen sijaan koneiden ja kulkuneuvojen valmistus näyttää ennakoarvioiden valossa supistuneen. Näiden alojen kasvua rajoittaa huomattavassa määrin ammattitaitoisen työvoiman puute. — Samaan aikaan kun kone- ja kalustoinvestoinnit ovat katsausvuonna kasvaneet toistakymmentä prosenttia, investointitavaroiden kotimaisen tuotannon kasvu on voimakkaasti hidastunut kysynnän kasvun purkautuessa investointitavaroiden tuonnin 17 %:n suuruiseen määrälliseen kasvuun.

Metsäteollisuuden tuotannon lisäys on ollut suhteellisen suuri. Tästä johtuen metsä-

Teollisuustuotannon kehitys 1971–1973

	1971	1972	1973
Kaivos- ja kaivannaisteollisuus	-21	+14	+9
Tehdasteollisuus	+2	+12	+3
Siitä			
Elintarvikkeiden valmistus	+4	+6	+3
Juomien valmistus	-1	+9	+11
Tupakkatuotteiden valmistus	+5	+15	-3
Tekstiilien valmistus	+1	+8	-7
Vaatteiden valmistus	+2	+17	0
Nahan, nahkateosten ja kenkien valmistus ...	+1	+6	-5
Puutavaran valmistus	+3	+7	+6
Massan, paperin ja paperituott. valmistus	0	+10	+7
Graafinen tuotanto	+3	+5	-3
Kemiallisten tuotteiden valmistus	+16	+18	+2
Maaöljyn jalostus, kumi-, muovi- yms. tuotteiden valmistus	-4	+10	+7
Savi-, lasi- ja kivituoitt. valmistus	+5	+8	+6
Metallien valmistus	-12	+30	+13
Metallituotteiden valmistus	-2	+15	+14
Koneiden valmistus	+7	+18	-2
Sähkötekniisten tuotteiden valmistus	+9	+15	+6
Kulkuneuvojen valmistus	-7	+17	-5
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	+4	+12	+2
Koko teollisuus	+2	+13	+3
— investointitavarat	+3	+17	-3
— muut tuotantohyödykkeet	+2	+11	+4
— kulutushyödykkeet	2	11	+4
— puu- ja paperiteollisuus	0	+8	+7
— metalliteollisuus	0	+18	+2
— muu tehdasteollisuus	+4	+10	+2

sektorissa on kapasiteetin käyttöaste tällä hetkellä korkea. Tuotannon kasvua aikaisemmin jarruttaneet varastot ovat supistuneet. Raaka-ainepula tuntuu rajoittaneena erityisesti puuteollisuudessa.

Voimakkaana jatkunut rakennustoiminta on pitänyt yllä tyydyttävää tuotannollista kasvua rakennusaineteollisuudessa.

Myös kulutushyödykkeiden tuotannon kasvu näyttää jäävän pieneksi verrattuna kulutuskysynnän kasvuun; ero ei kuitenkaan ole niin selvä kuin investointitavaroiden kohdalla. Myös kulutustavateollisuudessa tunnetaan tuotantokapasiteetin täyskäyttöisyyden ja työvoiman puutteen asettamia rajoituksia. Raaka-ainepula on eräillä aloilla vaikuttanut tuotannon kasvuedellytyksiin.

Teollisuuden tuottavuus eli tuotannon määrä työpanosta kohden kasvoi kansantulotilaston ennakkotietojen mukaan 5 % sen lisääntyneenä vuonna 1972 8 % ja v. 1971 2 %.

Liikenne

Liikenteen kasvu oli kertomusvuonna edelleen voimakasta. Kansantulotilaston ennakkotietojen mukaan liikenteen määrällinen kasvu oli 6,5 prosenttia, joten se oli noin prosenttiyksikön nopeampaa kuin kasvu koko palvelusektorilla keskimäärin. Liikenteen bruttokansantuotteen arvo oli vuonna 1973 3 906,6 mmk. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 3 426,0 mmk, joten liikenteen bruttokansantuote kasvoi arvoltaan 14 prosenttia. Lähes 6 prosenttia bruttokansantuotteesta syntyi kertomusvuonna liikenteestä.

Liikenteen käyttämän työpanoksen määrä lisääntyi 150 300 työvuodesta 153 100 työvuoteen. Kasvua oli siis 1,9 prosenttia. Kuljetus- ja liikennealan työllisyystilanne parani jossain määrin kertomusvuonna, jonka lopussa alalla oli työttömiä työnhakijoita 1 333 henkeä ja avoimia työpaikkoja 1 145 kappaletta. Vuotta aikaisemmin työttömiä työnhakijoita oli 1 664 ja avoimia työpaikkoja ainoastaan 660.

Kasvu oli kertomusvuonna liikenteen kaikilla sektoreilla suhteellisen voimakasta. Valtionrautateiden matkustajamäärä kasvoi noin 7 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna, mikä merkitsee lähes 30 miljoonaa hen-

kilömatkaa. Rautateiden kuljettama tavaramäärä lisääntyi kertomusvuonna edellisen vuoden runsaasta 24 miljoonasta tonnista noin 27 miljoonaan tonniin. Kasvua kuljetetuissa tavaramäärissä tapahtui siis noin 12 prosenttia.

Suomen kauppalaivasto väheni kertomusvuonna 30 aluksella. Vuoden lopussa kauppalaivasto käsitti 466 alusta, joista 21 oli höyryalus. Höyrylaivoja poistettiin vuoden aikana käytöstä 20 kappaletta. Ulkomainen merenkulku lisääntyi tavaramäärältään tuonnin osalta likimain 15 ja viennin osalta noin 13 prosenttia. Noin puolet tuoduista ja viedyistä tavaramääristä kuljetettiin suomalaisilla aluksilla.

Kertomusvuonna merkittiin rekisteriin yli 130 000 uutta moottoriajoneuvoa, mikä on runsaat 18 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Rekisteriin merkityistä uusista ajoneuvoista oli henkilöautoja 120 000 kappaletta eli lähes viidenneksen enemmän kuin vuonna 1972. Autokannan kasvu oli kertomusvuonna siis selvästi edellisvuodesta nopeampaa.

Kotimaiset lentoyhtiöt kuljettivat vuonna 1973 säännöllisessä henkilöliikenteessä lähes 1,7 miljoonaa matkustajaa, mikä merkitsee vuoteen 1972 verrattuna noin 10 prosentin kasvua. Lentoyhtiöiden kuljettama tavaramäärä kasvoi myös selvästi. Tonnikilometreissä laskien kotimaisten lentoyhtiöiden tavarakuljetukset lisääntyivät lähes viidenneksen eli 27,3 miljoonasta 32,5 miljoonaan tonnikilometriin.

Kotimaan kauppa

Nimellisansioden verrattain nopea nousu, säästämisasteen aleneminen, työllisyysasteen paraneminen ja vuoden loppua kohden kiihtyvä inflaatio pitivät yllä kulutuksen kasvua. Yksityiset kulutusmenot lisääntyivät vuonna 1973 määrältään noin 6 % edellisestä vuodesta. Hankinnat suuntautuivat kestäviin kulutushyödykkeisiin — ennen muuta autoihin ja kodinkoneisiin. Niinpä isojen kestävien tavaroiden ostot lisääntyivät runsaat 15 % määrältään edellisestä vuodesta.

Vähittäiskaupan myynti kehittyi kulutusta vastaavasti. Koko vähittäiskaupan myynti lisääntyi määrältään noin 7 % edellisestä

vuodesta. Myynnin kasvun painopiste oli erikoistavaramyynnin puolella. Näistä toimialoista lisäsivät myyntiään eniten sähkölaakeja radiomyymälät sekä urheilu- ja retkeilyvälinekaupat. Autokauppojen myynti oli määrältään noin neljänneksen edellisvuotta suurempi. Myös alkoholiliikkeiden ja jalkine- myymälöiden myynnin lisäys oli keskimäärää huomattavasti voimakkaampaa.

Kaupassa meneillään oleva rakennemuutos, mikä merkitsee suurten, yleismyymälä- tyyppisten toimintayksikköjen yleistymistä

näyttää myös saavuttaneen ostajien suosiota. Tavaratalojen, erilaisten pienoistavaratalojen ja hallimymälöiden sekä supermarkettien myynti lisääntyi myös viime vuonna keskimäärää voimakkaammin. Niiden vaikutus pienten elintarvike- ja erikoistavaramyymälöiden myyntiin näkyy näiden myynnin hitaana kasvuna tai sen supistumisena. Niinpä elintarvike-, maito- ja lihakaupat sekä asuste- ja vaatetusmyymälät ja kemikalikaupat näyttävät edelleen menettäneen myyntiään kaupan suuryksiköille.

Asetelma 1.

Ulkomaankaupan rakenne vuosina 1972 ja 1973.

	milj.mk				
	osuus			muutos %	
	1972	1973	72/71	73/72	
VIENTI					
maataloustuotteet	634	621	4	+16	-2
metsätaloustuotteet	56	72	1	-37	+29
puuteollisuustuotteet	1 824	2 473	17	+10	+36
paperiteollisuustuotteet	4 253	5 115	35	+14	+20
metalliteollisuustuotteet	3 246	3 873	26	+40	+19
muut tavarat	2 069	2 453	17	+32	+19
Koko vienti	12 082	14 607	100	+22	+21
TUONTI					
raaka-aineet	5 239	6 682	40	+13	+28
poltto- ja voiteluaineet	1 625	1 970	12	+5	+21
investointitavarat	3 107	3 825	23	+0	+23
henkilöautot	480	644	4	+47	+34
muut kulutustavarat	2 657	16 536	100	+12	+26

Ulkomaankauppa

Ulkomaankaupan kokonaisarvo kasvoi edellisen vuoden tapaan voimakkaasti myös vuonna 1973. Viennin arvo lisääntyi 21 prosenttia, ja tuonnin arvo peräti 26 prosenttia. Sen sijaan viennin määrä kasvoi vain 4 prosenttia, joten vientihintatason keskimääräinen nousu edellisen vuoden keskitasosta oli peräti 17 prosenttia.

Viennin kasvu keskittyi puu- ja paperiteollisuuteen sekä muuhun teollisuuteen, kun sen

sijaan metalliteollisuuden viennin määrä aleni. Viennin määrä kasvoi eniten paperiteollisuudessa, kun taas vientihintojen nousu oli suurin puuteollisuudessa (+30 %), mikä johtui etupäässä sahateollisuuden maailmanmarkkinahintojen jyrkästä noususta vuoden 1973 aikana.

Vientihintojen voimakas nousu näkyi myös vastaavien tuotteiden kotimaisen hintatason nopeana nousuna ja lisäsi siten kotimaista inflaatiopainetta. Paperiteollisuuden markkamääräisten vientihintojen nousua (+9 %) ra-

joittivat valuuttakurssien muutokset eli lähinnä dollarin ja punnan arvon lasku.

Tuontihinnat nousivat keskimäärin 12 prosenttia edellisestä vuodesta eli huomattavasti vientihintoja hitaammin. Ulkomaankaupan vaihtosuhte (vientihintojen ja tuontihintojen suhde) parani siten lähes 5 prosenttia. Tuonnin määrä kasvoi 13 prosentilla. Tuonin määrän nopea kasvu ja viennin heikko määrällinen kehitys johtuivat tuotantokoneiston täyskäyttöisyydestä eivätkä kilpailukyvissä tapahtuneista muutoksista tai kysynnän heikkenemisestä. Tuontihinnoista nousi-

vat erityisen voimakkaasti maatalouden raaka-aineiden hinnat (+38 %) sekä polttoaineiden hinnat (+19 %). Polttoaineiden hinnat nousivat erittäin jyrkästi vuoden viime kuukausina, mikä ei vielä näy tässä keskiarvoluvussa. Kulutustavaroiden tuonti kasvoi nopeammin kuin kulutus keskimäärin, joten tuontitavaroiden osuus kulutuksesta kasvoi.

Markan ulkomainen arvo pysyi keskimäärin suhteellisen vakaana vuoden 1973 aikana, heikentyen mm. D-markkaan ja Sveitsin frangiin nähden, mutta nousten dollariin ja puntaan nähden.

Asetelma 2.

Ulkomaankaupan alueellinen jakaantuminen 1973, mmk

	VIENTI	osuus 1973, %	osuuden muutos, %-yks. 73/72	TUONTI	osuus 1973, %	osuuden muutos, %-yks.	tase 1973
EFTA	3 276	22	-3	4 231	26	0	- 955
siitä Ruotsi	2 138	15	-3	2 922	18	+1	- 784
EEC	6 815	47	+3	6 754	41	-1	+ 61
siitä							
Englanti	2 820	19	+1	1 676	10	-2	+1144
Länsi-Saksa	1 419	10	0	2 776	17	0	-1357
Itäryhmä	2 125	15	-1	2 661	16	0	- 536
siitä							
Neuvostoliitto	1 718	12	0	2 017	12	0	- 299
Muut maat	1 357	9	-0	1 707	10	+1	- 350
siitä USA	649	4	0	778	5	0	- 129
Kehitysmaat	1 033	7	+1	1 182	7	0	- 149
	14 607			16 536			-1929

Ulkomaankaupan alueellista jakautumaa esittävässä taulussa esiintyvät EFTA ja EEC nyt siinä uudessa muodossa, minkä ne saivat vuoden 1973 alussa Englannin ja Tanskan erotessa EFTAista ja liittyessä EEC:hen. Tuonnin osalta alueellisessa jakautumassa ei ole tapahtunut suuriakaan muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan viennissä EEC:n osuus kasvoi 3 prosenttiyksikköä, kun taas EFTA:n ja lähinnä Ruotsin osuus laski 3 prosenttiyksiköllä. Tämä johtui ennen kaikkea metalliteollisuuden vientimäärien alenemisesta ja puu- ja paperiteollisuuden viennin voimakkaasta kasvusta.

Kauppataase EEC:n kanssa oli 61 miljoonaa markkaa ylijäämäinen, kaikkien muiden ryhmittymien kanssa kauppataase oli alijäämäinen. EEC-kaupan ylijäämä johtuu Englannin kaupan suuresta ylijäämästä, sillä Länsi-Saksan kaupan alijäämä kasvoi edellisvuotisesta lähes puolella. Itäryhmän kanssa käytävän kaupan alijäämä kasvoi tilapäisesti.

Kauppataaseen alijäämä lisääntyi lähes puolella ja oli 1929 miljoonaa markkaa. Vaihtotaseen alijäämä oli 1684 miljoonaa markkaa. Vaihtotaseen alijäämä rahoitettiin osittain pääoman tuonnilla (nettotuonti oli 900 miljoonaa markkaa), ja osittain valuutta-

varantoa supistamalla. Valuuttavaranto supistui vuoden aikana 784 miljoonalla markalla. Ulkomaisen velan hoitokustannusten eli korko- ja kuoletusmenojen osuus vaihtotaseen tuloista nousi yhdellä prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta eli 11 prosenttiin vaihtotaseen tuloista.

Rahoitusmarkkinat

Rahoitusmarkkinat olivat alkuvuodesta 1973 keveät. Vuoden loppuun mennessä rahoitusmarkkinoilla tapahtui kuitenkin huomattavaa kiristymistä. Tämä oli seurausta valtion kasaylijäämän jäähdyttämisestä Suomen Pankkiin, valuuttavarannon supistumisesta sekä Suomen Pankin harjoittamasta rahapolitiikasta.

Liikepankit lisäsivät kuluneen vuoden aikana keskuspankkivelkaansa 1 859 miljoonalla markalla. Tällä peruskorkoiset kiintiöt oleellisesti ylittäneellä keskuspankkiluoton käytöllä rahoitettiin varsinkin heikkoon talletuskehitykseen nähden huomattava ottolainauksen kasvu. Toisaalta valtiontalouden yllijäämää sidottiin Suomen Pankkiin mm. valtion suhdannerahastoon suoritettuna 500 miljoonan markan siirron muodossa. Talletustodistuksiin sidotut varat lisääntyivät vuoden aikana yhteensä 660 miljoonaa markkaa. Näiden tekijöiden ohella kiristymistä tapahtui ulkomaisen luotonoton suhteen, sillä vaihtotaseen vajeus katettiin käyttämällä valuuttavarantoa 491 miljoonaa markkaa.

Rahapolitiikalla pyrittiin vuoden 1973 aikana asteittain tiukentuvasti kiristämään rahoitusmarkkinoita. Helmikuun lopulla tehtiin päätös Suomen Pankin osuuden alentamisesta kotimaisten toimitusluottojen rahoituksessa. Kesäkuun lopulla päätettiin toimenpidekokonaisuudesta, joka rahapolitiikan osalta sisälsi korkokannan yleisen korottamisen heinäkuun alusta lukien sekä liikepankkien luottokiintiöiden alentamisen. Luottokiintiöitä kuitenkin korotettiin syyskuun alusta, koska rahamarkkinat kesän aikana tapahtuneen valuttavarannon supistumisen johdosta olivat kiristyneet tavoiteltua jyrkemmin.

Luoton tarve kuluneena vuotena kasvoi melko voimakkaasti. Investointitoiminta oli kuluneena vuotena melko voimakasta. Hinta-

ja kustannustason nousu lisäsivät yritysten käyttöluoton tarvetta. Samalla kasvatettiin varastoja uusien hinnankorotusten pelossa. Hintojen nousuvauhti etenkin asuntomarkkinoilla lisäsi yksityisten henkilöiden luottojen kysyntää. Niinpä pankkien antolainaus kasvoikin kuluneena vuonna noin neljänneksellä. Kun ottolainaus samanaikaisesti kasvoi vain noin 13 prosenttia, peittivät liikepankit suurimman osan luottojen tarpeesta ylittämällä keskuspankkivelkansa sallitut rajat. Talletusten puolella shekkitilien kasvu on laimeampaa kuin koko ottolainauksen yhteensä, mikä johtui osittain lisääntyneestä investointitoiminnasta ja osittain keinottelu- luonteisestakin varastojen hankinnasta.

Voimakas hintojen nousu oli eräänä syynä siihen, että sijoitustoimintaa tapahtui pankkien ottolainauksen kustannuksella tuottoisampiin kohteisiin kuin reaaliomaisuuteen ja arvopapereihin. Helsingin Arvopaperipörssiin liikevaihto kasvoi viime vuonna 74 prosenttia. Tuntuva osa liikevaihdon kasvusta aiheutui arvopapereiden arvonnoususta, mikä pankkiosakkeiden kohdalla oli vuoden alusta vuoden loppuun 82 %, teollisuusosakkeiden kohdalla vastaava 37 % ja muiden osakkeiden kohdalla 16 %.

Kun odotettavissa on edelleen valuuttavarannon supistumista ja liikepankit eivät voi enää kasvattaa luotonantoaan keskuspankissa kovinkaan paljon ja kun ottolainauksen kehitys tulee tänä vuonna olemaan suunnilleen samaa luokkaa kuin viime vuonna, tulevat rahoitusmarkkinat vuoden 1974 aikana olemaan huomattavasti kireämmät kuin vuonna 1973.

Valtiontalous

Valtiontalouden tulot lisääntyivät vuonna 1973 puoli prosenttia nopeammin kuin vuotta aikaisemmin eli noin 18 prosenttia. Verojen ja veroluonteisten tulojen kasvu oli kaikkiaan noin 22 prosenttia. Markkamääräisesti verot ja veroluonteiset tulot olivat noin 12 miljardia markkaa suuremmat kuin varsinaiseen tulo- ja menoarvioon oli merkitty. Ennustettua suurempi kasvu aiheutui lähinnä siitä, että arvion pohjana oleva ansiotason nousu oli mitoitettu liian alhaiseksi. Ve-

rotulot yhteensä olivat noin 26 prosenttia suuremmat kuin vuotta aikaisemmin. Tulo- ja omaisuusveron tuotto kasvoi 30 prosenttia, liikevaihtoveron 19, leimaveron 26 ja auto- ja moottoripyöräveron määrä noin 53 prosenttia. Tulleista saatiin lähes kolmannes enemmän rahaa ja Alkon tuloja kertyi 21 prosenttia enemmän.

Valtion kassamenot ilman lainojen kuoletuksia lisääntyivät viime vuonna runsaat 19 prosenttia. Menoja oli kaikkiaan 15,5 miljardia markkaa. Valtion kulutusmenot kasvivat voimakkaasti, kaikkiaan noin 19 prosenttia. Eläkemenot kohosivat 20 prosenttia ja valtionavut kunnille 28 prosenttia. Maa- ja vesirakennustoita supistettiin parantuneen työllisyytilanteen johdosta ja tällöin reaalisijoitusten kasvu jäi vain 10 prosenttiin.

Valtiontalous jäi tuloalijäämäiseksi vuonna 1973. Tuloalijäämä oli noin 65 miljoonaa markkaa. Sen sijaan kassaylijäämä oli vuoden lopussa noin 490 milj. mk. Kassaylijäämän suuruus verrattuna tuloalijäämään johtuu siitä, että tuloalijäämän osalta ei ole huomioitu nk. siirtyviä erä ja toisaalta siihen on otettu mukaan siirto valtion suhdannerahastoon. Näin ollen on todettava, että valtiontalouden tila oli vuonna 1973 edelleen hyvä. Tätä kuvastaa myös se, että valtion pitkäaikaisia lainoja kuolletettiin vuonna 1973 noin 715 miljoonaa markkaa enemmän kuin otettiin uusia lainoja. Lainanotto jäi viime vuonna 239 miljoonaan markkaan. Tämä mahdollistaneet tulevassa matalasuhdanteessa alijäämäisen budjetin laatimisen. Valtiontalouden toimenpiteet kuten siirrot suhdannerahastoon, talletustodistusten ostot olivat kuluneen vuoden aikana rahamarkkinoita kiristäviä.

Veroasteikkojen pitäminen ennallaan vaikutti tulo- ja omaisuusveron tuoton kasvuun siten, että ostoarvoltaan yhä alhaisemmat tulot joutuivat yhä suuremman verotuksen kohteeksi. Tästä seurauksena oli se, että valtion tuloveron tuotto kohosi huomattavasti voimakkaammin kuin ansiotaso. Samanlaisesti kertyviä tuloja on käytetty muun kuin aktiiviväestön hyväksi. Tällöin joudutaan ajan mittaan harkitsemaan valtion veroperusteiden muuttamista, koko verojärjestelmän uudistamista sekä valtion menojen tar-

koituksen mukaisempaa ja tehokkaampaa kohdentamista.

Hinnat ja palkat

Neljän peräkkäisen keskitetyn sopimusratkaisun jälkeen päädyttiin työmarkkinoilla kertomusvuoden keväällä liittokohtaisten työ- ja virkaehtosopimusten solmimiseen. Liittokohtaisten sopimusten teon avaajana toimi valtion sektori, jonka virkaehtosopimuksen mukainen ratkaisu katsottiin ns. yleiseksi linjaksi. Tässä sopimuksessa huhtikuun alusta 1973 voimaan astuneiden palkankorotusten vaikutus oli n. 8,3 %. Vuoden 1973 aikana sopimuskorotusten kokonaisvaikutus valtion virkaehtosektorilla ns. asteikkojen oikaisu ja lomaltapaluu- rahaa mukaan luettuna oli n. 10,3 % verrattuna sopimuskauden alkua edeltäneeseen ajankohtaan. Tilastokeskuksen laatiman sopimus- palkkaindeksin mukaan kaikkien palkansaajien sopimuskorotukset olivat keskimäärin 11,9 % sopimuskauden viimeisellä neljänneksellä verrattuna kertomusvuoden ensimmäiseen neljännekseen. SAK:n jäsenliittoja koskeneen tiedustelun perusteella voitiin eri teollisuuden aloilla solmittujen työehtosopimusten arvioida nostaneen vuoden 1973 ensimmäisellä neljänneksellä vallinnutta ansiotasoa 11,5 % ilman lomaltapaluurahan ym. tekijöiden vaikutusta. Lomaltapaluurahan vaikutus oli n. 0,7 %.

Vuosikirjaa laadittaessa viimeisimmät käytettävissä olleet tiedot teollisuuden työntekijöiden keskituntiansioista ovat vuoden 1973 kolmannelta neljännekseltä. STK:n jäsenyrityksiltä kerättyihin tietoihin perustuvan ansiotilaston mukainen teollisuuden työntekijöiden keskimääräinen tuntiansio oli vuoden 1973 kolmennella neljänneksellä miehillä 8,94 mk ja naisilla 6,42 mk. Erillisine arkipyhäkorvauksineen vastaavat keskituntiansiot olivat 9,10 mk ja 6,49 mk.

Työntekijöiden keskituntiansioiden kehitys teollisuudessa viimeisten kolmen vuoden aikana ilmenee seuraavasta:

Vuosi ja
neljännes

Teollisuuden työntekijöiden keskituntiansio kaikkineliseen ja arkipyhäkorvauksineen, mk

	Miehet	Naiset
1971 I	6,16	4,43
II	6,60	4,58
III	6,72	4,72
IV	7,03	4,91
1972 I	7,06	4,94
II	7,68	5,40
III	7,69	5,47
IV*)	7,83	5,59
1973 I	8,01	5,67
II	8,88	6,29
III	9,10	6,49
IV	9,28	6,60

*) tulopoliittisen informaatiotoimikunnan arvio

Tulopoliittisen informaatiotoimikunnan selvityksen mukaan yleisellä ansiotasoindeksillä mitattu kaikkien palkansaajien nimellinen ansiotaso oli vuonna 1973 15,4 % korkeampi keskimäärin kuin vuonna 1972. Sopimuskauden viimeisellä neljänneksellä kaikkien palkansaajien nimellinen ansiotaso oli tulopoliittisen informaatiotoimikunnan mukaan keskimäärin 16 % korkeampi kuin sopimuskautta edeltäneellä neljänneksellä. Kyseisen suuruisen ansiotason nousuun vaikuttivat palkkojen korotusten lisäksi mm. erilaiset työvoiman ja toimialojen sisäiset rakennemuutokset, sekä työvoiman kysynnässä ja tarjonnassa ilmenevät tasapainottomuudet. Teollisuuden työntekijöiden ansiotaso oli em. toimikunnan selvityksen mukaan vuonna 1973 keskimäärin 16,7 % korkeampi kuin edellisenä vuonna. Sopimuskauden viimeiselle neljännekselle teollisuuden työntekijöiden ansiotaso nousi sopimuskauden alkua edeltäneeltä neljännekseltä 16,9 % ko. toimikunnan arvion mukaan.

Ketomusvuoden aikana hintatason nousuvauhti lisääntyi huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna. Inflaatiokehityksen voimakkuuden suhteen vuosi 1973 jäi maamme taloushistoriaan yhtenä sodanjälkeisen ajan huippuvuotena. Elinkustannusindeksillä mitatut kuluttajahinnat eivät vuoden 1956 jäl-

keen ole kohonneet niin voimakkaasti kuin vuonna 1973.

Joulukuusta 1972 joulukuuhun 1973 elinkustannusindeksi kohosi peräti 15,3 %. Vuonna 1973 elinkustannusindeksi oli 11,7 % korkeammalla tasolla kuin keskimäärin vuonna 1972. Edelliset elinkustannusindeksin nousuluvut osoittavat että kuluttajahintojen nousuvauhti kiihtyi kertomusvuoden aikana. Kansainvälisen inflaation nopeutumisen merkitsemä tuonti- ja vientihintojen nousuvauhdin lisääntyminen vaikutti olennaisesti inflaation nopeutumiseen Suomessa. Vientihintataso muodostui vuonna 1973 keskimäärin 17 % korkeammaksi kuin edellisenä vuonna. Tuontihinnat olivat vastaavasti 12 % korkeammat kuin edellisenä vuonna. Vuoden 1973 viimeisellä neljänneksellä tuonnin yksikköarvoindeksi oli 18 % korkeampi kuin edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä. Viennin yksikköarvoindeksi oli puolestaan 25 % korkeampi kuin vuoden 1972 viimeisellä neljänneksellä. Valmiiden tavaroiden sekä raaka-ainneiden tuontihintojen nousun välitön vaikutus kuluttajahintoihin vuoden 1973 aikana oli n. 3 1/2 %. Tuontihintojen nousun vaikutus muodostui edellistäkin suuremmaksi. Lisäksi vientihintojen voimakkaalla nousulla oli kotimaista hintatasoa nostava vaikutus, jonka läpilyöntiä yhdessä tuontihintojen nousun merkitsemän inflaatiovaikutuksen kanssa ei sen

enempää hintasäännöstelyllä kuin vientimaksu-, valuuttakurssi- ja hinnantasaustoimenpiteinkään kotimaiseen hintatasoon juuri vähennetty.

Kertomusvuoden alkukuukausina toteutetut julkisten hintojen ja maksujen korotukset (nestemäisten polttoaineiden varmuusvarastointimaksu, posti-, puhelin- ja lännätinmaksut, rautatietariffit ja alkoholin hinnat) yhdessä edellisen vuoden puolella toteutetun tupakkavalmisteveron korotuksen kanssa, jonka vaikutus tuli näkyviin suurimmaksi osaksi vasta vuoden 1973 alkupuolella, nostivat elinkustannusindeksiä vajaan prosentin. Maataloustuotteiden tavoitehintojen keskimäärin 9,3 %:n suuruinen korotus välittömästi heijastusvaikutuksineen kohotti indeksii n. 1,5 %. Vuoden 1973 heinäkuun alusta tuli voimaan yleinen korkokannan korotus, joka perustui Suomen Pankin päätökseen. Tämän toimenpiteen vaikutus kuluttajahintaindeksiin oli myös n. 1,5 %. Valtioneuvoston hyväksymä, elokuun alussa voimaan tullut huoneenvuokrien yleinen korotus merkitsi indeksissä n. 0,3 %:n suuruista nousua.

Edellä luetellut tekijät, joissa eivät ole mu-

kana tuontihintojen nousun välilliset vaikutukset eivätkä vientihintojen nousun kotimaiseen hintatasoon kohdistuneet vaikutukset, aiheuttivat karkeasti arvioiden 8 % -yksikköä vuoden 1973 aikana tapahtuneesta elinkustannusindeksin noususta.

Varsinaisen hintasäännöstelyn eli hinnanvahvistusmenettelyn piiriin jäi 34 % elinkustannusindeksiin vaikuttavista hyödykkeistä vuoden 1973 toukokuun alussa suoritettua hintasäännöstelyn alan supistamisen jälkeen. Suhteellisen pieni osa hyödykkeistä kuului ns. ilmoitusmenettelyn piiriin ja hintavalvonnan ulkopuolella oli 57 % elinkustannusindeksin hyödykenimikkeistä. Aikaisemmin lueteltujen tekijöiden lisäksi kuluttajahintojen nousuun vaikuttivat kotimaiset kustannus- ja kysyntätekijät sitä tietä, että suurin osa hinnanmuodostuksesta oli kokonaan säännöstelyn ja valvonnan ulkopuolella: tämä koski yleensä kotimaisia raaka-aineita, puolivalmisteita, pakkaustarvikkeita ym. välituotteita. Elinkustannusindeksi ja sen eri alaryhmittä nousivat joulukuusta 1972 joulukuuhun 1973 seuraavasti:

(Alaindeksit kuluttajan hintaindeksin mukaan)

Menoryhmä	pain », %	menoryhmän nousu, %	nousun vaikutus kok. indeksiin
Ravinto	28,3	11,5	3,3
Juomat ja tupakka	7,3	7,1	0,5
Vaatetus ja jalkineet	9,4	11,5	1,1
Asunto	16,1	28,1	4,5
Lämpö ja valo	3,7	24,2	0,9
Kotital.kalusto ym.	5,6	13,1	0,7
Liikenne	13,0	15,8	2,1
Koulutus ja virkistys	6,7	11,5	0,8
Muut tavarat ja palv.	9,9	13,6	1,4
Kokonaisindeksi	100,0	15,3	15,3

Kuluttajan hintaideksin eri alaryhmittä selvästi voimakkaimmin nousu asuntomenojen ryhmä, peräti yli 28 %. Tämän ryhmän voimakkaassa nousussa näkyy selvästi rakennuskustannusten voimakas kohoaminen — rakennuskustannusindeksi kohosi em. aikavälillä 26 % — sekä korkokannan korottaminen. Mitä rakennuskustannusten voimak-

kaaseen kohoamiseen tulee, todettakoon, että rakennustarvikkeiden hinnat kohosivat 37 % ja puutavaran hinta peräti yli 100 % rakennuskustannusindeksin perusteella laskien.

Ansiotasoindeksin ja elinkustannusindeksin pohjalta lasketut kaikkien palkansaajien reaaliensiot olivat tulopoliittisen informaatio-toimikunnan mukaan vuonna 1973 keski-

määrin 3,3 % korkeammat kuin edellisenä vuonna. Saman toimikunnan arvion mukaan kaikkien palkansaajien reaaliansiot olivat sopimuskauden viimeisellä neljänneksellä 0,3 % alemmalla tasolla kuin sopimuskauden alkua edeltäneellä vuosineljänneksellä. Työntekijöiden kohdalla vastaavat luvut ovat +4,7 % ja +0,6 % ilman lomaltapaluurahan vaikutusta.

Kokonaistuotannon hintaindeksi — tuotantokustannushintaan — kohosi vuonna 1973 14 % edellisestä vuodesta. Tällä hintaindeksillä korjatut palkansaajien keskiansiot kohosivat vuonna 1973 edellisestä vuodesta 1,3 %, kun työn tuottavuus lisääntyi vuonna 1973 kansantalouden tilinpidon ennakkotietojen mukaan 4,9 %. Näin ollen palkansaajien suhteellinen asema heikkeni kertomusvuoden aikana palkkojen kansantulo-osuuden alentuessa pääomatulojen osuuden kasvun hyväksi.

Työllisyys ja työvoima

Työikäisen väestön (15—74 vuotiaat) määrä kasvoi kertomusvuonna 33 000, mikä on suurin piirtein saman verran kuin edellisenä vuonna. Kasvu on kahtena viime vuonna ollut nopeampaa kuin vuosikymmenen vaihteissa, muttei kuitenkaan niin nopeaa kuin

60-luvun alussa. Työikäisen väestön prosentuaalinen kasvu vuonna 1973 oli 1 %.

Työvoiman tarjonta kasvoi edellisestä vuodesta 42 000 hengellä eli 1,9 %. Tarjonnan lisääntymiseen vaikutti yhtäältä vuoden 1973 aikana parantunut työllisyystilanne sekä toisaalta Ruotsista maahamme suuntautuva paluumuutto. Parantuneen työllisyyslanteemme ansiosta on maahamme kahden viime vuoden aikana muuttanut takaisin henkilöitä, jotka viime vuosikymmenen lopun suurten maastamuuttoaaltojen myötä muuttivat Ruotsiin työtä etsimään. Vuonna 1973 oli nettomaastamuutto Suomen ja Ruotsin välillä Suomen hyväksi lähes 7 000 henkeä. Kuitenkin on Ruotsissa tällä hetkellä vielä n. 190 000 suomalaista, joista runsaat 110 000 on sijoittunut työmarkkinoille, loput katsotaan perheenjäseniksi.

Työvoiman elinkeinoaloittainen kehitys oli vuonna 1973 entisen suuntainen: maataloudessa työvoiman osuus väheni, palveluelinkeinoissa osuus kasvoi ja teollisuudessa sekä rakennustoiminnassa työvoiman osuus säilyi suurin piirtein ennallaan. Seuraavasta asetelmasta käy ilmi työikäisen väestön ja koko työvoiman määrät elinkeinoaloittain keskimäärin vuonna 1973 sekä tapahtuneet muutokset vuodesta 1972:

Keskim. v. 1973 Muutos vuodesta 1972

	1 000 henkeä	%
Koko työvoima	2 215	+42
Työllinen työvoima	2 164	+46
Maatalous	304	-35
Metsätalous	65	+5
Teollisuus	584	+14
Talonrakennus	125	+4
Maa ja vesirakennus	59	—
Kauppa	341	+21
Liikenne	151	+1
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	88	+9
Palvelukset	447	+28
Työtön työvoima	51	-4
Työttömyysaste %	2,3	-7,3

Tarkasteltaessa vuoden 1973 keskimääräisiä lukuja, havaitaan työllisen työvoiman määrän kasvaneen 46 000 henkeä eli 2,2 %. Työttömiä oli vuonna 1973 maassamme kes-

kimäärin 51 000 ja heistä suurin osa oli pohjois- ja itä-Suomessa. Lounais- ja etelä-Suomessa sen sijaan vallitsi työvoimapulaa, varsinkin ammattitaitoisesta työvoimasta.

Työttömien osuus työvoimasta oli keskimäärin 2,3 %, kun se edellisellä vuonna oli ollut 2,5 %

Yleisesti ottaen työllisyystilanne parani koko maassa vuoden 1973 aikana. Kun työttömiä työnhakijoita oli alkuvuodesta yli 60 000, niin heidän lukunsa oli toukokuun puolivälissä enää 47 000. Parhaimmillaan työllisyystilanteemme oli syyskuussa, jolloin työttömiä työnhakijoita oli vain hieman yli 36 000. Avoimia työpaikkoja oli samaan aikaan 29 500, mikä kuvastaa työttömyytemme alueellista ja laadullista luonnetta. Loppuvuoden aikana työllisyystilanne kausiluontoisesti hieman heikkeni: työttömiä työnhakijoita oli joulukuun puolivälissä 41 000, mikä on kuitenkin 25 % vähemmän kuin vuoden 1972 vastaavana ajankohtana. Heistä 24 000 sai työttömyyskassa-avustusta, mikä on 20 % vähemmän kuin vuoden 1972 joulukuussa.

Vuoden 1973 aikana vaikein työllisyysongelmamme on ollut ajoittainen ja alueellinen työvoimapula. Eniten on puutetta ollut ammattimiehistä, etenkin tavonrakennuksen, metalliteollisuuden ja vaatetusteollisuuden aloilla. Alueellisesti työvoimapula on ollut

suurinta etelä-Suomessa, varsinkin Helsingin työvoimapiirissä. Mutta työvoimapulaa on ilmennyt myös kehitysalueilla: eniten on siellä ollut puutetta samojen alojen ammattimiehistä kuin etelä-Suomessakin sekä lisäksi hotelli- ja ravintola-alan henkilökunnasta.

Työvoiman puute onkin johtanut siihen, että työvoimaviranomaisemme ovat asettaneet yhdeksi tavoitteeksi Ruotsissa olevan "työvoimareservimme" saamisen takaisin Suomeen. Tätä silmällä pitäen työvoiministeriö toteutti viime kesänä laajan tiedonlevittämiskampanjan maastamuuttajien houkuttelemiseksi takaisin Ruotsista. Voidaan todeta, että kampanja ei merkittävästi lisännyt paluumuuttoa.

Huhtikuussa allekirjoitettiin Suomen ja Ruotsin työvoimaviranomaisten, STK:n, SAK:n sekä Ruotsin työnantajajärjestön SAF:n ja ammattijärjestön LO:n välillä sopimus, jonka tarkoituksena on maiden välisen muuttoliikkeen ohjaaminen työnvälityksen kautta. Sopimus astui voimaan 1.7.1973, mutta sen vaikutus muuttoliikkeeseen oli vuoden loppupuolella vielä vähäinen. Arviolta vain kolmasosa muuttoliikkeestä ohjautui työnvälityksen kautta.

JÄRJESTÖVALIOKUNNAN TOIMINTA

SAK:n järjestövaliokunnan tehtävänä on toimia SAK:n päättävien elinten päätösten pohjalta järjestökenttämme rakentamiseksi. Yksimielisesti vuoden 1971 SAK:n edustajakouksessa hyväksytty järjestöpoliittinen tavoiteohjelma on antanut puitteet järjestövaliokunnan toimenpiteille.

Valiokunta on kokoontunut kertomusvuoden aikana seitsemän (7) kertaa.

Valiokunnan päätöksiä:

ValkeOy:n teollisuuslaitoksen työntekijäin ammatillisesta järjestämisrajasta valiokunta on päättänyt yksimielisesti siitä, että Vâlke Oy:n työntekijäin tulisi järjestäytyä Kemian Työntekijäin Liittoon. Samalla järjestövaliokunta suosittaa, että Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto ja Kemian Työntekijäin Liitto yhteistoiminnassa hoitaisivat asian siten, että liiton vaihdosta ei pääsisi tapahtumaan työntekijöille aikaisemmin saavutettujen etujen vähentämistä.

Kemian Työntekijäin Liiton ja Tekstiili- ja Vaatetustyöntekijäin Liiton yksimielisen suosituksen pohjalta valiokunta on päättänyt, että Bercloda Oy:n työntekijäin tulisi järjestäytyä Tekstiili- ja Vaatetustyöntekijäin Liittoon.

Suomen Näyttelijäliitto r.y. on tiedustellut SAK:n jäsenyyttä itsenäisenä liittona. Järjestövaliokunta päätti yksimielisesti suosittaa myönteisen vastauksen antamista. Tämän asian yhteydessä suoritettiin laaja periaatteellinen keskustelu kulttuurityöntekijäin järjestörakenteen tiivistämisestä ja tehostamisesta. Valiokunta päätti suosittaa SAK:hon kulttuurityöntekijäin liiton perustamista.

Suomen Muusikkojen Liitto r.y. on anonut SAK:n jäsenyyttä. Valiokunta päätti yksimielisesti suosittaa anomuksen myvâksymistä huomioiden mahdollisen kulttuurityönteki-

jäin liiton perustamisen myöhemmässä vaiheessa.

SAK:n -jäsenliittojen ja muiden työväenjärjestöjen toimitsijain nimiämä toimikunta, jonka tehtävänä on selvittää työväenjärjestöjen toimitsijain järjestäytymiskysymystä, pyysi valiokunnan milipidettä ko. asian suhteen. Valiokunta toimitti jäsenliittojen keskuudessa tiedustelun ko. asiasta ja osoitti, että valtaosa jäsenliitojemme toimitsijoista kuuluu jäsenenä niihin ammattiliittoihin, joiden palveluksessa he ovat.

Valiokunta on käsitellyt puutavaran varastoinnissa sisävesillä ns. allasmootoreissa työskentelevien moottorimiesten järjestämisrajoja. Valiokuntakäsittely keskeytyi yhteisellä päätöksellä, koska ko. rajoista on nostettu ao. jäsenliittojen kesken oikeusprosessi.

Satamaterminaaleissa työskentelevien työntekijäin järjestämisrajoista on käyty neuvotteluja ao. työntekijäin ja -jäsenliittojen kesken.

Autoalan laskutuskorjaamojen järjestämis- ja sopimusrajojen selvittämiseksi on asetettu työryhmä, johon on kutsuttu: puheenjohtajaksi Toivo Anttila KTV:sta, AKT on kutsunut puheenjohtaja Aarne Koskisen Kirjatyöntekijäin Liitosta SML on kutsunut sihteeri Juhani Hietasen Maaseututyöväen Liitosta.

Lisäksi valiokunta on periaatteessa käsitellyt ja neuvotellut ammatillisten keskusjärjestöjen ulkopuolella olevien useiden ammatillisten järjestöjen esitysten pohjalta ko. järjestöjen mahdollisuuksista liittyä SAK:oon tai sen jäsenliittojen jäseniksi.

Edustukset:

SAK:n aikuiskoulutusseminaarissa Karjaalla 2—4.5.1973 KTV:n kurssikeskuksessa oli valiokunnan edustajana Aarne Etelä.

Kuullut asiantuntijat:

Järjestövaliokunta on pyytänyt kokouksiinsa seuraavien alojen edustajian asiantuntijoiksi liittorajakysymyksiä ratkottaessa: Puheenjohtaja Lauri Vilponiemi Kemian Työntekijäin Liitosta, puheenjohtaja Pekka Virtanen Maaseututyöväen Liitosta, varapuheenjohtaja Lauri Nikula Merimies-Unionista ja palkkasihteeri Pertti Viinanen Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitosta.

Lisäksi järjestövaliokunnan jäseninä olivat liittojen edustajat ovat toimineet kukin edustamiensa alojen asiantuntijoina liittoraajoista päätettäessä.

Paikallisarjeströtoiminta:

Paikallisarjeströtoiminta on jatkuvasti vilkastunut. Maassamme vallitsevat taloudelliset ja ulkomaankauppapoliittiset kysymykset ovat olleet erittäin vilkkaan kokous- ja selostotoiminnan kohteina muiden ammatillisille paikallisarjeströille perinteellisesti kuuluvien asiain lisäksi. SAK:n edustajia on ollut alustajina 98 ammatillisen paikallisarjeströn kevätkokouksessa ja 53 syyskokouksessa. Lisäksi paikallisarjeströtjärjestivät lukuisasti eri puolilla maataamme ylimääräisiä luento -ja neuvottelutilaisuuksia.

Alueellisia ammatillisten paikallisarjeströjen neuvottelupäiviä on pidetty viidellä eri alueella.

Paikallisarjeströjen perinteelliset valtakunnalliset neuvottelupäivät pidettiin syyskuun 1—2 päivinä 1973 Kiljavalla, Ammattiyhdistysopistossa, Kuntokeskuksessa ja Kotoranassa ja niille osallistui yli 250 ammatillisten paikallisarjeströjen ja niiden nais- ja nuorisosaostojen valitsemaa edustajaa eri puolilta maataamme. Neuvottelupäivien ohjelma käsitti kaikkein ajankohtaisimmat talous- ja ulkomaankauppapoliittiset- sekä paikallisarjeströtoimintaan liittyvät asiat.

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisarjeströ VTY r.y. on lähettänyt 12 päivänä tammikuuta 1973 suosituskirjeen VTY:n jäsenliittojen osastojen liittymiseksi SAK:n ammatillisiin paikallisarjeströihin. Paikallisarjeströiltä edellytetään, että ne perustavat ko. osastoja varten VTY-toimikunnat, joiden tarkoituksena on VTY:n jäsenliittojen paikallisten perusarjeströjen yhteis-

toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen VTY:n hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Tällainen yhteistyö ei millään tavalla saa vaikuttaa ao. perusarjeströn ja paikallisarjeströn väliseen suhteeseen, joten perusarjeströillä on paikallisarjeströissä samat jäsenoikeudet ja velvollisuudet kuin muillakin paikallisarjeströön kuuluvilla ammattiosastoilla ja yhdistyksillä.

SAK:n järjestövaliokunnasta valitut edustajat: varapuheenjohtaja Elsa Aaltonen ja sihteeri Arne Etelä toimivat Hämeenlinnan Alueen Ammatillisen Paikallisarjeströ r.y:n ja Hämeenlinnan Ammatillisen Paikallisarjeströ r.y:n pyytämänä työryhmän jäsenenä ko. paikallisarjeströjen yhdentymisen aikaansaamiseksi. Uusi Hämeenlinnan Paikallisarjeströ r.y. perustettiin yksimielisellä päätöksellä tammikuussa 1973.

AE-toiminta:

KK:n järjestöosasto järjesti AE-kampanjan teemana: "Markka palkansaajan asialla". Näitä tilaisuuksia järjestettiin eri puolilla maataamme 109 tilaisuutta, joissa oli yhteensä 11 000 henkilöä. SAK:n edustajat olivat luennoimassa myöskin näissä tilaisuuksissa.

SAK:n koulutuskaupanja:

SAK:n koulusjaosto järjesti eri puolilla maataamme opintokaupjanatilaisuuksia 25.8.—29.10.73 välisenä aikana yhteensä 92 tilaisuutta.

Työväenlehtikaupanja:

SAK:n työväenlehtikauppanjan työväenlehtitoimikunta järjesti kuluneena toimintakautena yhdessä paikallisarjeströjen kanssa kymmenen (10) suurempaa ja lukuisia pienempiä tilaisuuksia työväenlehtien levikin ja -arvon kohottamiseksi. SAK:n edustajat otivat osaa näiden tilaisuuksien järjestämisiin ja luentotoimintaan.

Muu luentotoiminta:

SAK:n edustajia on käynyt säännöllisesti luennoimassa ammattikouluissa, ammatillisissa kurssikeskuksissa ym. kouluissa sekä työväen- ja kansalaisopistoissa.

Lopuksi:

SAK:n toiminta-alue on entisestään laajentunut. Yhä useampia osia kansantaloutemme eri sektoreilta on tullut mukaan kokonaisvaltaisten tulopoliittisten neuvottelujen yhteydessä. SAK:n asema työmarkkinajärjestönä on entisestään korostunut. SAK:n jäsenyyttä ovat yhä useammat ammattiryhmittymät harkinneet.

Tämä kaikki asettaa SAK:lle yhä suurempia ja vaativampia tehtäviä. SAK:n järjestövaliokunta suorittaa omalta osaltaan järjestörakenteemme laajentamista ja tiivistämistä. Kaikki toimintamme tähtäävät ammattiyhdistysliikkeemme vaikutusvallan lisäämiseen ja työväenluokan aseman parantamiseen.

JÄRJESTÖVALIOKUNTA

Toivo Anttila	KTV (puheenjohtaja)
Pauli Aaltojärvi	Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto
Juhani Hietanen	Maaseututyöväen Liitto
Uuno Lehtonen	Rakennustyöläisten Liitto
Sulo Maanonen	Metallityöväen Liitto
Simo Raivio	Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
Elsa Aaltonen	SAK
Aarne Etelä	SAK (sihteeri)
Lauri J. Havia	YTY (asiantutijajäsen 1.10.73 alkaen)

Kertomusvuonna tuli kuluneeksi kolmekymmentäviisi vuotta SAK:n naisvaliokunnan perustamisesta. Tapauksen kunniaksi järjesti naisvaliokunta tilaisuuden, johon oli kutsuttu kaikki ne naisvaliokunnan toimintaan osallistuneet puheenjohtajat, sihteerit ja jäsenet, jotka vielä oli tavoitettavissa. Naisvaliokunta sai vastaanottaa useita tervehdyksiä SAK:n jäsenliittojen naisjaostoilta ja yhteisöiltä, joitten kanssa valiokunta on ollut yhteistyössä toimintansa ajan.

SAK:n jäsenmäärän jatkuvasti lisääntyessä on ammatillisten paikallisjärjestöjen piiriin perustettu monia naisjaostoja, erityisesti on mainittava maamme ruotsinkielisen alueen uudet jaostot ja toiminnan viriäminen. Jaostotyön keskeisenä tavoitteena kertomusvuonna on koulutus järjestötehtävien hoitoon. Tämä työ on suoritettu pääasiallisesti paikallisella tasolla. Kaikissa näissä tilaisuuksissa on järjestötehtävien ohella selvitetty ammattiyhdistysliikkeen ajankohtaisia kysymyksiä sekä kiinnitetty erityistä huomiota ammattiyhdistysliikkeen tavoitteiden tunnetuksi tekemiseen SAK:n viimeisen edustajakokouksen periaatteiden hengessä.

Maakunnallisia seminaareja on pidetty kevätkaudella Oulussa, Jämsässä ja Rovaniemellä sekä syyskaudella Varkaudessa, Kotkassa sekä Salossa. Seminaarien keskeisinä aiheina ovat olleet yksinhuoltajan ongelmat, naisten työllisyystilanne, naisen arvostus työ- ja yhteiskuntaelämässä, avioliittolaki, kuluttajakysymykset, ihmissuhteiden merkitys mielenterveyteen ja — jokaisessa seminaarissa myös ay-liikkeen ajankohtaiset kysymykset. Ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostot ovat osallistuneet aktiivisesti myös ae-toimintaan ja E-liikkeiden edustajat ovat esitelleet ammattiyhdistysnaisten tilaisuuksissa E-osuuskappaliikkeen suunta-avivoja ja toimintaa.

Naisvaliokunta järjesti yhdessä sosiaalivaliokunnan kanssa pohjoismaisen perhepoliit-

tisen seminaarin Liikeliiton kurssikodissa Petäyksessä kesäkuun 2—6. päivinä 1973. Osanottajia oli eri pohjoismaista seuraavasti: Tanskasta kahdeksan, Ruotsista kaksitoista osanottajaa, Norjasta kahdeksan ja isäntämaasta kahdeksantoista edustajaa. Ensimmäisen kerran pohjoismaiseen seminaariin Suomessa osallistuivat niin Ruotsista kuin Suomestakin Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitot (TCO ja TVK).

Perhepoliittisen seminaarin aiheina olivat: avioliittolainsäädäntö Pohjoismaissa, äidinpalkka (tämän hetken tilanne ja tulevaisuuden suunnitelmat Pohjoismaissa), julkisen perhepoliittiset palvelut, lapsiperheiden verotusjärjestelmä ja muuttoliikenne teollistuvassa yhteiskunnassa. NFS-PAY:n pääsihteerit John Sverningsen selosti pohjoismaista yhteistyötä ammattiyhdistysliikkeessä.

Ammattiyhdistysnaisten valtuuskuntaan, joka vieraili Saksan Demokraattisessa tasavallassa syyskuun 17—22. päivinä osallistui Helvi Heinonen (KTV), Aira Myllymäki (SEL) ja Eila Mäkinen (Paperiteollisuuden työntekijäin liitto).

SAK:n naisvaliokunta järjesti perinteelliset pohjolan ammattiyhdistysväen retkeilypäivät Pohjolan Opistolla elokuun 25—26. päivinä. Osanottajia näillä retkeilypäivillä oli yli neljäsataa. Kiljavan Kuntokeskuksessa pidettiin ammattiyhdistysnaisten seminaari lokakuun 27—28. päivinä. Seminaarissa käsiteltiin työehtosopimuspolitiikkaa, työehtosopimusmekanismia ja työsuojelukysymyksiä sekä toimintansa aloittaneen työsuojeluhallituksen rakennetta ja tehtäviä.

SAK:n naisvaliokunta järjesti kertomusvuonna seuraavat kurssit:

16—21.9. luottamusmiestiedon peruskurssi Ammattiyhdistysopistossa.

4.-9.2. järjestötehtävien kurssi KTV:n kurssikodissa (Myllylampi).

4—9.11. ammattiyhdistystiedon peruskurssi Liikeliiton kurssikeskuksessa (Petäys)

ja

20—22.5. sosiaalipoliitiikan kurssi Raken-
nusliiton kurssikeskuksessa (Siikaranta).

Kertomusvuoden toiminnan vilkkautta
osoittaa se, että naisvaliokunnan ja jostojen
järjestämiin tilaisuuksiin ja kursseille on osal-
listunut 3717 ammattiyhdistysnaista. Nais-
valiokunta on antanut lausuntoja eri viras-

toille ja laitoksille sen toimialaan kuuluvissa
asioissa sekä ollut SAK:n hallituksen asian-
tuntijaelin naistyöntekijöitä koskevissa kysy-
myksissä.

SAK:n naisvaliokunnan tehtäviä ja jaosto-
jen toiminnan ohjauksesta ovat vastanneet
SAK:n naissihteeri Helvi Raatikainen ja toi-
mitsija Vieno Hämäläinen.

NAISVALIOKUNTA

Helvi Raatikainen

Irene Yrjälä

Kirsti Ryynänen

Anna-Liisa Saarela

Ebba Keskinen

Helvi Heinonen

Kaarina Kari

Elli Erola

Vieno Hämäläinen

SAK (puheenjohtaja)

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto

Elintarviketyöläisten Liitto

Rakennustyöläisten Liitto

Liiketyöntekäin Liitto

KTV

Paperiteollisuuden Työntekäin Liitto

Metallityöväen Liitto

SAK (sihteeri)

SAK:n nuorisovaliokunta on toiminut keskusjärjestön hallituksen alaisena valiokuntana huolehtien nuorisopolitiittisen ohjelman asettamien tehtävien hoitamisesta ja eteenpäin viemisestä sekä suorittanut laaditun toimintasuunnitelman mukaista nuorisotyötä. Nuorisovaliokunnan työssä kiinnitettiin erityinen huomio nuorisotyön järjestölliseen kehittämiseen ammattiliittojen ja ammatillisten paikallisyhteisöjen osalta. Yhteiskunnan laajeneva nuorisopolitiikka asetti myös ammattiyhdistysliikkeen nuorisotyölle uusia ja laajempia tehtäviä.

SAK:n nuorisovaliokunta piti toimintakautena keskeisinä tehtävinään,

- harjoittaa yleistä valistus- ja tiedotustyötä työelämään sijoittuville ja vasta työelämään tulleille nuorille ammattiyhdistysliikkeen tehtävistä ja toimintatavoista.
 - harjoittaa nuorison ongelmia ja ammattiyhdistysliikettä käsittelevää koulutustoimintaa kurssien, neuvottelutilaisuuksien sekä kerho-opiskelun muodossa.
 - vaikuttaa käytäviin työehtosopimusneuvotteluihin työläisnuorison kannalta keskeisten työ- ja palkkaehtokysymysten ratkaisemiseksi
 - huolehtia liittojen ja paikallisyhteisöjen nuorisosaostojen toiminnan kehittämisestä sekä yhteistoiminnan rakentamisesta.
 - vaikuttaa yhteiskunnan nuorisopolitiikan sisältöön ja sen kehittämiseen valtakunta- ja kuntakohtaisesti sekä osallistua eri työryhmien ja neuvottelukuntien työhön valtion hallinnossa.
 - suorittaa SAK:n järjestöosaston sille asettamia tehtäviä.
 - huolehtia ammattiyhdistysliikkeen nuorison kansainvälisten suhteiden ja yhteistoiminnan kehittämisestä SAK:n kansainvälisten asian valiokunnan asettamien yleisten periaatteiden mukaisesti.
- Toimintakauden päättyessä neljässätoista

ammattiliitossa toimi nuorisosaosto ja kolmessa ammattiliitossa oli päätoiminen nuorisosihteeri. Nuorisosaostoja oli 72 paikallisyhteisössä.

Kurssit

Nuorisovaliokunnan toimesta järjestetyt nuorisokurssit pidettiin

Siikarannassa	5—10. 8.-73
Petäyksessä	9—14. 9.-73
Petäyksessä	11-16.11.-73
Karjaalla	11-16. 2.-73

Nuorisokurssien aiheina oli ay-tiedon perusteet, luottamusmiestiedon perusteet, nuorten asema työelämässä, työturvallisuus kysymykset, työsopimuslaki ja yhteiskunnan nuorisopolitiikka.

Neuvottelutilaisuudet

Nuorten valtakunnalliset neuvottelupäivät olivat

Kiljavalla	7- 8. 4.-73
Kiljavalla	13-14.10.-73
Kiljavalla	13.-14. 1.73

Neuvottelupäivien teemoina oli ajankohtaiset tes-asiat, asuntopolitiikka, työvoimapolitiikka.

Nuorten paikallisia neuvottelupäiviä pidettiin Lappeenrannassa ja Kotkassa.

Nuorten koulutusleiri

SAK:n nuorten koulutusleiri pidettiin Väinö Voionmaan Opistolla Ylöjärvellä 3-9.6.-73. Mukana oli 135 nuorta kurssilaista.

Työläisnuorisopäivät -73

Työläisnuorison suureksi joukkotapahtumaksi muodostui SAK:n SDNL:n, SNK:n ja SSN:n yhteistoiminnassa järjestetyt Työläisnuorisopäivät -73 Jyväskylässä 8-9.9.-73. Osanottajien määrä kohosi noin 8.000:een.

Päivät olivat laajuudeltaan ja valmistelu-

pohjaltaan ensimmäinen työläisnuorison laaja yhteiseiintyminen maassamme.

Yhteistoiminta

SAK:n nuorisovaliokunta on toimikautetaan harjoittanut nuorisopoliittisten kysymysten osalta yhteistoimintaa työväenliikkeen poliittisten nuorisojärjestöjen SNK:n, SDNL:n ja SSN:n kanssa.

Nuorisovaliokunnalla on ollut yhteistyötä myöskin koululaisjärjestöjen ja Työväen Urheiluliiton (TUL) kanssa. Nuorisovaliokunta on toiminut yhteistyössä Suomen Tekniikan Opiskelijainliiton, Ammattikoululaisten Liiton, Varusmiesliiton ja työväenliikkeen varhaisnuorisojärjestöjen kanssa. Nuorisovaliokunnalla on ollut yhteydet myöskin TVK:n nuorisotoimikuntaan ja nuorisovaliokunta on ottanut osaa Valtion Nuorisoneuvoston työskentelyyn.

Kansainvälinen toiminta

SAK:ri nuorisovaliokunta on toteuttanut SAK:n kv. valiokunnan asettamien periaatteiden mukaista kansainvälistä toimintaa. Suurimmaksi toimintavuoden kansainväliseksi nuorisotapahtumaksi muodostui Nuorison ja Ylioppilaiden X Festivaalit Berliinissä 28.7.-5.8.1973. Festivaalit järjestettiin imperialismin vastaisen solidaarisuuden rauhan ja ystävyyden tunnuksin. Festivaaleille osallistui Suomesta 800 edustajaa, joista puolet oli työläisnuorisoa.

SAK:n nuorisovaliokunnan toimesta ja yhteistyössä PAY:n kanssa järjestettiin neu-

vottelutilaisuus, 2.11.1973 Helsingissä. Tilaisuudessa käsiteltiin ammattiyhdistysliikkeen nuorisotyötä Pohjoismaissa. Paikalla oli edustajia Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Suomesta.

SAK:n nuorisovaliokunnalla oli tilaisuus toimintakauden aikana lähettää nuorisovaltuuskunta Saksan Liittotasavallan ammattijärjestön DGB:n vieraaksi 21-27.5.-73 väliseksi ajaksi ja Ranskan CGT:n ja FO:n vieraaksi 27-30.5.-73 väliseksi ajaksi.

Nuorisovaliokunta sai ottaa vastaan Neuvostoliiton ammattijärjestön VZSPSin nuorisovaltuuskunnan 12-18.3.-73 välisenä aikana, DDR:n ammattijärjestön FDGB:n nuorisovaltuuskunnan 13—20.5.-73 välisenä aikana sekä Saksan Liittotasavallan ammattijärjestön DGB:n nuorisovaltuuskunnan 8—16.9.-73 välisenä aikana.

SAK:n nuorisovaliokunta oli edustettuna Suomen ja Neuvostoliiton nuorison ystävyysleirillä, joka pidettiin 25.6.-5.7.-73 välisenä aikana Pajulahden Urheiluoopistolla.

Valtion Nuorisoneuvoston nuorisovaltuuskunta oli Neuvostoliitossa 25.11—2.12.-73. SAK:n nuorisovaliokunnan edustus kuului valtuuskuntaan.

SAK:n nuorisotyö on kuluneena toimikautenaan antanut tärkeän panoksen nuorisopoliittikan yleiseen kehitykseen työläisnuorisoa edustavan järjestön ominaisuudessa. Ay-liikkeen nuorisotoiminnan kehittyminen järjestöllisesti ja toiminnan yleisesti laajentuessa voidaan kulunutta toimikautta pitää onnistuneena ja lujana perustana nuorisotyön edelleen kehittämislle.

NUORISOVALIOKUNTA

Ari Kekkinen	Kemian Työntekyän Liitto (puheenjohtaja)
Timo Sandberg	Metallityöväen Liitto
Timo Ronkainen	Metallityöväen Liitto
Matti Puumalainen	Liiketyöntekyän Liitto
Pentti Levo	Kirjatyöntekyän Liitto (25.09.-73 saakka)
Viljo Rantanen	Kirjatyöntekyän Liitto (25.09.-73 lähtien)
Tauno Nieminen	Rakennustyöläisten Liitto
Aimo Karhu	Puutyöväen Liitto
Lauri Ihalainen	SAK (sihteeri)
Sulo Hentula	TSL (asiantuntijajäsen)
Tauno Salama	KUK (asiantuntijajäsen)

RUOTSINKIELISEN JÄSENISTÖN TOIMINTA

SAK:n ruotsinkielisen sihteeristö on kokoon-
tunut toimintavuoden aikana 8 kertaa.

Sihteeristön sihteerinä on toiminut toimit-
sija Kurt Gustafsson. Sihteeristön kokouk-
siin on osallistunut huomioitsijoina: Löntaga-
renin toimitussihtööri Tom Saxén, toimittaja
Christina Nordgren-Ra ja KK:n tiedotussih-
teeri Rolf Johansson. Sihteeristön ja TSL:n
ruotsinkielisen sihteeristön välinen yhteistyö
on johtanut kolmen kirjekurssin laatimiseen.
Ne on nyt käännetty ruotsinkielelle. Ne ovat:
ammattiyhdistystiedon peruskurssi, luotta-
musmiestiedon kurssi ja työläinsäädäntö-
kurssi.

Ammattiyhdistysopiston johdolla on jär-
jestetty seuraavia kursseja:

21.01—26.01	Luottamusmiestiedon perus-
kurssi
18.03—23.03	Puheenjohtaja-, sihtööri ja ta-
loudenhoitajakurssi
10.06—21.06	Työsuojelun jatkokurssi
29.07—10.08	Skandinaavinen kesäkoulu
30.09—05.10	Työsuojelun peruskurssi
04.11—09.11	Luottamusmiestiedon perus-
kurssi

Skandinaavisessa kesäkoulussa oli 39
osanottajaa, joista 23 edusti muiden pohjois-
maiden veljesjärjestöjä. Merkillä pantavaa

on, että myös Islanti lähetti edustajansa.

Ruotsinkielisille kursseille osallistui kaikkii-
aan 150 henkilöä. Kurssien vetäjänä on toi-
minut SAK:n ruotsinkielinen toimitsija ja
useimmat luennoitsijat ovat olleet sihteeris-
tön jäseniä sekä asiantuntijoita Työterveys-
laitokselta. Sihteeristö on järjestänyt toimin-
tavuoden aikana myös useita alueellisia ja
paikallisia viikonloppukursseja ja luentoti-
laisuksia. Yhteensä noin 500 jäsentä on
osallistunut erilaisiin koulutustilaisuuksiin.

Sihteeristön toiminta-alueella toimii 12
paikallisjärjestöä, joiden kokouksiin sihtööri
on osallistunut.

Sihteeristö on käynyt neuvotteluja muiden
järjestöjen kanssa, jotka toimivat ruotsinkie-
lisen vähemmistön oikeuksien ja informaatio-
tarpeen tyydyttämisen puolesta. Ruotsin LO
on tukenut sihteeristön toimintaa materiaalin
ja luennoitsijain muodossa. Luennoitsijoista
mainittakoon Ruotsin LO:n toim. Jalmar
Rantanen ja PAY:n sihtööri Jens Svenning-
sen.

SAK:n ruotsinkielistä sihteeristöä TSL:n
ruotsinkielisessä sihteeristössä ovat edus-
taneet Rauno Kousa, Tom Saxén (pj.) ja
Kurt Gustafsson.

12.11.-73 tuli jaoston virkailijaksi Anne-
Marie Vuorinen.

RUOTSINKIELINEN VALIOKUNTA

Rauno Kousa	SAK (puheenjohtaja)
Harry Fredriksson	Maaseututyöväen Liitto
Ingmar Blom	Rakennustyöläisten Liitto
Sigurd Norrmén	KTV
Jan Furstenborg	Liiketyöntekijäin Liitto
Jarl Sund	Elintarviketyöläisten Liitto
Reijo Hyytiä	Kemian Työntekijäin Liitto
Bo-Axel Gustafsson	Metallityöväen Liitto
Kurt Gustafsson	SAK (ulkopuolinen sihtööri)

SVENSKA SEKRETARIATETS VERKSAMHET

FFC:s svenska sekretariat sammanträdde 8 gånger under det senaste verksamhetsåret.

Ombudsman Kurt Gustafsson har tjänstgjort som sekretariatets sekreterare.

Som observatörer på sekretariatets möten har deltagit: Löntagarens redaktionssekreterare Tom Saxen, redaktör Christina Nordgren-Ra och KK:s redaktionssekreterare Rolf Johansson.

Sekretariatets och ABF:s svenska sekretariats samarbete har lett till utarbetandet av tre brevkurser, som har översatts till svenska. De är följande: Facklig grundkurs, Förtroendemannen och Arbetslagstiftningens grunder.

I Fackföreningsinstitutets regi har följande kurser arrangerats:

21.01—26.01 Grundkurs för förtroendemän
18.03—23.03 Ordförande-, sekreterare och kassörskurs

10.06—21.06 Fortsättningskurs i arbetarskydd

29.07—10.08 Skandinaviska sommarskolan

30.09—05.10 Grundkurs i arbetarskydd

04.11—09.11 Grundkurs för förtroendemän
Den skandinaviska sommarskolan hade 39 deltagare, varav 23 representerade övriga Nordens broderorganisationer. Att märka är, att också Island sände en representant.

I de svenskspråkiga kurserna har deltagit sammanlagt ung. 150 personer. Som kursledare har fungerat FFC:s svenskspråkiga ombudsman och de flesta föreläsare har varit sekretariatets medlemmar och sakkunniga från Institutet för Arbetshygien. Sekretariatet har under sitt verksamhetsår arrangerat ett flertal regionala och lokala veckoslutskurser och föreläsningstillställningar. Sammanlagt har ca. 500 medlemmar deltagit i olika skolingstillfällen.

Inom sekretariatets verksamhetsområde verkar 12 platsorganisationer och på vilkas möten ombudsmannen har deltagit.

Sekretariatet har fört diskussioner med andra organisationer, som har verkat för den svenskspråkiga minoriteten och dess informationsbehov. Sveriges LO har gett sekretariatet sitt fulla stöd, genom att medarbeta ifråga om material och föreläsare. Man kan bl.a. nämna föreläsare som, Sveriges LO:s redaktör Jalmar Rantanen och NFS:s sekreterare John Svenningsen. Som representanter från FFC:s svenska sekretariat i ABF:s svenska sekretariat har varit Rauno Kousa, Tom Saxén (ordf.) och Kurt Gustafsson.

Den 12.11.1973 anställdes till svenska sektionen kontorist Anne-Marie Vuorinen.

FFC:S SVENSKA SEKRETARIAT

Rauno Kousa	FFC (ordförande)
Jarl Sund	Finlands Livsmedelsarbetarförbund (viceordf.)
Ingmar Blom	Byggnadsarbetarförbundet
Sigurd Norrmén	Kommunala arbetarnas och tjänsteinnehav.förbund
Jan Furstenborg	Affärsarbetarförbundet
Harry Fredriksson	Landsbygdens Arbetarförbund i Finland
Rego Hyttiä	Kemiska Arbetarförbundet
Bo-Axel Gustafsson	Metallarbetarförbundet
Kurt Gustafsson	FFC (sekretariatets utomstående sekreterare)

Vuoden 1973 aikana ammattiyhdistysliikkeen koulutustoimintaa toteutettiin aikaisemmin hyväksyttyjen periaatteiden mukaisesti. Oman koulutuksen määrällisen ja laadullisen kehitystyön ohella koulutusvaliokunta joutui entistä tiiviimmin paneutumaan ajankoh-taisiin kouluspoliittisiin kysymyksiin.

Liittokohtaisten työehtosopimusratkaisujen vuoksi työmarkkinajärjestöjen väliseen koulutussopimukseen ei saatu lisäyksiä. Myös ammattiyhdistysliikkeen omat kurssilaisia koskevat tukijärjestelyt säilyivät ennallaan. Opistojen kurssimäärissä tapahtui nousua. Myös paikallinen opintokerhoto voi mistui aikaisempaan verrattuna jossain määrin.

Syksyllä 1973 valmistui SAK:n ja TSL:n yhteistyönä ajankohtainen "Työsuojelun perusteet" -kerhokurssiaineisto. Ilta- ja viikonlopputilaisuuksia varten tarkoitettujen monistettujen opintopakettien määrä säilyi ennallaan. Tosin niiden kehittelytyötä jatkettiin aikaisemmin nimetyissä työryhmissä.

Koulutusvaliokunta jatkoi vuoden aikana työtään myös ammattiyhdistysliikkeen henkilöstön koulutusjärjestelmän aikaansaamiseksi.

Koulutusvaliokunta on järjestänyt yhdessä TSL:n kanssa liittojen koulutusvastaville muutamia yhteisiä tiedotustilaisuuksia kulloinkin ajankohtaisina olleista opintokysymyksistä. Näiden lisäksi on järjestetty erilaisia muita neuvottelukokouksia koulutusvaliokunnan toimialaan liittyvissä asioissa.

Vuoden aikana järjestettiin ammattiliittojen toimitsijoille tarkoitettu koulutusjärjestelmäkurssi, joka koostui yhteensä seitsemästä eri luentotilaisuudesta. Näiden aiheita olivat erilaiset Suomen koulutusjärjestelmään liittyvät kehityskysymykset esikoulutasolta korkeakoululaitokseen saakka. Luennoitsijoina oli alan asiantuntijoita.

Toukokuun alussa koulutusvaliokunta järjesti ammattiyhdistysliikkeen aikuiskoulutuspoliittisen seminaarin, "Aikuiskoulutus —

työläisen oikeus!" Paikkana oli KTV:n kursikoti Karjaalla. Mukana oli ammattiyhdistysliikkeen ja muiden työväenjärjestöjen edustajien lisäksi myös asiantuntijoita valti-onhallinnon piiristä. Osanottajien määrä oli noin 60. Seminaarin alustuspuheenvuoroista ja työryhmien laatimista muisioista koottiin yhtenäinen seminaariraportti, joka painatetiin.

Elokuussa koulutusvaliokunnan edustajat osallistuivat Helsingin Seudun Kesäyliopiston järjestämään työmarkkinaseminaariin, jonka aiheena oli koulutuspolitiikka. Myös seminaarin valmistelutyössä oli koulutusjaoston edustaja mukana.

Tammikuun lopulla tuli SAK:n koulutusvaliokunnan vieraaksi Ruotsin LO:n koulutusalan valtuuskunta. Vastaava Neuvostoliiton VZSPS:n valtuuskunta vieraili Suomessa toukokuussa. SAK:n koulutusalan edustajat olivat puolestaan lokakuussa viikon ajan DDR:n ammattiyhdistysliikkeen vieraina. Jussi Pikkusaari osallistui kesäkuussa ILO:n työkonferenssiin, jossa käsiteltiin mm. paikallisen opintovapaan kysymyksiä.

Koulutusjaoston edustajat ovat osallistuneet työskentelyyn mm. aikuiskoulutuskomiteassa, ammattikurssiasiaain neuvottelukunnassa ja sen työjaostossa, ammattikasvatusneuvostossa ja sen alaisessa ammattio-petuksen jaostossa, vuoden 1971 koulutuskomiteassa, pääkaupunkiseudun ammattikurssisäätiön valtuuskunnassa ja hallituksessa sekä Yleisradion aikuisopetuksen neuvottelukunnassa ja sen työjostossa. Näiden lisäksi yhteistoimintaa on ollut monentasoisesti myös Työväen Sivistysliiton kanssa.

Erilaisia koulutusalan lausuntoja annettiin vuoden aikan mm. seuraavista kysymyksistä: esikoulukomitean mietintö, korkeakoululaitoksen kehittämistä koskeva mietintö, filosofisen ja yhteiskuntatieteellisten tutkintojen toimikunnan mietintö, lukion historian ja yhteiskuntaopin sekä taloustiedon opetussuunnitelmatyöryhmien mietintö, kielitaidon laa-

jentamiskomitean mietintö, työllisyysammattikurssilakitoimikunnan mietintö, harjoittelutoiminnan keskushallinnon järjestämistä selvittäneen työryhmän mietintö, oppilasarvostelun uudistamistoimikunnan mietintö ja valtion opintotukikeskuksen johtokunnan mietintö.

Muiden tehtäviensä ohella koulutusjaoston työntekijät ovat osallistuneet lukuisiin ammattiyhdistysliikkeen ulkopuolella järjestettyihin tilaisuuksiin. Näistä esimerkkinä mainittakoon monet eri alan oppilaitokset.

KOULUTUS SAK:N OPISTOISSA

Ammattiyhdistysopisto

Työvuonna 1973 Ammattiyhdistysopistossa ja sen alaisissa kurssikeskuksissa opiskeli yhteensä 3446 jäsentä. Vuoden aikana näissä järjestettiin kaikkiaan 119 erilaista kurssia, jotka jakaantuivat opiskelijamääriltään ja pituudeltaan seuraavalla tavalla:

Kurssien pituus	Kurssien lukumäärä	Oppilas- määrä
1 viikko	56	1681
2 viikkoa	32	840
3 viikkoa		
(kielikurssi)	1	63
1 kuukausi	5	209
7 kuukautta	1	54
Yhteensä	95	2847

Miehiä kurssilaisista oli 2328 ja naisia 519.

Kurssikeskukset

(Karjaa, Petäys, Siikaranta):

Kurssien pituus	Kurssien lukumäärä	Oppilas- määrä
1 viikko	22	545
2 viikkoa	2	54
Yhteensä	24	599

Näistä miehiä oli 399 ja naisia 200.

Vuonna 1973 Ammattiyhdistysopiston opettajina ovat olleet seuraavat henkilöt: rehtorina Emil Strand, vararehtorina Pentti Ahoja apulaisrehtorina Pirjo Ala-Kapee. Muissa opettajantehtävissä ovat olleet Pekka Ahmavaara, Kirsti Eräkangas (ajan 1.3.—31.10.), Heikki Lappalainen, Jorma Nirhamo, Sirpa Nurmi, Kalle Pirttijärvi, Veikko Ranttilä (ajan 22.1.-31.10.), Kaarina Saarinen, Seija Strand, Markku Toropainen (1.11. lähtien) ja Raimo Kärkkäinen (31.7. saakka).

Opiston johtokunnan varsinaisina jäseninä ovat olleet seuraavat henkilöt: Antti Heikkilä, Jorma Kallio, Tuulikki Kannisto, Raimo Kantola, Risto Koskinen, Unto Lohatasaari, Holger Nieminen, Jussi Pikkusaari ja Emil Strand. Varalla ovat olleet Veikko Behm, Eeva Hakala, Viljo Järvinen, Eugen Kaukolampi, Aarno Peltokoski, Marja-Liisa Riskilä ja Irene Yrjälä.

Johtokunta valittiin kesäkuussa pidetyssä SAK:n valtuuston kokouksessa kahden vuoden toimikaudeksi. Jussi Pikkusaari toimi johtokunnan puheenjohtajan 2.12. saakka ja Raimo Kantola 3.12. lähtien. Sihteerin tehtäviä hoiti viran puolesta Emil Strand.

Pohjolan Opisto

Työvuonna 1973 Pohjolan Opistossa opiskeli yhteensä 1155 jäsentä. Vuoden aikana järjestettiin kaikkiaan 42 kurssia, jotka pituudeltaan ja osanottajmääriltään jakaantuivat seuraavasti:

Kurssien pituus	Kurssien lukumäärä	Oppilas- määrä
1 viikko	37	1037
1 kuukausi	3	60
3 kuukautta	2	58
Yhteensä	42	1155

Opiston rehtorina on toiminut Pentti Öhman 31.10. saakka ja 1.11. lähtien Veikko Ranttilä. Apulaisrehtorina on ollut Anna-Liisa Vesterinen ja opettajina Veli-Pekka Anttila, Tauno Kolari ja Riitta Partinen.

SAK:n valtuusto valitsi kesäkuun alussa

opiston johtokuntaan varsinaisiksi jäseniksi seuraavat henkilöt: Eelis Aikio, Antti Heikkilä, Viljo Järvinen, Arvo H. Kreivilä, Unto Luhtasaari, Jussi Pikkusaari, Irene Yrjälä ja Pentti Öhman. Juhani Hietasesta tuli valinnan mukaan varajäsen ja hänen tilalleen varsinaiseksi valittiin Pekka Heinonen. Varajäsenet valittiin seuraavista henkilöistä: Eeva Hakala, Alvar Lankila, Jouko Möttönen, Pauli Nieminen ja Unto Rautiainen. Entisistä varajäsenistä eivät enää tulleet valituiksi Jan Furstenberg, Sole Halme ja Tuulikki Kanisto. Heidän tilalleen valittiin Juhani Hietanen, Jorma Kallio ja Tauno Nieminen.

Opiston johtokunnan puheenjohtajana on toiminut Jussi Pikkusaari 31.10 saakka ja Unto Luhtasaari 1.11 lähtien. Sihteerinä on ollut viran puolesta opiston rehtori. Kansan Sivistystyön Liiton piirissä ammattiyhdistysliikkeen opintokerhoja oli kaikkiaan 12 liitolla ja SAK:n paikallisjärjestöillä yhteensä 236.

SAK:n paikallisjärjestöjen lyhytkurssitoiminnasta ei ole käytettävissä tilastoja. Koulusjaosto ei pidä kirjaa myöskään kansalais- ja työväenopistoissa järjestetyistä ammattiyhdistysliikkeen jäsenkoulustilaisuuksissa.

Vuoden 1973 aikana ammattiyhdistysliikkeen omia aineistoja myytiin Työväen Sivistysliitosta seuraavat määrät:

Peruskoulutuksen kerhokurssiaineistot:

Nimi	Määrä, kpl
Ammattiyhdistystiedon perusteet	1936
Järjestö- ja kokoustiedon perusteet	4314
Taloustiedon perusteet	515
Työlainsäädännön perusteet	2710
Yhteensä	9475

Erikoistiedon aineistot:

Nimi	Määrä, kpl
Luottamusmiestiedon perusteet	3591
Työsuojelun perusteet	4509
Työntutkimustiedon perusteet	488
Yritysdemokratian perusteet	431
Yhteensä	9019

Kokonaisuudessaan aineistoa myytiin paikallisten opintokerhojen käyttöön 18.494 kappaletta. Eniten myytiin juuri niitä kursseja, joita koulutusvaliokunta pyrki myös erikoisesti markkinoimaan. Esimerkiksi voidaan ottaa "Työsuojelun perusteet", jonka tunnetuksi tekemiseksi järjestettiin syyskaudella oma opintokampanjansa.

Paikallisjärjestöjen opintosihteerien lukumäärä nousi vuoden aikana noin 90 henkeen. SAK:n koulutusvaliokunta järjesti näille marraskuussa valtakunnalliset neuvottelupäivät Kiljavalla. Mukana oli kaikkiaan 41 koulutustyöntekijää eri paikallisjärjestöistä. Elo- ja lokakuun välisenä aikana koulutusvaliokunta toteutti lisäksi paikallisjärjestöjen keskuudessa erityisen opintokampanjan. Tätä varten koulutusjaosto teetti monivärisen diasarjan ammattiyhdistysliikkeen koulutuksesta. Kampanjan toteutuksessa olivat mukana myös SAK:n piiriasiamiehet ja Työväen Sivistysliitto. Kampanjatilaisuuksia pidettiin yhteensä 90 paikkakunnalla.

Paikallinen koulutus

Paikallista koulutusta toteutettiin kertomusvuoden aikana edelleen kahdessa muodossa. Näistä päähuomio irrallisten lyhytkurssien rinnalla edelleen kohdistuu opintokerhotoimintaan. Vuoden aikana kerhojen määrää saatiinkin jossakin määrin lisätyksi. Seuraa-

va tilasto selvittää, miten jäsenet ovat am-
mattiliitoittain osallistuneet opintokerhotoi-

mintaan Työväen Sivistysliiton piirissä opin-
tokautena 1972—1973.

SAK:N LIITTOJEN JÄSENTEN OSALLISTUMINEN OPINTO- KERHOTOIMINTAAN 1972—73

Osallistumisprosentti laskettu liittojen jäsen-
määrä osanottajat valtionapukerhoissa.

Liitto	Jäseniä yht.	Kerhoja	Jäseniä kerhoissa	Osall. %
1 Tekstiililaitosmiesten	1 060	9	60	5,65
2 Jalometallityöntekijäin	1 101	6	42	3,80
3 Kirjatyöntekijäin	19 033	61	635	3,34
4 Paperiteollisuuden työnt.	45 013	239	1 467	3,25
5 Teknisten ja erikoisammattien	2 810	13	83	2,95
6 Lasi- ja posliinityöväen	5 645	19	146	2,58
7 Nahka- ja kumialojen	3 778	9	83	2,20
8 Sähköalantyyntekijäin	19 241	61	419	2,16
9 Metallityöväen	123 022	356	2 464	2,00
10 KTV	80 591	185	1 524	1,90
11 Tekstiili- ja vaatetustyöv.	42 556	101	742	1,74
12 AKT	29 010	59	425	1,46
Puunjalostusteollisuustyönt.	14 995	53	374	2,50
Puuliitto	34 642	58	302	0,87
13 Puutyöväen	49 637	91	676	1,36
14 Elintarviketyöläisten	31 519	65	444	1,40
15 Liiketyöntekijäin	59 342	99	773	1,30
16 VTY	78 451	156	941	1,20
17 Kemian työntekijäin	16 084	24	188	1,17
18 Hotelli- ja ravintolahenk.	25 436	37	252	0,99
19 Kumi- ja nahkatyöväen	12 537	15	115	0,92
20 Kiinteistötyöntekijäin	8 337	12	74	0,89
21 Maaseututyöväen	26 926	22	168	0,63
22 Ilmailualan Unioni	1 755	2	10	0,57
23 Rakennustyöläisten	95 732	6	47	0,05
Toimittajaliitto	70	3	18	25,8
Järjestötoimitsijain	112	2	10	8,8
SAK:n paikallisjärjestöt		136	1 005	
SAK kaikki yhteensä	790 550	1 874	13 727	1,72
SAK ilmoittautuneet kerhot		2 063	16 000	2,00

KOULUTUSVALIOKUNTA

Jussi Pikkusaari	SAK (puheenjohtaja)
Pekka Kinnari	Merimies-Unioni
Raimo Kantola	VTY
Eugen Kaukolampi	KTV
Unto Luhtasaari	Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
Eeva Hakala	Puutyöväen Liitto
Antti Heikkilä	Metallityöväen Liitto
Rsito Koskinen	Rakennustyöläisten Liitto
Leena Koljonen	SAK (asiantuntijajäsen)
Kirsti Palanko-Laaka	SAK (asiantutyaajäsen)
Pentti Vainio	TSL (asiantuntijajäsen)
Aulikki Liukko	SAK (teknillinen sihteeri)

• TYÖEHTOSOPIMUSTOIMINTA •

Työehtoasiainvaliokunta kokoontui vuoden aikana kymmenen kertaa. Pääosan työehtoasiainvaliokunnan käsittelemistä asioista ovat muodostaneet erilaiset sopimusrajakysymykset, työlainsäädännön uudistamiseen liittyvät lausuntokysymykset sekä valiokunnan alaan kuuluvien sopimusten valmistelu. Valiokunta on jatkanut kertomusvuonna luottamusmiessopimusesityksen valmistelua, mutta työ on vuoden päättyessä kesken. Valiokunta on käsitellyt myös suuren joukon ammattiosastojen, paikallisjärjestöjen ja liittojen lähettämiä julkilausumia ja kirjeitä, jotka ovat koskeneet työehtosopimustavoitteita, EEC-kysymystä, työmarkkinajärjestelmän kehittämistä yms. seikkoja.

Valiokunta järjesti SAK:n ja VTY:n jäsenliittojen paikkavastaavien kokouksen 13.11.1973. Kokouksessa SAK:n ja sen jäsenliittojen edustajat käsitelivät SAK:n työehtosopimustavoitteita vuodelle 1974.

SAK:n hallitus päätti kokouksessaan 6.3.1973 äänestyksen jälkeen, ettei mainitussa tilanteessa ollut mahdollisuuksia päästä keskitettyyn työehtosopimusratkaisuun, joten työehtosopimusneuvottelut siirtyivät kun-kin liiton itsensä hoidettaviksi. Tämä merkitsi sitä, että jouduttiin turvautumaan ns. liitto-kohtaiseen työehtosopimusratkaisutyyppiin. HL-kauden päättyessä 31.3.1973 olivat sopimukset SAK:n sopimuskeskittässä pääosiltaan avoimina.

Sopimuksettoman tilan aikana käydyissä neuvotteluissa onnistuttiin ensimmäisenä pääsemään sopimuksiin VTY:n virkapaikkapuolella 11.4.1973, minkä mukaisesti sopimukset solmittiin myös valtion työntekijäsektorilla. Sopimuksettoman tilan jatkuttua saatiin sopimukset aikaan esimerkiksi Paperiteollisuuden Työntekijäin Liiton osalta 21.4.1973 sekä metallissa 2.5. ja mekaanisessa puussa 3.5.1973. Rakennusosalalla tilanne kehittyi siten, että työnantajapuoli esitti Raken-nustyöläisten Liitolle 8.5.73 uhkavaatimuk-

sen sulun aloittamisesta 23.5., ellei 15 työehtosopimusosalaa koskevissa neuvotteluissa ollut viimeksi mainittuun päivään mennessä päästy sopimukseen. Liitto vastasi sulkuhkaan välittömästi julistamalla sulun piiriin kuuluvat työpaikat ja yritykset saartoon, minkä lisäksi liitto julisti talonrakennusalaan koskevan lakon alkavaksi 28.5.1973. Työtaistelut rakennusosalalla jatkuivat yli kolme viikkoa, ja ne päättyivät 18.6.1973. Myös satama-alalla jouduttiin käymään työtaistelua 8.6.-27.6.1973.

Keskusjärjestö on solminut kertomusvuonna seuraavat sopimukset:

- SAK:n ja STK:n välinen lomapalkkasopimus 3.6.1973 (lisäpöytäkirja 28.12.1973),
- SAK:n, STK:n, Akavan, LTK:n, MTK:n, Teollisuusliiton, STTK:n sekä TVK:n välinen sopimus hintaneuvoston toiminnan tehostamisesta 3.5.1973,
- SAK:n ja STK:n välinen pyötkirja ansiotilastoista tehdyn sopimuksen irtisanomisan muuttamisesta 18.9.1973,
- SAK:n ja Työehtoliiton välinen lomapalkkasopimus 2.4.1973.

Työtaistelut

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 1973 oli 805 työtaistelua, edellisvuonna 849. Viime vuoden työtaisteluihin osallistui 649.350 työntekijää ja menetettyjä työpäiviä oli 2.466.148. Merkittävimmät työtaistelut ajoittuivat kevääseen, jolloin tapahtuivat rakennusalan sulkua ja lakko sekä satama-alan, pankkialan ja teknisten toimihenkilöiden lakkot. Näiden lakkojen osuus vuoden lakkotilastoissa on huomattava, esim. osallistujamäärissä arviolta noin kolmannes.

Vuoden 1973 kevään työtaisteluissa oli olennaisena piirteensä se, että työnantajat ovat tulleet halukkaiksi käyttämään työsulku työtaisteluaaseensa sekä se, että erityisesti toimihenkilöjärjestöissä tapahtui liikehdintää.

TYÖEHTOASIAINVALIOKUNTA

Kunto Kaski	Liikelitto (puheenjohtaja)
Lauri Kuivanen	Metallityöväen Liitto
Olavi Dahl	KTV
Martti Veirto	Auto- ja Kuljetusalan Työntekäiliitto
Aapeli Lankinen	Paperiteollisuuden työntekijäin Liitto
Karl Eriksson	Elintarviketyöläisten Liitto
Matti Ojala	Rakennustyöläisten Liitto
Edvin Kenraali	Puutyöväen Liitto
Pentti Erkkilä	Maaseututyöväen Liitto
Sulho Viljanen	Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto
Pekka Salokangas	Kemian Työntekijäin Liitto
Jukka Sädevirta	SAK (valiokunnan ulkopuolinen sihteeri)
Mikko Varis	SAK (asiantuntijajäsen)
Pekka Morri	SAK (asiantuntijajäsen)
Ismo Luimula	SAK (asiantuntijajäsen)
Sulo Koskela	YTY (asiantuntijajäsen) (Rautatieläisten Liitto)

§ OIKEUDELLISEN OSASTON TOIMINTA

Oikeudellisen osaston tehtäväkenttä vuonna 1973 näyttää lukuina esitettyä seuraavalta: SAK:n lausuntoja laadittu	27
Eri tyyppisiä SAK:n omia oikeudellisia asioita	8
Lusuntoja apj:lle	2
Jäsenliitoille annettuja lausuntoja	63
Työtuomioistuinasioita (kanteita ja vastineita)	33
Konkurssijuttuja	3
Palkansaatavien perimisjuttuja	31
Rikosasioita	14
Siviilioikeudellisia asioita	26
Vakuutus oikeudelle tai Korkeimmalle oikeudelle tehtyjä valituksia vakuutusasioissa	9
Lausuntopyyntöjä työneuvostolle —	4
Neuvottelujuttuja	5

225

Tämän luettelon mukaiset jutut ovat vähentyneet edellisestä vuodesta vajaalla 20 prosentilla. Suurin lukumääräinen lasku on työtuomioistuinjuttujen kohdalla: vähennys tasan 45 prosenttia. Edellisen vuoden suuri työtuomioistuinjuttujen määrä johtui keväällä 1972 olleista satamalakoista. Suurin lukumääräinen lisäys on SAK:n lausuntojen kohdalla: lisäys on yli 100 prosenttia.

Oheinen taulukko ei kuitenkaan näytä todellista osastolla ollutta juttutilannetta, sillä suuri osa oikeusjutuista, nimenomaan alioikeudessa käsiteltävät, kestävät useita vuosia. Näin ollen mm. hoidettavana olleiden konkurssijuttujen, palkkasaatavien perimisjuttujen sekä siviilioikeudellisten asioiden määrä on vuoden 1973 aikana ollut huomattavasti suurempi.

Alioikeuskäsittelykertoja oli yhteensä 257 eli keskimäärin 5 viikossa.

Tilastolukujen ulkopuolelle jää sellainen olennainen osa oikeudellisen osaston tehtävä-

kentstä kuin suullinen neuvonta juridisissa asioissa.

Lainsäädäntökysymykset

Vuoden 1973 huhtikuun alussa tuli voimaan uusi vuosilomalaki. Uusi laki ei poikkea kovin olennaisesti aikaisemmasta laista, mutta antaa työntekijöille eräitä uusia etuuksia.

Toimintavuoden aikana säädettiin palkkaturvalaki, joka takaa työntekijälle palkkasaatavien suorituksen työnantajan osoittautuessa maksukyvyttömäksi. Tämä laki tuli voimaan vuoden 1974 alusta.

Vuoden 1973 aikana oli eduskunnassa käsitellyssä työtuomioistuinlain uudistaminen sekä vahingonkorvauslain säätäminen. Kumpikaan laki ei tullut valmiiksi toimintavuoden aikana.

Tärkeimpinä toimintavuoden aikana käynnissä olleina työläinsäädännön uudistamishakkeina voidaan pitää sitä työtä, jota tehtiin työsuojelukomiteassa, jonka tehtävänä on työturvallisuuslain uudistaminen, sekä työrikostoimikunnassa, joka puolestaan mietti työläinsäädännön seuraamusjärjestelmän uudistamista. Näiden komiteoiden työ ei päättynyt toimintavuoden aikana.

Vuoden 1973 työehtosopimuskierron työlisti valtakunnansovittelijain toimistoa siinä määrin, että työmarkkinajärjestöt asettivat yhteisen toimikunnan miettimään, miten sovittelijain työ määrää voitaisiin rajoittaa. Tämä ns. Sarkon toimikunta jätti vuoden aikana mietintönsä. Sen työtä jatkamaan asetettiin erilliset valtakunnansovittelijain puheenjohtolla toimivat keskusjärjestöjen edustajista koostuvat toimikunnat, joiden tehtävänä on miettiä työehtosopimuslain sekä työriitalain mahdollista uudistamistarvetta ja neuvottelujärjestelmän kehittämistä. Näiden toimikuntien työ jatkuu vuoden 1974 puolella.

Osaston toiminnan kehittäminen

Oikeudellisella osastolla on pyritty vanhaan tapaan hoitamaan kaikki liittojen antamat toimeksiannot. Tämä on johtanut suureen jutturuuhkaan, jonka takia asioiden hoito on useasti viivästynyt. Toisaalta osaston kapsi-teettia ei ole voitu käyttää tehokkaimmalla mahdollisella tavalla ay-liikkeen hyväksi, vaan voimia on jouduttu kiinnittämään työ-läisiin, mutta yleiseltä merkitykseltään vä-häisiin asioihin.

On ilmeistä, että hoidettavien juttujen vas-

taanottamisessa joudutaan siirtymään kar-sintasysteemiin, jolloin hoidettavaksi voidaan ottaa vain yleiseltä kannalta merkittävät asiat, ja liitot joudutaan osoittamaan muiden lakimiesten puoleen asioissa, joilla ei ole yleistä merkitystä. Keskusjärjestön oikeudel-lisen osaston tulee voida suunnitella uutta lainsäädäntöä. Ei ole järkevää alistua siihen, että keskusjärjestöllä on vain passiivinen lau-sunnon antajan rooli työläinsäädäntökys-myksissä.

SOSIAALIPOLIITTISET KYSYMYKSET

Sosiaali- ja työsuojelujäoston toiminta on perustunut sosiaalipoliittisessa tavoiteohjelmassa asetettuihin pyrkimyksiin. Työehtosopimusten ajaututtua liittokohtaisiksi ei solmittu mitään sosiaalipakettia alan kysymyksistä. Sen sijaan seuraavan sopimuskauden työehtosopimuksia varten jatkettiin koko vuoden neuvotteluja. Niitä käytiin erityisesti eläkekysymyksistä ja perhepolitiikasta. Tavoitteena on ollut työeläkkeiden tason korottaminen ja lapsiperheiden kehittämiseen kohottaminen sekä lapsen hoitoon liittyvien ongelmien helpottaminen erityisesti työssäkäyvien vanhempien osalta.

Vuonna 1972 tehdyssä keskitetyssä ratkaisussa asetettiin työryhmiä selvittämään eräitä asioita. Työpaikkaruokailua selvittänyt työryhmä on esittänyt, että työpaikkaruokailua ryhdyttäisiin kehittämään yhteistyössä. Keskusjärjestöt huolehtivat yleisen informaation lisäämisestä terveellisen ja säännöllisen ruokailun merkityksestä ja kiinnittävät ammattikasvatusviranomaisten huomiota nykyisen ja tulevan työpaikkaruokalahenkilöstön koulutuksen merkitykseen. Jäsenliittojen tulisi työryhmän esityksen mukaan ryhtyä yhteistoiminnassa kehittämään työpaikkaruokailua.

Suojavaatetuksen yhdenmukaistamista selvittänyt työryhmä esitti, että työturvallisuuden ja terveyden kannalta tarpeellista suojavaatetusta koskeva kehittämistyö annettaisiin Työturvallisuuskeskuksen suorittavaksi yhteistoiminnassa turvallisuustyön työalatoimikunnan kanssa.

Sosiaali- ja työsuojelujäosto on ollut jatkuvasti yhteydessä valtiovaltaan ja eri järjestöihin. Eduskunnan sosiaalivaliokunta on usein kuullut SAK:n mielipidettä. Useista komiteoiden ja toimikuntien mietinnöistä on valmisteltu järjestön kannanotto.

SOSIAALIVALIOKUNNAN TYÖSTÄ

Sosiaalivaliokunta kokoontui vuoden 1973

aikana 24 kertaa. Valiokunnan jäsenen lisäksi kokouksiin osallistui usein eri alojen asiantuntijoita. Valiokunta järjesti tilaisuuden Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosaston virkailijoille Kiljavalla 30.5. Valiokunta oli täysilukuisena mukana. Jäsenliittojen sosiaalialan työntekijöille järjestettiin neuvottelutilaisuus Kiljavalla 6.9. Työsuojelupäivillä 3—4.11 oli Kiljavalla 200 osanottajaa eri liitoista. Ammattiyhdistysliikkeen palveluksessa oleville juristeille ja sosiaalialan työntekijöille järjestettiin sosiaalivakuutusseminaari KTV:n kurssikodissa Karjaalla 22—23.11. Alustukset tilaisuudessa hoiti Kansaneläkelaitos ja Eläketurvakeskus.

Sosiaalivaliokunta antoi vuoden aikana useita eri lausuntoja ja teki runsaasti aloitteita ja esityksiä. Valtioneuvostolle lähetettiin yhdessä TVK:n kanssa kirje perhepolitiikan kehittämisestä. Kirjeessä kiinnitettiin valtioneuvoston huomiota perhepolitiikan jälkeensä jääneisyyteen muita sosiaaliturvamuu- toja kehitettäessä. Verohallituksessa käytiin keskusteluja verotukseen liittyvistä epäkohdista.

Valiokunta on käsitellyt runsaasti sosiaalipoliittisia kysymyksiä. Useita eri kertoja on ollut esillä työsuojelua, työterveyshuollon kehittämistä, ammattitaitolakiin liittyviä uudistuksia sekä työturvallisuussopimuksen uusi- miseen liittyviä asioita. Niinikään on keskusteltu Työterveyslaitoksen ja Työsuojelu r.y.:n yhdistämisestä, sairausajan palkkaan liittyvistä asioista, vajaatyökykyisten kuntoutuksesta, lomapalkka-asioista, maatalous- ja pienyrityksinä lomakysymyksistä, työttömyyskassalain ja työttömyyskorvausjärjestelmän uudistamisesta sekä yritysdemokratiaan liittyvistä kysymyksistä.

Vuoden aikana on toiminut työryhmä, joissa on käsitelty mm. eläkeuudistuskysymyksiä, lomaltapaluurahaa, työmatkoihin liittyviä ongelmia sekä työsuojeluasioita.

Kansainvälisiä suhteita on sosiaalivalio-

kunta kehittänyt kertomusvuoden aikana mm. Neuvostoliittoon, Saksan Demokraattiseen Tasavaltaan, Tshekkoslovakiaan, Puolaan ja Unkariin. Pohjoismaiden kanssa on ollut useita kontakteja eri yhteyksissä.

TYÖSUOJELU JA TYÖTERVEYS

Ammattiyhdistysliikkeen pitkäaikainen tavoite — työsuojelun hallinnon ja valvonnan uudistaminen on vihdoin lainsäädännön osalta saatu toteutetuksi. Vanhan ammattien-tarkastuslain hallinnolliset säädökset korvattiin 1.9.1973 lähtien työsuojelun hallinnosta annetulla lailla. Tämän lain perusteella perustettiin työsuojeluhallitus, joka aloitti toimintansa 1.10.1973 Tampereella. Helmikuun 16 päivänä 1973 annettu laki työsuojelun valvonnasta merkitsee työsuojelun organisaation kehittymistä sekä sen ulottumista kaikille elinkeinoelämän sektoreille. Lakiuudistuksin on luotu lainsäädännölliset edellytykset työsuojelun valvonnan nopeuttamiseksi sekä tehostamiseksi.

Työturvallisuuslaki, joka muodostaa aineellisoikeudellisen perustan työsuojelutyölle on vuodelta 1958. Valtioneuvosto asetti syksyllä 1972 komitean, jonka tulee uudistaa työturvallisuuslaki sekä yhdistää mahdollisuuksien mukaan siihen muut työsuojelumääräyksiä sisältävät lait. Komitean työ ei ole valmistunut kertomusvuoden aikana. Valtioneuvosto antoi komitealle lisäaikaa syksyyn 1974.

Työsuojelun kehittämisessä muodostaa koulutus erään keskeisimmistä kysymyksistä. SAK onkin jo useana vuonna järjestänyt työsuojelukoulutusta. Vuonna 1973 Kiljavalla järjestettiin 23 viikon mittaista peruskurssia ja 13 kahden viikon mittaista jatkokurssia, joille osallistui yhteensä 1060 kurssilaista. Edellisen vuoden vastaava luku oli 980. Työturvallisuuskeskus sekä työalatoimikunnat ovat järjestäneet 2—3 päivän mittaisia kursseja vuonna 1973 yhteensä 53. Niihin osallistui 3675 henkilöä.

TYÖTERVEYSHUOLTO

Vuoden 1972 lopussa oli työterveyshuollon piirissä noin 700 000 toisen palveluksessa olevaa työntekijää. Työterveyshuolto ei siis ulottunut koskemaan kaikkia työntekijöitä,

vaan yli puolet 1,6 miljoonasta toisen palveluksessa olevasta oli ilman näitä palveluita.

Työterveyshuolto on sisällöltään ja organisaatioltaan pohjautunut vuonna 1971 solmittuun sopimukseen Työpaikaterveydenhuollon kehittäminen. Sopimuksen vaikutusta on tukenut Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusvaroista maksamat korvaukset työnantajille järjestetystä työterveyshuollosta. Työnantajat ovat saaneet takaisin käyttökustannuksistaan 25—60 %:ia työterveyshuollon tasosta riippuen. Näillä menetelmillä ei kuitenkaan ole pystytty tarpeellisessa määrin ohjaamaan kehitystä halutulla tavalla, vaan toiminta on ollut epätasaista eri työpaikoilla eikä se ole ulottunut läheskään kaikkiin työntekijöihin.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimesta aloitettiin kertomusvuonna työterveyshuollon lakisääteisten määräysten valmisteleminen. Asiaa pohtimaan asetettiin työryhmä, joka sai mietintönsä valmiiksi syyskuussa 1973. Mietinnössä ehdotettiin työterveyshuollon läheistä liittämistä kansanterveysyhteyden. Ehdotus kokonaisuudessaan ei kuitenkaan saanut varauksetonta hyväksymistä, mistä syystä sosiaali- ja terveysministeriössä on asiaa kehitelty edelleen.

Työterveyshuollon painopiste tulee sijoittaa ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin. Jotta tässä onnistuttaisiin tulee erityisesti kunnallisen kansanterveysyhteyden pystyä laajentamaan omaa toimintaansa huomattavasti. Kokeukset kansanterveysyhteyden ensimmäiseltä puoleltatoista vuodelta olivat niin rohkaisevia, että kunnallisten terveyskeskusten voi olettaa pystyvän myös tulevaisuudessa laajentamaan huomattavasti toimintaansa. Kunnallisten terveyskeskusten toimintaa on kuitenkin syytä alkaa kehittää myös niin, että ne pystyisivät vähin erin vastaantottamaan erityisesti pienten työpaikkojen työterveyshuollon.

SAK lähetti kirjelmän sosiaali- ja terveysministeriölle ammattitautilain uudistamisesta 14.2.1973. Nykyisessä laissa on havaittu jo monia puutteita, joita korjaamaan haluttiin asettaa komitea. Erityisesti kiinnitettiin huomiota siihen, että monia sairausryhmiä, erityisesti kulumissairauksia, jää tällä hetkellä ammattitautilain ulkopuolelle.

Työterveyslaitosta alettiin kehittää työter-

veyslaitostoimikunnan esittämien suunnitelmien mukaisesti. Työterveyslaitoksen kuntoutusosasto erotettiin laitoksesta erilliseksi työterveyssäätiön kuntoutuskeskukseksi. Samoin vähennettiin ilmantutkimuksen osuutta. Poliklinikan rutiinitoimenpiteitä pyrittiin myös vähentämään. Useiden aluelaitosten perustamista ehdotti sosiaali- ja ter-

veysministeriön asettama työryhmä, jonka tehtävänä oli kiireellisesti laatia kokonaisvaltainen suunnitelma alueellisten työterveyslaitosten perustamiseksi. Ensimmäinen aluelaitos aloitti toimintansa Oulussa 1.7.73. Lisäksi on tarkoitus perustaa aluelaitokset Tampereelle, Uudellemaalle, Turkuun, Kuopioon ja Lappeenrantaan.

SOSIAALIVALIOKUNTA

Matti Savola	SAK (puheenjohtaja)
Esko Tyvijärvi	Rakennustyöläisten Liitto
Paavo Hyvönen	Metallityöväen Liitto
Antti Hietanen	Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
Simo Ström	Kemian Työntekijäin Liitto
Sulo Koskela	VTY
Aarne Koskinen	Kirjatyöntekijäin Liitto
Veikko Kansikas	SAK
Lauri Kaarisalo	SAK
Toivo Ranta	SAK (sihteeri)
Markku Toropainen	SAK (asiantuntijajäsen)
Tarja Halonen	SAK (asiantuntijajäsen)
Veikko Varjus	KTV (asiantuntijajäsen)

TEKNILLISEN VALIOKUNNAN TOIMINTA

SAK:n teknillinen valiokunta kokoontui v. 1973 7 kertaa.

Toiminnasta mainittakoon seuraavaa:

— 10.1.1973 kävivät valiokunnan edustajat Honkanen ja Mäkinen yhdessä Työterveyslaitoksen edustajien kanssa viemässä opetusministeriöön ja ammattikasvatushallitukseen kirjelmät ja ergonomiakoulutuspaketit. Valiokunta kiirehti aikaisempaa aloitetaan työturvallisuus ja ergonomiakoulutuksen aloittamista teknillisissä oppilaitoksissa, ammattikouluissa ja korkeakouluissa.

— Vuoden alkupuolella valiokunnan jäsenet SAK — STK:n välisessä rationalisointineuvottelukunnassa osallistuivat rationalisointisopimuksen selonteon valmistukseen.

Selonteko hyväksyttiin 1.2.1973.

— Käsiteltiin v. 1973 Kiljavalla pidettyjen työntutkimuskurssien ohjelmat ja valmistettiin niiden ohjelmarungot.

— Valiokunnan aloitteesta järjestettiin ergonomia teema päivä työmarkkinajärjestöjen SAK — STK johtohenkilöille syyskuussa. Järjestäjänä oli Rationalisointi Liitto r.y.

— Valiokunta teki tutustumismatkan 15.11. Tampereelle vieraillen Tekstiili- ja vaateustyöväen Liitossa, Finlaysonilla ja Osuuspankki Yhteistuksessa. Matkalla tutustuttiin tekstiilin rationalisointitoimintaan.

— Valiokunnan jäsenet osallistuivat rationalisointisopimuksen selostustilaisuuksiin eri puolilla Suomea.

TEKNILLINEN VALIOKUNTA

Into Mäkinen

Pertti Viinanen

Seppo Niemi

Eero Lehtonen

Raimo Lindell

Edvin Kenraali

Teuvo Honkanen

Raimo Kärkkäinen

Mauno Ahonen

Metallityöväen Liitto (puheenjohtaja)

Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto

Tekstiili- ja Vaateustyöväen Liitto

Elintarviketyöläisten Liitto

VTY

Puutyöväen Liitto

SAK 29.11.73 saakka (sihteeri)

Ammattiyhdistysopisto (Puutyöväen Liitto) asiantuntijajäsen

Kuntokeskus 31.10.73 saakka asiantuntijajäsen

TIEDOTUS- ja JULKAISUTOIMINTA

Työmarkkinakysymysten seuraaminen suu-
rissa joukkotiedotusvälineissä on vuosi vuo-
delta laajentunut ja tasoltaan kehittynyt.
Tämä on ollut leimaa-antavana myös SAK:n
tiedotustoiminnalle, jonka on pitänyt entistä
merkittävämmin olla mukana tiedon tuotta-
misessa ja välittämisessä.

Ulospäin suuntautuvassa tiedottamisessa
päivälehdet, radio ja televisio ovat olleet edel-
leenkin avainasemassa, mutta niitten ohessa
on pyritty kehittämään tiedonvälittämistä
myös aikakauslehtiin, erilaisiin ajankohtaisia
asioita käsitteleviin kirjoihin ja kirjasarjoihin
sekä erityislehtiin. Jo vuotta aikaisemmin al-
kanut toiminta tiedonvälittämisen nopeutta-
miseksi uutistoimistoihin ja maaseutulehtiin
on kehittynyt jatkuvasti sen jälkeen kun
SAK otti käyttöönsä telexin. Sillä on ollut
huomattavaa käyttöä myös kansainvälisessä
mitassa.

Vuoden aikana toimitti SAK:n tiedotus-
sasto tiedotusvälineille erilaista materiaalia
lähes 600 liuskaa.

Ensimmäisen kerran kokeiltiin tiedonväli-
tyksessä myös kansainvälistä yhteistyötä.
Neuvostoliiton ammattiliittojen keskusneu-
voston äänenkannattajan Trudin ja Palkka-
työläisen välillä tehdyn sopimuksen mukaan
vaihdettiin yya-sopimuksen merkeissä aineis-
toa, jotka suunnilleen samaan aikaan julkaisi-
ttiin molemmissa maissa. Ensimmäinen yritys
osoittautui varsin mielenkiintoiseksi, jonka
vuoksi — myös neuvostoliittolaisten toivo-
muksesta — yhteistyötä tällä alueella pyri-
tään jatkamaan.

SAK järjesti vuoden aikana 24 tiedotusti-
laisuutta, joista jälleen yksi yhdessä muiden
työmarkkinajärjestöjen kanssa. Yhteistoi-
mintaa työmarkkinajärjestöjen välillä on ol-

lut edelleen myös niin tiedottajille, suurelle
yleisölle kuin opiskelijoillekin tarkoitetun
Työmarkkinaopas -kirjassen julkaisemisessa.
Vuoden aikana valmisteltiin uutta painosta,
joka ilmestyy vuonna 1974. Kirjasta on levi-
tetty viime vuosien aikana jo yhteensä lähes
80.000 kappaletta.

Työväenlehtikampanja toimi samalla ta-
voin kuin aikaisempinakin vuosina. Alusta-
vien tietojen mukaan lähes kaikkien työväen
poliittisten päivälehtien levikit ovat jatkuvasti
nousemassa. Maaliskuun alussa vietettiin en-
simmäistä työväenlehistön päivää monilla
paikkakunnilla ja osanotto päivän tilaisuu-
ksissa oli ilahduttavan runsas.

Julkaisutoiminta

SAK:n äänenkannattaja Palkkatyöläinen
ilmestyi vuoden aikana 51 numerona, joista
7 numeroa oli 8-sivuisia, 20 numeroa 12-
sivuisia, 18 numeroa 16-sivuisia, 4 nume-
roa 20-sivuisia ja 2 numeroa 24-sivuisia.
Palkkatyöläisen painosmäärä pysyi suunnil-
leen ennallaan ollen korkeimmillaan 120.000
kpl.

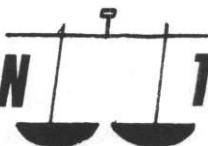
Ruotsinkielinen äänenkannattaja Löntaga-
ren ilmestyi ensimmäistä kertaa kerran vii-
kossa. Sen 51 numerosta 46 oli 4-sivuisia ja 5
kpl 8-sivuisia. Löntagarenin painos nousi
15.000:een.

SAK:n tiedotustyöryhmä

SAK:n tiedotustyöryhmä kokoontui sään-
nöllisesti vuoden aikana ja käsitteli useita
sisäiseen tiedonvälitykseen liittyviä kysymy-
ksiä. Sen näkyvimpänä toimenpiteenä näkyi
parhaiten Lenkki -lehti, joka ilmestyi 9 ker-
taa vuoden aikana. Lenkin painosmäärä on
n. 3 500.

TIEDOTUSVALIOKUNTA

Sakari Montonen	SAK (puheenjohtaja)
Arvo Wallin	Rakennustyöläisten Liitto
Jorma Cantell	Metallityöväen Liitto
Pauli Nieminen	Kirjatyöntekijäin Liitto
Pentti Kinha	Puutyöväen Liitto
Alvar Lankia	Kiinteistötyöntekijäin Liitto
Mauri Kukkonen	KTV
Raimo Kantola	VTY
Elsa Aaltonen	SAK (sihteeri)

SAK:n ja liittojen taloudenhoitoon liittyvät kysymykset ovat pääasiassa työllistäneet talousvaliokunnan myöskin kertomusvuonna. Talousvaliokunta on antanut suosituksia liitoille taloudenhoitoon, erityisesti kirjanpito-työhön liittyvissä kysymyksissä.

Kirjanpitolainsäädännön vuonna 1973 tapahtunut uudistus on antanut talousvaliokunnalle runsaasti työtä. Tulevathan yhdistykset ja näin ollen myöskin SAK, ammatti-liitot sekä ammattiosastot vuoden 1974 alusta voimaan tulevan kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollisiksi samoin perustein kuin tuotantoelämä ja kauppa.

Talousvaliokunta on toimenpiteillään pyrkinyt yhdenmukaisen kirjanpitoikäytännön luomiseen sekä kirjanpilotietouden lisäämiseen ammattiyhdistysliikkeen piirissä. Kertomusvuonna on talousvaliokunnan toimesta laadittu SAK:n ammatti-liitoille yhteinen tilipuitteisto sekä samaa nimikkeistöä ja ryhmitelyä noudatettava tilipuitteisto ammattiosastoille. Yhdenmukaisen kirjanpitosysteemin avulla voidaan saada tulevaisuudessa vertailu ja tilastointikelpoista tietoa taloudellisesta toiminnasta liittojen, osastojen ja koko ammattiyhdistysliikkeen piirissä.

Ekonomi Ensio Tuomisen ja talousvalio-

kunnan yhteistyönä on laadittu ammattiosastojen taloudenhoidon ja kirjanpidon oppikirja "Järjestökirjanpidon opas". Se ilmestyi SAK:n kustantamana vuoden 1974 alussa. SAK:n piirissä tapahtuva kirjanpidon opetus tulee lähivuosina tapahtumaan pääasiassa em. kirjan pohjalta. Kirjan pohjalta tapahtuvaa itseopiskelua tukemaan on kaavailtu kirjekurssia.

Talousvaliokunta järjesti yhdessä Osuuspankki Yhteistyen kanssa kertomusvuonna kirjanpitokursseja SAK:n ja liittojen kirjanpitäjille ja kassanhoitajille 5.—7.11. ja 19.—21.11. sekä taloudenhoitajille 12.—14.11.74. Kurssien luennoitsijoina olivat kauppatieteiden maisteri Reino Vento sekä ekonomisti Ensio Tuominen. Kurseilla oli osanottajina kaikista SAK:n jäsenliitoista yhteensä toistasataa.

Ammattiyhdistysopiston laajennushankkeen rahoituskysymyksiä on myöskin käsitelty kertomusvuoden aikana. Talousvaliokunta esitti, että jäsenliitoilta perittäisiin tarkoitusta varten ylimääräinen jäsenmaksu. Talousvaliokunta ehdotti myös, että jäsenkuntaan vedottaisiin vapaaehtoisella keräyksellä, jossa tavoitteeksi asetettaisiin tunnin palkka per jäsen.

TALOUSVALIOKUNTA

Rauno Kousa	SAK (puheenjohtaja)
Matti Kanerva	Rakennustyöläisten Liitto
Väinö Arvola	YTY
Erkki Korhonen	Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
Esko Kotilainen	Puutyöväen Liitto
Pentti Kymensalo	Metallityöväen Liitto
Vilho Pekkonen	Sähköalantyöntekijäin Liitto
Martti Rauhamo	Elintarviketyöläisten Liitto
Sakari Savio	Yhteistuki (sihteeri)

TOIMISTOVALIOKUNNAN TOIMINTA

Toimistovaliokunta on kokoontunut kertomusvuoden aikana 16 kertaa ja sen pöytäkirjoihin on merkitty 160 pykälää. Toimistovaliokunnan tehtävänä on ollut valmistella asi-

oita SAK:n hallituksen ja työvaliokunnan käsiteltäväksi sekä juoksevasti päättää SAK:n sisäiseen toimintaan liittyvistä asioista.

TOIMISTOVALIOKUNTA

Niilo Hämäläinen	SAK (puheenjohtaja)
Arvo Hautala	SAK
Pekka Oivio	SAK (VTY)
Ahti Fredriksson	SAK (30.4. saakka)
Pekka Morri	SAK (1.5. alkaen)
Simo Elomaa	SAK
Rauno Kousa	SAK
Irene Vähätalo	SAK (teknillinen sihteeri)

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

Vuotta 1973 luonnehtivat myös ammattiyhdistyskentällä eräät Suomen ja Neuvostoliiton suhteisiin liittyvät tapahtumat, ennen muuta ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen 25-vuotisjuhla huhtikuussa. Tämän johdosta SAK järjesti Kiljavalla kaksipäiväisen YYA-sopimusseminaarin, johon osallistujia tuli kaikista jäsenliitoista ja johon Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvosto VZSPS lähetti sihteeri N. N. Romanovin johtaman valtuuskunnan. Seminaarin avajaisia kunnoitti Tasavallan Presidentti Urho Kekkonen länsiololleen; seminaarissa esiintyivät mm. pääministeri Kalevi Sorsa, ulkoministeri Ahti Karjalainen, opetusministeri Ulf Sundqvist, SDP:n ja SKP:n puheenjohtajat ja Suomi-Neuvostoliitto -Seuran edustajat. 30.-31.3.1973 pidetyn YYA-sopimusseminaarin jälkeen SAK lähetti sen jäsenliittojen kenttää laajasti edustavan valtuuskunnan YYA-sopimusjuhlille Neuvostoliittoon. Valtuuskunta osallistui pääjuhlaan Moskovassa ja vieraili Kieviissä ja Minskissä.

SAK:n ja VZSPS:n yhteisen neuvottelukunnan XVI istunto, jossa sovittiin vuoden 1973 vaihto-ohjelma, pidettiin Helsingissä tammikuun alkupäivinä. Joulukuun loppupäivinä pidettiin vuorostaan Moskovassa neuvottelukunnan XVII istunto. Vuoden 1974 vaihto-ohjelman lisäksi siinä sovittiin yhteisestä työryhmästä, joka tutkii yhteistyömuotojen edelleen kehittämistä.

Pohjolan Ammatillisen Yhteisjärjestön PAY:n johtokunnan kevästuntto pidettiin Helsingissä toukokuussa, ja lokakuussa pidettiin johtokunnan syysistunto Kööpenhaminassa. PAY:n työkokous helmikuussa käsittelee yleisiä työmarkkinapoliittisia kysymyksiä. Syksyn työkokous Oslossa käsittelee yritysdemokratiaa. PAY:n perhepoliittinen seminaari järjestettiin Petäyksessä kesäkuussa.

SAK:n kutsusta järjestettiin syyskuussa PAY:n jäsenjärjestöjen ja VZSPS:n yhteinen

epävirallinen puheenjohtaja-tapaaminen Helsingissä.

Euroopan Ammatillisen Yhteisjärjestön EAY:n perustamisen yhteydessä helmikuussa SAK ilmoitti, että se ratkaisee kantansa jäsenyyteen uudessa järjestössä myöhemmin järjestön luonteen, ammatin toiminnan aletua hahmottua. Perustavassa kokouksessa SAK oli mukana tarkkailijavoinin.

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n kesäkokoukseen osallistuivat SAK:n edustajina koulutussihteeri Jussi Pikkusaari, asiantuntijalääkäri Markku Toropainen ja lakimies Jukka Sädevirta. Esillä olivat mm. palkallinen koulutusvapaa, ammatin aiheuttama syöpävaara ja vähimmäiskäskykysymykset.

Kahdenpuoleisten yhteyksien puitteissa Suomessa vierailivat vuoden aikana mm. Norjan LO:n puheenjohtaja Tor Aspengren, Ruotsin LO:n uusi puheenjohtaja Gunnar Nilsson sekä valtuuskuntien kanssa Puolan keskusjärjestön puheenjohtaja Wladyslaw Kruzczek, Unkarin keskusjärjestön pääsihteeri Sándor Gáspár ja DDR:n keskusjärjestön varapuheenjohtaja Wolfgang Beyreuther. SAK oli edustettuina Norjan ja Englannin keskusjärjestöjen edustajakokouksissa (puheenjohtaja Niilo Hämäläinen), Ruotsin virkamiesjärjestön TCO:n edustajakokouksessa (3. puheenjohtaja Pekka Oivio) sekä Kuuban ammatiliittojen edustajakokouksessa. SAK:n valtuuskunta vieraili tammikuussa Tsekkoslovakiassa. Vuoden aikana SAK:n johdon edustajat osallistuivat myös Ruotsin ja Tanskan keskusjärjestöjen 75-vuotisjuhlallisuuksiin. VAKL:n pääsihteeri Otto Kers-ten vieraili Suomessa toukokuussa.

SAK:n solidaarisuustoimintaa luonnehti vuoden loppuun kestänyt ay-liikkeen parissa suoritettu Vietnam-keräys. Rauhantoimikunnan työlle luotiin uudet edellytykset, kun se alkuvuodesta järjestäytyi keskusjärjestön alaiseksi toimikunnaksi. Vietnam-työn lisäksi loppuvuodesta solidaarisuustoiminta

sotilaskaappauksen läpikäyneen Chilen hyväksi kohosi yhä keskeisemmäksi.

SAK osallistui myös rauhanvoimien -maailmankokoukseen ja sen valmisteluihin Moskovassa. Lokakuussa pidetyssä kokouk-

sessä järjestöä edustivat 2. puheenjohtaja Arvo Hautala, Metalliliiton sihteeri Eino Yrjön, rauhanasiain neuvottelukunnan puheenjohtaja Uuno Syrjä sekä kansainvälisten asiain sihteeri Kari Tapiola.

RAUHANTOIMIKUNTA

SAK:n hallitus asetti 29.1.1973 SAK:n rauhantoimikunnan apulimekseen huolehtimaan keskitetyt ammattiyhdistysliikkeen toiminnasta rauhan edistämiseksi ja solidaarisuuden vahvistamiseksi. Hallituksen päätöksen mukaisesti SAK:n rauhantoimikunta työskentelee läheisessä yhteistyössä SAK:n kansainvälisten asiain valiokunnan kanssa.

SAK:n rauhantoimikunta työskentelee niiden tavoitteiden puolesta, joita SAK:n periaateohjelmassa asetetaan keskusjärjestölle rauhan turvaamisessa ja työväenluokan kansainvälisen solidaarisuuden toteuttamisessa ja lujittamisessa. Toiminnan pääkohteena on ollut Eurooppa ja sen eri kansojen välillä tapahtuvan rauhanomaisen yhteistyökehityksen turvaaminen ja erityisesti rauhanvoimien ja työväestön yhteistyöpyrkimysten turvaaminen. Samalla SAK:n rauhantoimikunta on työskennellyt sen puolesta, että Suomen ammattiyhdistysliike aikaisempaa tehokkaammin tukisi niiden kansojen ja kansainosien kamppailua, jotka ovat pahimmin joutuneet kokemaan kapitalismista juurensa saavan imperialismien väkivaltaisen hyökkäävyyden. Tärkeänä osana SAK:n rauhantoimikunnan työssä on ollut rauhantyön yhteyksien lujittaminen Itämeren maiden ammattiyhdistysliikkeen välillä.

SAK:n periaateohjelmassa todetaan, että keskusjärjestö haluaa toimia läheisessä yhteistyössä kaikkien rauhan puolesta toimivien tahojen ja järjestöjen kanssa. SAK:n rauhantoimikunnan historiallinen tausta liittyykin läheisesti Suomen yleisen rauhanliikkeen kehitykseen. SAK:n rauhantoimikunnan asettaminen oli oikeastaan myös vain virallistaminen sille rauhantyölle, jota viidentoista vuoden ajan oli järjestänyt Ammattiyhdistysväen rauhantoimikunta; tämä elin oli syntynyt Suomen Rauhanpuolustajien aloitteesta ja työskennellyt läheisessä yhteistyössä sen kanssa. Ammattiyhdistysväen rauhantoimikunnan työhön osilistuivat virallisesti jo useimmat SAK:n jäsenliitot, ja parin viime vuoden aikana se sai määrärahan toimintaansa varten SAK:n budjetista.

Merkittävimpiä SAK:n rauhantoimikunnan työtehtävistä on kuluneella toimintakaudella ollut SAK:n Vietnam -keräyksen organisoiminen. Tämän kampanjan keräyslistoilla koottiin vuonna 1973 n. 110 000 markkaa Vietnamin jälleen rakentamiseksi. Keräyskampanjaan liittyi välittömästi Kemian Työntekijäin Liiton omilla tilinumeroillaan toimeenpanema Vietnam -keräys, jonka tuotto oli n. 20 000 mk. Läheisesti siihen liittyi myös Metallityöväen Liiton oma Vietnam

KANSAINVÄLISTEN ASIAIN VALIOKUNTA

Niilo Härmäläinen	SAK
Arvo Hautala	SAK
Pekka Morri	SAK
Simo Elomaa	SAK
Kari Tapiola	SAK
Sulo Penttilä	Metallityöväen Liitto
Veikko Ahtola	Paperiteollisuuden Työntekyjäin Liitto
Aarno Aitamurto	Rakennustyöläisten Liitto
Raili Blom	SAK (sihteeri)

-keräys, joka tehokkaasti organisoituna saavutti jokseenkin saman tuoton kuin SAK:n nimissä toteutettu Vietnam -keräys.

Koko ammattiyhdistysliikkeen toteuttamat Vietnam -keräykset liitettiin SAK:n rauhantoimikunnan esityksestä Kansalaisjärjestöjen Vietnam -toimikunnan yhteiseen kampanjaan, jonka nimenä oli Avustusjuna Vietnamiin.

Tämän lisäksi ammattiyhdistysliike on — SAK:n rauhantoimikunnan esityksen mukaisesti — antanut suoraa taloudellista tukea Helsingissä toimivalle Etelä-Vietnamin Tasavallan Väliaikaisen Vallankumoushallituksen Tiedotustoimistolle; käytännössä ammattiyhdistysliike on kokonaan vastannut sen toiminnan taloudellisista edellytyksistä. SAK:n rauhantoimikunnan esityksen mukaisesti ammattiliitot ovat hankkineet sille myös tarvittavat konttoritarpeistot sekä vastanneet niiden käytön jatkuvuudesta. Tiedotustoimiston ylläpitokustannuksista on merkittävimmän osuuden kantanut Rakennustyöläisten Liitto, jonka omistamassa kiinteistössä tiedotustoimisto työskentelee.

SAK:n rauhantoimikunnan (ja Teknisten ja Erikoisammattien Liiton) esityksen pohjalta SAK:n valtuusto päätti kesäkuussa 1973 myös perustaa SAK:n solidaarisuusraaston. Sen käyttökohteista SAK:n rauhantoimikunta esittää oman asiantuntijalausuntonsa. Toimintavuoden aikana ei rahastoa kuitenkaan vielä laajamittaisemmin käytetty.

Tärkeänä toimintatapahtumana on SAK:n rauhantoimikunnalla ollut myös Itämeren maiden, Norjan ja Islannin Työläiskonferenssien järjestäminen. SAK:n rauhantoimikunta on osallistunut konferenssin kansainväliseen valmisteluun (Pysyvä toimikunta, jossa SAK:n piiristä on ollut 7 edustajaa, ja sen Kansainvälinen sihteeristö, jossa SAK:n piiristä on ollut kaksi edustajaa). Toimintavuonna koostui Suomen ammattiyhdistysliikkeen valtuuskunta — SAK:n rauhantoimikunnan esityksen mukaisesti — 70 lähes kaikkia jäsenliittoja edustavista henkilöistä. Konferenssiedustajat, Pysyvän komitean jäsenet, kutsuvieraat, tulkit ja muu tekninen henkilökunta mukaan lukien merkitsivät yhteensä noin sadan hengen osallistujakuntaa tähän perinteiseen konferenssiin.

SAK:n rauhantoimikunta on vastannut

myös seuraavan Työläiskonferenssin valmisteluista Suomessa, ja sen edustajat ovat tässä mielessä osallistuneet sekä konferenssin Pysyvän komitean että sen Kansainvälisen sihteeristön kokouksiin. Ne on yleensä pidetty DDR:n Rostockissa; yksi niistä — sihteeristön kokous — pidettiin Leningradissa 11.4.1974. Tähän kokoukseen osallistui myös SAK:n kansainvälisten asiain sihteerin Kari Tapiola.

Rostockissa Itämeren viikon yhteydessä pidetyssä 16. Työläiskonferenssissa piti pääalustuksen — SAK:n rauhantoimikunnan esityksen mukaisesti — SAK:n 3. puheenjohtaja Pekka Oivio.

Itämeren maiden, Norjan ja Islannin Työläiskonferenssien Pysyvän komitean hallinnassa olevan kiinteistön (Rostock, Gehlsdorf) yhteyteen on kuluvalle toimintakaudella alettu myös rakentaa suomalaista saunaa, jonka kustannuksiin lähes kaikki liitot ovat SAK:n rauhantoimikunnan esityksen mukaisesti osallistuneet. Sauna on valmistunut kevään 1974 kuluessa.

SAK:n rauhantoimikunnan esityksen mukaisesti suurimmat ammattiliitot lähettivät edustajansa myös Oslossa toukokuussa 1973 pidettyyn Itämeren maiden perinteiseen rauhankonferenssiin. Ay-osallistujia oli kaikkiaan 8. SAK on rauhantoimikunnan kautta myös jäsenenä STETE:ssä (Suomen toimikunta Euroopan rauhan turvaamiseksi), ja sen sekä kansallisiin että kansainvälisesti osallistumiin tilaisuuksiin rauhantoimikunta on ottanut osaa.

SAK:n rauhantoimikunnan jäseniä on keskusjärjestön edustajina ollut myös monissa muissa niin kansallisen kuin kansainvälisenkin rauhantyön elimissä. Niistä voi tärkeimpinä mainita Maailman rauhanneuvoston, Euroopan yleisen mielipiteen komitean Euroopan rauhan turvaamiseksi, Pohjoisten maiden kalottitoimikunnan sekä Suomen Rauhanpuolustajat -järjestön sen useine komiteoineen, monet ystävyysseurat.

Kaikkiaan SAK:n rauhantoimikunta on pyrkinyt antamaan aktiivin panoksensa Suomen ja kansainvälisen rauhanliikkeen eri toimintalohkoille ja järjestöille. Se on korostanut, yhteislinjassa SAK:n kansainvälisten asiain valiokunnan kanssa, Suomen ammatillisten järjestöjen toimintatahtoa kaikissa Eu-

roopan ja maailman jännityksen lieventämispyrkimyksissä.

SAK:n rauhantoimikunta ei ole halunnut luoda mitään uutta voimaryhmittymää suomalaiseseen rauhanliikkeeseen. Se on nähnyt vain luonnollisena ja tuloksekkaana sen, että rauhan- ja solidaarisuuden työtä voidaan toteuttaa omin selkein, ammattiyhdistysväkeä aktiivisin tunnuksin.

SAK:n rauhantoiminnasta vastaavaksi elimeksi SAK:n hallitus määritteli SAK:n rauhanasiain neuvottelukunnan, jossa on edustajia kaikista SAK:n jäsenliitoista.

SAK:n rauhanasiain neuvottelukuntaan — jonka puheenjohtajana toimii SAK:n hallituksen päätöksen mukaisesti Uno Syrjä — SAK:n hallitus kutsui edustajia kaikista SAK:n jäsenliitoista. SAK:n rauhanasiain neuvottelukunta, jonka sihteerinä toimii SAK:n rauhantoimikunnan sihteeri, on kulleena toimintavuotena kokoontunut kolme kertaa.

SAK:n rauhantoimikunta kokoontui

vuonna 1973 yhteensä 14 kertaa ja vuonna 1974 — ennen SAK:n valtuuston sääntömääräistä kokousta — viisi kertaa. Kokouksien sisältöä on valmistellut ja äkillisiin tarpeisiin vastannut rauhantoimikunnan asettama nelihenkinen työryhmä.

SAK:n hallitus päätti lisäksi, että mahdollisimman läheisen yhteyden pitämiseksi SAK:n kansainvälisten asiain valiokunnan kanssa sen sihteeri osallistuu mahdollisimman usein Rauhantoimikunnan tai sen työryhmän kokouksiin.

Jorma Cantellin siirryttyä Metalliliosta Suomen Sosialidemokraatin palvelukseen valittiin Metalliliiton kansainvälisten asiain sihteeri Kaj Laxen hänen tilalleen.

SAK:n rauhantoimikunnan työryhmän ovat muodostaneet: Unto Luhtasaari, Uno Syrjä, Olli Paunu, Eeva Hakala.

SAK:n rauhanasiain neuvottelukunnan sihteerinä on SAK:n hallituksen päätöksen mukaisesti toiminut Olli Paunu.

RAUHANTOIMIKUNTA

Unto Luhtasaari	Paperiteollisuuden Työntekyain Liitto (puheenjohtaja)
Uno Syrjä	SAK:n rauhanasiain neuvottelukunta
Eeva Hakala	Puutyöväen Liitto
Ilmari Kosonen	Metallityöväen Liitto
Raimo Lindell	VTY
Jorma Cantell	Metallityöväen Liitto (16.11. saakka)
Kaj Laxen	Metallityöväen Liitto (16.11. alkaen)
Matti Haapakoski	Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto
Anna-Liisa Saarela	Rakennustyöläisten Liitto
Toivo Pirinen	Elintarviketyöläisten Liitto
Reyo Hyytiä	Kemian Työntekyain Liitto
Olli Paunu	SAK (sihteeri)
Hilkka Jukarainen	SAK (teknill. siht.)

KANSAINVÄLISET VALTUUSKUNNAT

Valtuuskunnat ulkomailta

Moskovan kaupungin ay-neuvoston valtuuskunta ammattiliittojen vieraana 19—26.2.

VZSPS:n 10 henkinen valtuuskunta YYA seminaarissa 29.3.—5.4.

VZSPS:n nuorisovaltuuskunta 12.-19.3.

FDGB:n nuorisovaltuuskunta 13—20.5.

VZSPS:n koulutusvaltuuskunta 14-21.5.

Norjan LO:n puheenjohtaja Tor Aspengren ja kv. asiain sihteeri Thorvald Stoltenberg 11-15.6.

FDGB:n varapuheenjohtaja Hanna Töpfer lomalla 26.6.-15.7.

Irkutskin alueen ay-neuvoston valtuuskunta Oulun kaupungin ammattiliittojen vieraana 27.8.-3.9.

Unkarin ay-lehtimiesvaltuuskunta 2—9.9.

DGB:n nuorisovaltuuskunta 8—17.9.

Puolan CRZZ:n johtotason valtuuskunta 10.-14.9.

FDGB:n johtotason 3-henkinen valtuuskunta 6-10.11.

Unkarin SZOTiin johtotason valtuuskunta 2-5.12.

VZSPS:n ystävyyssvaltuuskunta 19-25.11.

Pohjoismaiden ay-nuorten vastaavien tapaaminen 23—25.11.

FDGB:n työ- ja palkkaosaston vastaava 27.11-1.12.

SAK:n edustajia ulkomailla:

Tsekkoslovakiassa 9.—15.1.: Niilo Hämäläinen, Simo Elomaa ja Kari Tapiola.

Ay-lehdistön valtuuskunta Neuvostoliitossa 29.1.-7.2.: Pentti Kinha, Voitto Allinen,

Kauko Toivonen ja Kirsti Kekkonen.

EAY:n perustava kokous Brysselissä 8—9.2. Kari Tapiola osallistui huomioitsijana.

Elsa Aaltonen luennoitsijana Neuvostoliitossa 12-21.3.

PAY:n kokouksessa 2.4. Tukholmassa Tom Saxén.

YYA-sopimuksen 25. vuosipäiväjuhlallisuuksissa Neuvostoliitossa 5—14.4. 50 henkeä.

Vappuvaltuuskunnat:

Neuvostoliitossa 27.4.—13.5. Jaakko Riihonen, Reijo Tihinen ja Veikko Liukkonen.

Tshekkoslovakiassa 23.4.—4.5. Lauri Kaarisalo ja Esko Frassila. Osallistuivat samalla ympäristönsuojeluseminaariin.

DDR:ssä 29.4.-5.5. Kaarlo Perä-Kasari ja Teuvo Immonen.

Bulgariassa 28.4.-5.5. Kimmo Kevätsalo.

Osmo Kaipainen Pohjola-Nordenin seminaarissa 22.-25.5.

Niilo Hämäläinen 6—11.5. Norjan LO:n edustajakokouksessa.

Saksan liittotasavallassa DGB:n nuorisosaston vieraana 21—27.5. Ari Kekkinen, Timo Ronkainen, Timo Sandberg, Lauri Karppinen, Matti Puumalainen, Lauri Ihalainen, Arja Oksanen, Kari Saikkonen, Sirkka Venetkorpi, Markku Sillanpää, tulkkina Raili Blom.

C.G.T:n ja F.O:n vieraana Ranskassa 27.5.—31.5. Ari Kekkinen, Timo Sandberg ja Lauri Ihalainen, tulkkina Raili Blom.

Sakari Montonen 27.—30.5. Oslossa Norden-yhdistysten seminaarissa.

Bukarestissa 4—8.6. Suomen ja Romanian

teknis-taloudellisen sekakomission kokouksessa Pekka Morri.

Sakari Montonen Kansainvälisen henkilöstölehdien liiton ja ILO:n seminaarissa Pariisissa 17-21.6.

ILO:n 58. kv. konferenssissa kesäkuussa SAK:n edustajina Markku Toropainen, Jussi Pikkusaari ja Jukka Sädevirta.

DDR:ssä kesäkuussa Jukka Sädevirta ja Pekka Salokannas.

Ruotsin TCO:n edustajakokouksessa 13-15.6. Pekka Oivio ja Kari Tapiola.

Leena Koljonen ICF:n naisten työryhmän kokouksessa Tukholmassa 14—15.6.

FDGB:n järjestämä nuorisoin skandinaavinen seminaari Rostockissa 24—30.6. Osanottajat Tauno Nieminen ja Matti Kopperi.

Finnairin avauslennolla Prahaan 15—17.6. Tom Saxen.

Työläiskonferenssissa Rostockissa 7—14.7. Pekka Oivio, Rauno Kousa ja Olli Paunu.

Berliinin nuorisofestivaaleilla 28.7—4.8. SAK:n edustajina Lauri Ihalainen ja Timo Sandberg.

Lomamatkat:

Neuvostoliitossa Elsa Aaltonen, Jouko Mäkelä ja Aarne Koskinen, Edvin Kenraali, Kauko Löytönen, Helge Talvitie vaimoineen.

DDR:ssä Väinö Kujanpää vaimoineen.

Unkarissa Emil Strand vaimoineen.

Bulgariassa Arvi ja Kaarina Hampinen.

DDR:ssä Lauri ja Eeva Mäkipaaso.

Kokouksissa

Niilo Hämäläinen ja Kari Tapiola 3—7.9. TUC:n edustajakokouksessa. Aylehtimiesvaltuuskunta DDR:ssä 10—16.9. Osanottajat: Elsa Aaltonen, Raimo Pölönen ja Pertti T. Hyvönen.

DDR:ssä 17—22.9. naisvaltuuskunta, johon kuuluivat Helvi Heinonen, Aira Myllymäki ja Eila Mäkinen.

Unkarissa 19-26.9. Mikko Varis, Pekka Hyvönen ja Yrjö Mattila.

Pohjoismaiden Neuvoston työmarkkinaolosuhteita käsittelevässä seminaarissa Stavergerissa 25—26.9. Pekka Morri, Jarl Sund.

Ruotsin ABF:n konferenssissa 1—6.10. Jussi Pikkusaari ja Leena Koljonen.

Norjassa työmarkkinain alkoholi- ja huume-poliittisen komitean kokouksessa 10.10. Lauri Kaarisalo.

Kööpenhaminassa PAY:n johtokunnan kokouksessa 15.10. Niilo Hämäläinen, Jarl Sund ja Kari Tapiola.

VAKL:n siirtolaistyövoiman ongelmia käsittelevän työryhmän kokouksessa Brysselissä 18-19.10 Kari Tapiola.

Antero Tuominen TUAC:n kokouksessa Pariisissa 18-19.10.

MAL:n edustajakokouksessa Bulgariassa 15-22.10. Arvo Hautala, Pekka Oivio ja Raili Blom.

Rauhanvoimien maailmankokous Moskovassa 25—31.10. Osanottajat: Kari Tapiola, Eino Yrjönen ja Uuno Syrjä.

Matti Savola 25.10-3.11. ISSA:n kokouksessa Norsunluurannikolla.

DDR:ssä 29.10.-3.11. Leena Koljonen, Heikki Lappalainen ja Väinö Aavasaari.

Tom Saxen 7—11.11. siirtolaistyövoimakonferenssissa Istanbulissa.

Toivo Ranta SAK:n edustajana 7-11.11. Valtion vankilatyön komitean matkalla Ruotsissa.

Kuuban CTC:n 13. edustajakokouksessa 11—15.11. Kari Tapiola ja Elsa Aaltonen.

Ystävyyssviikon valtuuskunta Neuvostoliitossa 19—25.11.: Jarl Sund, Risto Lundgren, Tauno Ilen, Henrik Rislakki ja Taimi Visa.

Yritysdemokratiakonferenssi Oslossa 19—29.11.: Tarja Halonen, Lauri Kaarisalo, Ahti Kansa, Martti Koivisto, Kauko Nevala, Onni Sakki, Olavi Sulkunen ja Lauri Vilponiemi.

Helvi Raatikainen PAY:n perhepoliittisen
työryhmän kokouksessa Ruotsissa 11.12.
SAK:n ja VZSPS:n pysyvän neuvottelukun-
nan kokouksessa Moskovassa 19—20.12

Niilo Hämäläinen, Jarl Sund, Pekka Oivio,
Sulo Penttilä, Aarno Aitamurto, Veikko Ah-
tola, Simo Elomaa, Kari Tapiola ja Hilikka
Jukarainen (tenk.siht.).

JÄSENISTÖ ja HALLINTOELIMET

Jäsenliitot

Vuoden päättyessä kuului SAK:n 30 jäsenliittoa. Jäsenliitot ja niiden jäsenmäärät samoin kuin jäsenistön jakautuminen miehiin ja naisiin ilmenevät vuosikirjan lopussa olevista taulukoista.

Hallitus ja valtuusto

Hallitus kokoontui kertomusvuoden aikana 12 kertaa.

Valtuuston sääntömääräinen kokous pidettiin 1 päivänä kesäkuuta HTY:n talon juhlasalissa, Helsingissä.

SAK:n puheenjohtajana toimi Niilo Hämäläinen, II puheenjohtajana Arvo Hautala ja III puheenjohtajana Pekka Oivio.

Puheenjohtajien lisäksi ovat hallituksen työskentelyyn osallistuneet varsinaisina jäseninä:

Penttilä Sulo, Riikonen Jaakko 1.11. saakka, Ahtola Veikko, Happonen Aarre, Kujanpää Väinö, Nissilä Erkki 1.9. saakka, Keitele Olavi, Pohjolainen Erkki, Veirto Martti, Fredriksson Ahti 1.5. saakka, Vir-

tanen Pekka, Raatikainen Helvi, Elomaa Simo, Kosonen Ilmari, Aitamurto Aarno, Ronkainen Viljo, Sund Jarl, Huhtamäki Väinö, Aronen Kalevi.

Hallituksen jäsenten henkilökohtaisina varamiehinä ovat olleet:

Malmivuori Tapio, Kinha Pentti, Markkola Paavo, Kuivanen Lauri, Dahl Olavi, Korhonen Erkki, Kaski Kunto, Mäkinen Eino, Koskinen Aarne, Sainio Risto, Lilja Eero, Keijonen Unto, Norrmén Sigurd, Mäki Antero, Heinonen Helvi, Aaltonen Elsa, Vainio Harry, Koskinen Risto, Perä-Kasari Kaarlo, Nieminen Holger, Puttonen Unto, Sunell Matti.

Hallituksen yleisvarajäseninä ovat olleet:

Koski Onni, Vilponiemi Lauri, Karisalmi Yrjö, Hietanen Juhani, Arvola Väinö, Lehtonen Eero, Tyvijärvi Esko, Tuomi Tauno, Teikari Pekka, Helo Pentti, Anttila Toivo, Oksanen Veikko, Savolainen Pentti, Kanisto Tuulikki, Laine Unto, Erkkilä Pentti, Ojala Matti, Nieminen Ilmari, Ruotsalainen Eerik, Lehtonen Uno, Yrjälä Irene, Savinen Antero.

SAK:n valtuustoon ovat kuuluneet:

Puheenjohtajana Pekka Oivio ja varapuheenjohtajana Arvo Elf.

Varsinaiset jäsenet:

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.

Ruotsalainen Eerik

Westman Kalevi

Nummila Eero

Moisio Onni

Heikkilä Jouko

Valio Veikko

Nysten Nils

Heini Tenho

Eerola Matti

Wilkman Jaakko

Immonen Tauno

Mansikka-aho Aimo

Varsinaiset jäsenet:

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.

Haarre Mertsii

Rimmi Eila

Kellari Anni

Heikkinen Paavo

Vainionpää Kalervo

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Ruukonen Unto

Hakala Kalevi

Jokela Reijo

Laitinen Saimi

Lehtonen Sulo

Olsamo Osmo

Rautio Toivo

Kuusela Reijo

Kangasniemi Enni

Nieminen Kurt

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto

Karisalmi Yrjö

Tuominen Erik

Pohja Sinikka

Ojala Aulis

Puhakainen Vilho

Haapakoski Matti

Korpela Kari

Rahikka Kirsti

Frilander Aino

Ilmailualan Unioni r.y.

Henriksson Weikko

Perttula Vilho

Nurmi Raimo

Suomen Jalometallityöntekijäin Liitto r.y.

Strandén Kauko

Kauppi Eino

Pakkanen Erkki

Järjestötoimitsijain Liitto r.y.

Suikkanen Esko A

Virtanen Yrjö J

Suhonen Ulla

Kemian Työntekijäin Liitto r.y.

Koski Eija-Liisa

Piepponen Sulo

Kärkkäinen Valfrid

Juvonen Aarre

Stam Sulo

Tarvainen Muisto

Mänttari Aarre

Lehtilä Kalevi

Hopeakivi Kaiku

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.

Mauno Esko

Peltola Teuvo

Stigell Severi

Lehtonen Pekka

Verta Teuvo

Liehu Ahti

Varsinaiset jäsenet:**Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.**

Koskinen Aarne

Suominen Toive

Lehto Erkki

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Tuomi Tauno

Levo Pentti

Salminen Viljo

Lahtinen Pekka

Iso-Kulmala Olavi

Haataja Atte

Kumi- ja Nahkathyöväen Liitto r.y.

Kivikoski Maire

Mattila Ahti

Tuominen Hilkka

Salonen Petri

Kurki Aimo

Vihermaa Reino

Suomen Kunnallisten Työntekijäin ja Viranhaltijain Liitto r.y.

Andersson Reino

Ovaskainen Saimi

Kaivola Kauko

Laulunen Pentti

Lehto Terho

Ahvenainen Oiva

Mäkynen Lauri

Törnqvist Lauri

Leppälä Emil

Korhonen Paavo

Sinisalo Viljo

Kattainen Orvo

Bussman Hugo

Forsell Ritva

Harju Anna-Liisa

Mäntynen Osmo

Kuosma Jouko

Silta Eino

Jalonen Reino

Suominen Esko

Andersson Helmer

Marjanen Timo

Pöyhönen Oiva

Kanerva Kyösti

Suopelto Teuvo

Löfgren Evert

Leinonen Pentti

Äimälä Pentti

Antikainen Juho

Turunen Toivo

Jääskeläinen Veikko

Ollikainen August

Laitinen Veikko

Suomen Lasi- Posliinityöväen Liitto r.y.

Laine Jaakko O

Mäntysalo Pentti

Antosalo Viljo

Liiketyöntekijäin Liitto r.y.

Keskinen Ebba

Hallikainen Viljo

Nielsen Marjatta

Korpinen Irma

Lujanen Hellin

Laurikainen Leo

Hytönen Toivo

Huupponen Sulo

Mäkinen Erkki

Varsinaiset jäsenet:

Iltanen Armas
Virtanen Alpo
Talvisilta Kullervo
Mäkinen Osmo

Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.

Kontturi Kaino
Merkikukka Sakari
Mäkipaaso Lauri
Reinikainen Juhu

Suomen Merimies Unioni r.y.

Nikula Lauri
Herdin Robert
Anttila Reijo

Suomen Metallityöväen Liitto r.y.

Kuusio Matti
Auvinen Arvo
Eerola Elli
Sinivuo Olavi
Rutanen Matti
Hotakainen Kimmo
Eerola Tenho
Suuronen Antti
Gustafsson Eero
Juntunen Alpo
Häikiö Heikki

Henkilökohtaiset varajäsenet

Tuomi Pekka
Parviainen Sirkka-Liisa
Sipponen Olavi
Hanka Elvi
Huttunen Pauli
Tenhovirta Auno
Korpelin Emil
Verkkonen Kauko

Immonen Teuvo
Torssonen Jarkko
Grönqvist Kaarlo
Merikukka Jaakko
Juntunen Olavi
Haverinen Eelis
Paananen Erkki
Penttinen Kalevi

Kinnari Pekka
Löfström Holger
Imppu Antero
Raanti Ensio
Taberman Martti
Kauppila Mauri

Kuromaa Reino
Halme Kalervo
Stendahl Rudolf
Uski Pertti
Puranen Väinö
Vallén Kaj
Päivärinta Hilka
Salmikivi Jorma
Pulkkinen Reino
Helminen Olli
Jaakkonen Matti
Ronkainen Arvo
Härmä Paavo
Palmu Tauno
Lähteenaho Kauko
Koivuniemi Aarne
Sinivaara Aatos
Kaunisvirta Esko
Kantanen Toivo
Skants Arvo
Kilpi Veli
Lahti Pentti

Varsinaiset jäsenet:

Ahokas Ossi
Mäkelä Kalevi
Joutsjoki Eino
Talvitie Helge
Haverinen Otto
Koski Helvi
Vilokinen Johannes

Nahka- ja Kumialojen ammattiliitto r.y.
Lassinen Erkki

Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.

Mikkola Taisto
Vainonen Alpo
Halinen Pentti
Lehto Veikko
Seppänen Jaakko
Mäkelä Allan
Raivio Simo

Puutyöväen Liitto r.y.

Verronen Taisto
Vesimäki Kauko
Hietasaari Veikko
Haverinen Pekka
Immonen Pentti

Suomen Puunjalostusteollisuustyöntekijäin Liitto r.y.

Hiltunen Vilho

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Haapavuori Antti
Koivisto Reino
Sauvola Matti
Jokisalo Risto
Hämäläinen Veikko
Lahtinen Pertti
Kuosmanen Tauno
Moilanen Kalle
Ronkainen Leo
Puumalainen Matti
Juurinen Terttu
Martikainen Eila
Pyykkö Markku
Luukkonen Väinö

Tuominen Jaakko
Suhonen Ella

Sakki Onni
Juva Unto
Pulli Vilho
Riikonen Onni
Kokkonen Kauko
Inkiläinen Matti
Viinanen Tauno
Korpioja Reino
Kytömäki Erkki
Lahti Esko
Etumäki Kauko
Laine Ilmari
Karjalainen Paavo
Hassinen Urho

Mäkelä Leevi
Myllylä Eero
Hallberg Oiva
Kainulainen Tauno
Kotilainen Esko
Salminen Simo
Tingander Erkki
Lahtinen Esko
Rytty Onni
Koljonen Kalle

Kuparinen Kalevi
Tusa Sakari

Varsinaiset jäsenet:

Andrejev Aila

Pirttikangas Pentti

Rakennustyöläisten Liitto r.y.

Elf Arvo

Lehtikangas Reino

Lampelo Sanni

Junkkari Kyösti

Koisi Sulo

Mäki Erkki

Tamminen Kauko

Vierula Aarre

Lehto Eino

Aaltonen Pekka

Nieminen Esko

Kotiharju Martti

Alanoja Hannu

Hyvärinen Otto

Ojala Matti

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto r.y.

Haaja Tapani

Suomen Sähköalantöntelegän Liitto r.y.

Pekkonen Vilho

Hakala Pekka

Kaipainen Urpo

Teknisten ja Erikoisammattien Liitto r.y.

Kanninen Kalervo

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Meriluoto Pirkko

Rinne Eevi

Keinänen Osmo

Hipsi Eino

Jääskeläinen Erkki

Honkanen Osmo

Holopainen Simo

Toivola Eino

Pulkinen Matti

Kinnunen Helge

Hirvonen Martti

Pajunen Aarne

Salama Aarni

Turunen Eero

Lehti Lauri

Laine Veikko

Mäkelä Timo

Hemminki Pentti

Eriksson Birger

Liimatainen Heimo

Aalto Aarre

Vilenius Atte

Ceder Veikko

Brännfors Arvo

Tuukkanen Keijo

Kämppe Vilho

Höglund Eskil

Tofferi Reimi

Peltonen Erkki

Ojanen Leo

Henttu Eino

Oikarinen Antti

Ahava Niilo

Ristiaho Eino

Toivonen Kauko

Wiksten Erkki

Varjonen Heikki

Henttonen Onni

Kymäläinen Juhani

Lyytikäinen Viktor

Löthman Veijo

Järvinen Uno

Hänninen Hemmo

Palomäki Mikko

Varsinaiset jäsenet:**Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.**

Mäkinen Eino

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y.

Järvinen Irja

Kalliomäki Elli

Lahtinen Greta

Renfors Toini

Rostedt Eino

SaloTauno

Toimittajaliitto r.y.

Massinen Aimo

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Hyvönen Matti

Mauri Teuvo

Leino Else

Järvinen Aura

Nissinen Hilikka

Mannila Kaarina

Rinne Tauno

Portin Lars

Räsänen Leena

Sylgren Taisto

Nieminen Tapio

Marjamäki Kauko

Korvenoja Vilho

Vienonen Katri

Jaakkola Reino

Lindfors Aarre

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.

Koski Onni

Keijonen Unto

Koskela Sulo

Markkola Paavo

Löytönen Yrjö

Lehto Kaarlo

Kiuru Tauno

Roivas Väinö

Kangas Esko

Soininen Tenho

Nieminen Mauno

Marttinen Eino

Niittoaho Keijo

Aalto Veikko

Pesu Sulo

Leskinen Aarne

Kola Seppo

Aarnio Aimo

Merikari Heikki

Rantanen Ensio

Aikio Eelis

Salpakoski Aarne

Ihalainen Eino

Silvennoinen Vilho

Myllynen Aimo

Arvola Väinö

Pirhonen Teuvo P

Syrjänen Lasse

Aalto Lasse

Helo Pentti

Kumén Niilo

Martikainen Olavi

Lehtinen Toivo

Yleinen Lehtimiesliitto r.y.

Wallin Arvo

Lehtinen Aino

Leinonen Viljo

Suomen Laivanpäällystöliiton edustaja puheoikeudella

Henriikki Rislakki

Vuoden 1973 lopussa oli SAK:n palveluksessa 89 henkilöä, eläkkeellä 10 ja perhe-eläkettä sai 2 henkilöä.

HALLINTO-OSASTO

Yleinen jaosto

- Puheenjohtaja Niilo Hämäläinen
- sihteeri Irene Vähätalo
- II puheenjohtaja Arvo Hautala
- sihteeri Kerttu Vainio
- III puheenjohtaja Pekka Oivio
- sihteeri Pekka Morri
- sihteeri Simo Elomaa
- sihteeri Elina Hytönen

Kansainvälisten asiain jaosto

- Kv. asiain sihteeri Kari Tapiola

Koulutusjaosto

- koulutussihteeri Pentti Öhman
- koulustoimitsija Leena Koljonen

Talouspoliittinen jaosto

- talouspoliittinen sihteeri Antero Tuominen
- tutkimussihteeri Matti Hannula
- tutkimussihteeri Ismo Luimula
- koulutus- ja talouspoliittisen jaoston sihteeri Aulikki Liukko

TALOUSOSASTO

- taluspäällikkö Rauno Kousa
- kirjanpitäjä Riitta Mänttari
- kassanhoitaja Ritva Virolainen
- toimiston esimies Aimo Parrila
- arkistonhoitaja Seija Malinen
- virkailija Else Aro
- vanhempi virkailija Leena Bloigu
- virkailija Toini Löytönen
- virkailija Taimi Visa
- virkailija Pirjo Haapanen
- virkailija Paula Kivivuori
- virkailija Kielo Lahdenperä
- virkailija Irma Häggglund
- lähetit Ari Ridvall, Ritva Metsälampi, Ari Salomaa

- konekirjoittaja Aino Davidsson
- konekirjoittaja Aino Peltonen
- konekirjoittaja Raili Törnström
- puhelinvaihteenhoitaja Seija Kettunen
- siivooja Maire Bergqvist
- siivooja Raija Korkalainen
- siivooja Tarja Kokko
- vahtimestari Leo Paukku
- autonkuljettaja Esko Peura
- kielenkääntäjä Raili Blom

JÄRJESTÖOSASTO

Järjestöjaosto

- järjestösihteeri Aarne Etelä
- piiriasiamies Kalervo Hanka
VAASA
toimap. Elvi Hanka
- piiriasiamies Juhani Surakka
JYVÄSKYLÄ
toimap. Raili Närhi
- piiriasiamies Olavi Lahtinen
ROVANIEMI
toimap. Kerttu Lahtinen
- piiriasiamies Onni Puustinen
VARKAUS
toimap. Helga Vänttinen
- piiriasiamies Kai Ritala
LAPPEENRANTA
toimap. Leila Oderma
- piiriasiamies Teuvo Lehtinen
TAMPERE
toimap. Kirsti Bister
- toimitsija Maunu Alppinen

Naisjaosto

- naissihteeri Helvi Raatikainen
- toimitsija Vieno Hämäläinen

Nuorisajaosto

- nuorisosihteeri Lauri Ihalainen

Ruotsinkielinen jaosto

- ruotsinkielinen sihteeri
Kurt Gustafsson

- virkailija Anne-Marie Vuorinen
- järjestöosaston sihteeri Maija-Liisa Kekkonen

TYÖEHTOSOPIMUSOSASTO

Työehto- ja oikeudellinen jaosto

- vastaava lakimies Mikko Varis
- lakimies Olavi Sulkunen
- lakimies Arjo Suonperä
- lakimies Tarja Halonen
- lakimies Jukka Sädevirta
- lakimies Kirsti Palanko-Laaka
- virkailija Marjut Vainio
- työehto- ja oikeudellisen jaoston sihteeri Anneli Roine

Sosiaali- ja työsuojeluosasto

- sosiaalisuhteeri Matti Savola
- asiantuntijalääkäri Markku Toropainen
- toimitsija Lauri Kaarisalo
- toimitsija Toivo Ranta
- työturvallisuussuhteeri Veikko Kansikas

Työntutkimusjaosto

- työntutkimussuhteeri Teuvo Honkanen (29.11.73 saakka)
- jaostojen sihteeri Irma Hursti

TIEDOTUS-JA JULKAISUOSASTO

- tiedotuspäällikkö — päätoimittaja Sakari Montonen
- toimituspäällikkö Elsa Aaltonen
- toimitussihteeri Olli Paunu
- ruotsinkielinen tiedotussihteeri-toimitussihteeri Tom Saxén
- toimittaja Christina Nordgren-Ra
- ilmoitussihteeri Kirsti Kekkonen
- osoitevirkailija Marja-Leena Seppälä
- osoitevirkailija Helvi Teppo
- virkailija Marja-Leena Kanerva
- osaston sihteeri Hilikka Jukarainen

KUNTOKESKUS

- vt.esimies Ensio Tuominen
- toimitsija Raili Pakarinen
- virkailija Raili Karonen
- virkailija Saimi Meronen
- siivooja Eira Eriksson
- siivooja Sirkka Jyrkänne
- siivooja Katri Rask

YHDISTYKSET, SÄÄTIÖT, OSAKEYHTIÖT JA OSUUSKUNNAT

SAK on ollut jäsenenä tai osakkaana seuraavasti:

A. Yhdistykset

Aikakauslehtien Liitto, Invalidiliitto, Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto, Kansanurheilun Keskusliitto, Kotineuvontaliitto, Lomaliitto, MTM-yhdistys, Pohjola-Norden, Rationalisointiliitto, Suomen Festivaaliyhdistys, Suomen Pakolaisapu, Suomen Työn Liitto, Suomen YK-Liitto, Suomi-Neuvostoliitto-Seura, Tapahtumantorjunta, Työterveyslaitoksen kannatusyhdistys, Työväen Kuntoliitto, Työväen Kuvataidetoimikunta, Työväen Sivistysliitto, Vuokralaisten Keskusliitto;

B. Säätiöt

Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, Asuntosäätiö, Kansan Sivistysrahaston Kannatusyhdistys, Tarjoilupalkkiorahasto;

C. Osaakeyhtiöt

Aremainos, Hakaniemen Merikiinteistö, Matkatoimisto Matkarengas, Kustannusosaakeyhtiö Tammi, Matkatoimisto Lomamatka, Työväen Akatemian Kannatusosaakeyhtiö.

D. Osuuskunnat

Osuuspankki Yhteistuki, Valtakunnallinen Vuokratalo - osuuskunta

E. Kansainväliset ammatilliset järjestöt

VAKL, TUAC, PAY

Edustus lautakunnissa, toimikunnissa, järjestöissä ja yhteisöissä

A. Yhdistyksissä

AE-keskustoimikunta: Aarne Etelä ja Helvi Raatikainen Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto: Helvi Raatikainen.

Kansanurheilun Keskusliitto, liittotoimikunta: Sakari Montonen ja Olavi Sulkunen.

Kotineuvontaliitto, hallitus: Vieno Hämäläinen.

Kulutusosuuskuntien Keskusliiton Kilta-toimikunta: Vieno Hämäläinen.

Lomaliitto, liittoneuvosto, hallitus, talous-

jaosto: Rauno Kousa, liittoneuvosto: Simo Elomaa.

MTM-yhdistys; hallitus ja työjaosto: Teuvo Honkanen.

Rationalisointiliitto: Teuvo Honkanen.

Suomen Festivaaliyhdistys, hallitus: Lauri Ihalainen.

Suomen Pakolaisapu, hallitus ja työvaliokunta: Tarja Halonen.

Tapaturmantorjunta, hallitus: Veikko Kansikas, valtuuskunta: Niilo Hämäläinen, PaaVo Hyvönen.

Työsuojelu r.y., keskustoimikunta: Ahti Fredriksson, Matti Savola, Veikko Kansikas, Osmo Kaipainen, Lauri Kaarisalo.

Työttömyyskassojen tukirahasto, johtokunta: Niilo Hämäläinen, Matti Ojala ja Pekka Virtanen.

Työturvallisuuskeskus, keskustoimikunta ja työvaliokunta: Veikko Kansikas.

Työväen Akatemia, hallintoneuvosto: Ahti Fredriksson, Leena Koljonen.

Työväen Sivistysliitto, liittotoimikunta: Ahti Fredriksson, (Jussi Pikkusaari), Leena Koljonen;

— elokuvatoimikunta: Kirsti Palanko-Laaka;

— työväenliikkeen radio- ja tv-toimikunta: Sakari Montonen,

— ay-toimikunta: Jussi Pikkusaari (ja Leena Koljonen)

— kuluttajatoimikunta: Leena Koljonen

— ruotsinkiel. sihteeristön pj.: Tom Saxén,

Vuokralaisten Keskusliitto: Pekka Morri

Väestönsuojelu, liittoneuvosto: Helvi Raatikainen.

B. Säätiöissä

A-klinikkasäätiö, hallitus: Maunu Alppinen.

Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, hallintoneuvosto: Teuvo Honkanen, Ari Kekkinen (varalla Kaarlo Perä-Kasari)

— johtokunta: Teuvo Honkanen

Asuntosäätiö, valtuuskunta: Niilo Hämäläinen ja Arvo Hautala,

— hallituksen varapj.: Rauno Kousa

Kansaneläkelaitos, lisätty hallitus: Niilo Hämäläinen, Matti Savola

Tarjoilupalkkirahasto, hallitus: Ahti Fredriksson (pj), Pekka Morri

Työterveyslaitos, hallitus: Matti Savola.

Työterveysäätiö, hallitus: Arvo Hautala ja Matti Savola

Työväen Taloudellinen Tutkimuslaitos, johtokunta: Niilo Hämäläinen, Pekka Morri ja Simo Elomaa.

C. Osakeyhtiöissä

Aremainos, johtokunta: Sakari Montonen, Rauno Kousa

Hakaniemen Merikiinteistö, hallitus: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Rauno Kousa, (Pekka Morri, Simo Elomaa)

Matkatoimisto Matkarengas, hallitus: Ahti Fredriksson, I.5. Tarja Halonen

Matkatoimisto Lomamatka, johtokunta: Rauno Kousa.

Kustannusosakeyhtiö Tammi, johtokunta: Ahti Fredriksson

D. Komiteoissa, lautakunnissa, toimikunnissa, neuvottelukunnissa ym.

Aikuiskoulutuskomitea: Jussi Pikkusaari

AmmatINVALinnanohjausneuvosto: Lauri Ihalainen, Leena Koljonen — työvaliokunta: Lauri Ihalainen

Ammattikasvatusneuvoston ammattiopetuksen jaosto: Jussi Pikkusaari.

Ammattikurssiasiaain neuvottelukunta: Leena Koljonen (Lauri Ihalainen) ja Risto Koskinen (Harry Vainio)

Asuntotuotantoneuvottelukunta: Pekka Morri (Teuvo Lindström)

Chilen pakolaistoimikunta: Kari Tapiola

Eläkejärjestelmäkomitea: Matti Savola

Eläkelautakunta: PaaVo Hyvönen, Antti Hietanen, Erkki Lassinen (Veikko Kansikas, Helvi Raatikainen, Esko Honkavaara)

Eläketiedotustoimisto, neuvottelukunta: Sakari Montonen

Eläketurvakeskus, edustajisto: Niilo Hämäläinen, Simo Elomaa, Sulo Penttilä, Lauri Vilponiemi (Väinö Kujanpää, Jarl Sund, Pekka Virtanen, Erkki Lassinen)

Eläketurvakeskus, hallitus: Arvo Hautala ja Veikko Ahtola (Martti Veirto ja Erkki Nissilä)

Eläkevakautusyhtiö Ilmarinen, eläkeasiainneuvottelukunta: Lauri Kaarisalo

Eroraharahasto, hallintoneuvosto: Niilo Hämäläinen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Arvo Hautala, Jarl Sund (Ahti Fredriksson, I.5. Pekka Morri, Väinö Kujanpää, Erkki Pohjolainen, Simo Elomaa, Viljo Ronkainen)

— työntekijäosaston johtokunta: Lauri Kaarisalo (puheenjohtaja), Lauri Kuivanen, Arvo Hampinen (Tarja Halonen, Aarne Koskinen ja Väinö Huhtamäki)

— lisäjäsenet: merenkulkuala: Berndt Uula (Lauri Nikula)

maatalousala: Pekka Virtanen, (Raimo Paurila)

metsäala: Raimo Lindlöf (Pentti Erkkilä)

satama-ala: Pekka Teikari (Erik Ruotsalainen)

rakennusala: Lauri Anttila (Esko Tyvijärvi)

Etelä-Suomen sairausvakuutuslautakunta: Teuvo Honkanen (Lauri Ihalainen).

GATT- valtuuskunta: Antero Tuominen.

Helsingin työvoimapiirin neuvottelukunta: Aarne Etelä

— ammattikoulutusjaosto: Aarne Etelä.

Hintaneuvosto: Nils Nilsson (Mauri Kavonius ja Esko Honkavaara), Pekka Morri, (Antero Tuominen ja Matti Hannula), Ismo Luimula (Aarno Aitamurto ja Pentti Lundström).

— hintajaosto: Pekka Morri (Antero luominen ja Matti Hannula).

Ismo Luimula (Aarno Aitamurto ja Pentti Lundström), Nils Nilsson (Mauri Kavonius ja Esko Honkavaara)

— vuokrajaosto: Pekka Oivio (Kauko Suhonen ja Olavi Sulkunen).

ILO-neuvottelukunta: Ahti Fredriksson, 1.5. Matti Savola ja 1.8. Kari Tapiola (Lauri Kaarisalo ja Paavo Hyvönen).

Kansainvälisen harjoittelijavaihdon neuvottelukunta: Leena Koljonen (Toivo Ranta).

Kansalaisjärjestöjen kansainvälisen toiminnan komitea: Leena Koljonen.

Kansaneläkelaitos, työpaikkaterveydenhuollon neuvottelukunta: Osmo Kaipainen ja 1.9. Markku Toropainen.

— kuntoutusasiain neuvottelukunta: Matti Savola

Kansa-yhtiöt, ay-vahinkolautakunta: Veikko Kansikas.

Katastrofiluonteisten työtapaturmien tutkimustoimikunta: Matti Savola.

Kehitysalueiden neuvottelukunta: Pekka Virtanen (Ismo Luimula)

— elinkeinopoliittinen jaosto: Ismo Luimula.

Kehitysyhteistyöasiain neuvottelukunta: Kari Tapiola.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Aura, hallitus: Arvo Hautala.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kalervo: Pekka Morri.

KEVSOS -valtuuskunta: Simo Elomaa ja Antero Tuominen.

— teollisuustyöryhmä: Antero Tuominen.

Kotimaisen tuotannon valtuuskunta: Helvi Raatikainen, Sakari Montonen (Ismo Luimula ja Taisto Teräs).

— kampanjatoimikunta: Tom Saxén.

Kuluttajaneuvosto: Helvi Raatikainen (Vieno Hämäläinen).

Kuluttajien vakuutustoimisto, johtokunta: Helvi Raatikainen.

Kunnallinen virkariitalautakunta: Jaakko Riikonen (Olavi Dahl ja Väinö Arvola).

Liike- ja ammattialojen verotusta selvittävä toimikunta: Matti Hannula.

Luopumisasestustoimikunta: Pekka Morri.

Maatalouden hintamarginaaleja selvittävä toimikunta: Matti Hannula.

Maatalouden hintatoimikunta: Pekka Morri ja Simo Elomaa.

Maatalouden markkinoimistoimikunta: Pekka Morri (Antero Tuominen, Ismo Luimula, Olavi Sulkunen).

Maatalousalan työeläkekassa, valtuuskunta: Helvi Raatikainen, Maria Tjäderhane, Lauri Salo, Väinö Savela, Veikko Vesala, Toivo Korhonen (Elis Saarre, Raili Lehto, Veikko Lehtonen, Einari Kultanen, Kalle Tuominen, Paavo Viljanen).

— hallitus, puheenjohtaja Matti Savola: Juhani Hietanen, Jalo Rosendahl, Pekka Virtanen (Sulo V. Lehtinen, Eino Vilhunen, Kalle Wilén).

Maataloustuen jakoperustetoimikunta: Antero Tuominen.

Matkailuasiain neuvottelukunta: Toivo Ranta.

Metsäalan työeläkekassa, valtuuskunta: Niilo Hämäläinen puheenjohtaja, jäsenet: Berndt Uula, Aatto Lindelöf, Alpo Jokinen, Vilho Turunen, Teuvo Honkanen, Arvo Pessi (Reino Reponen, Heikki Ohtonen, Pauli Pettersson, Väinö Tiainen, Tauno Raanti, Severi Aisamaa).

— hallitus: Veikko Ahtola, Pekka Virtanen, Juhani Hietanen (Eero Lilja, Jorma

Korhonen).

MTM-yhdistys, hallitus ja työjaosto: Teuvo Honkanen.

Palkansaajajävästön maataloustuloneuvottelukunta: Pekka Oivio, puheenjohtaja, jäsenet: Simo Elomaa, Veikko Ahtola, Pekka Morri (Jarl Sund, Sulo Penttilä ja Nils Nilsson).

Pelastuspalvelun neuvottelukunta: Veikko Kansikas.

Puolustuslaitoskomitea: Jussi Pikkusaari.

Pääkaupunkiseudun ammattikurssisäätiö, hallitus: Leena Koljonen (Risto Koskinen), valtuuskunta: Leena Koljonen ja Pentti Öhman (Risto Koskinen ja Lauri Ihalainen).

Rakennusalan työeläkekassa, valtuuskunta: Ahti Fredriksson, Veikko Välikanta, Vilho Rajala, Heikki Rikala, Leo Westerlund, Paul Lindberg, (Eino Lehto, Ahti Liljander, Lauri Kirvesniemi, Sulo Koskela, Yrjö Kaivola, Kosti Jokela).

— hallitus: puheenjohtaja Aarno Aitamurto, jäsenet: Matti Ojala, Tapio Malmivuori, Uuno Syrjä (Sole Halme, Arvi Tahvanainen, Matti Kanerva).

Rakennuskustannusindeksitoimikunta: Ismo Luimula.

Sairausvakuutusasiain neuvottelukunta: Toivo Jahn (Raimo Kantola).

SAK-LK rationalisointineuvottelukunta, valmistelujaosto: Antero Tuominen.

SAK-STK suuri neuvottelukunta: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Pekka Oivio, Sulo Penttilä, Aarno Aitamurto, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Viljo Ronkainen, Väinö Kujanpää, Jarl Sund, Aarne Koskinen ja Lauri Vilponiemi.

SAK-STK rationalisointineuvottelukunta: Mauno Ahonen.

SAK-STK tilastoyhteistyötoimikunta: Pekka Morri, Ismo Luimula, Antero Tuominen, Mauri Kavonius ja Jouko Mäkelä.

SAK-STK työmaaruokailua tutkiva toimikunta: Toivo Ranta.

Satama-alan työeläkekassa, valtuuskunta: puheenjohtaja Olavi Keitele, jäsenet: Toivo Veteli, Vilho Lempinen, Eino Koponen, Ossian Sotka, Pertti Markela, Esko Mäkinen (Arvo Nousiainen, Erkki Niemi, Reijo Lehonen, Lauri Puustinen, Esko Helander, Veikko Hyryläinen).

— hallitus: Eero Nummila, Gösta Mauno,

Erik Ruotsalainen (Pekka Teikari, Taisto Hakala, Veikko Järvilähti).

Siirtolaisasianneuvottelukunta: Antero Tuominen (Matti Savola).

— julkaisujaosto: Tom Saxén.

Standardisointikomitea: Teuvo Honkanen (Raimo Kärkkäinen).

Suhdanneverolautakunta: Niilo Hämäläinen (Arvo Hautala).

Suomen ja Ruotsin välisen työnvälityssopimuksen seurantaryhmä: Antero Tuominen.

Talouselämän johtamiskoulutuksen neuvottelukunta: Antero Tuominen.

Talousneuvosto: Nils Nilsson (Pekka Morri), Arvo Hautala (Ismo Luimula).

Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto, neuvottelukunta: Sulo Penttilä, Aarre Happonen, Pekka Virtanen, Lauri Vilponiemi.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, työmarkkinajaosto: Vieno Hämäläinen.

— koulutusjaosto: Leena Koljonen.

Teollisuusneuvottelukunta: Niilo Hämäläinen.

Tilastoneuvosto: Ismo Luimula.

Tullitariffilautakunta: Antero Tuominen.

Tvärminne Komitea: Lauri Vilponiemi.

Työaikaisten porrastuskomitea: Olavi Sulunen (Maunu Alppinen).

Tuotantokomiteoiden Keskustoimikunta: Eino Yrjönen, Aapeli Lankinen, Viljo Ronkainen, Ari Kekkinen (Väinö Kujanpää, Lauri Kirvesniemi, Pentti Lundström ja Unto Puttonen).

Tuottavuus -lehti, toimituskunta: Lauri Kaarisalo.

Työllisyysasiain neuvottelukunta: Pekka Morri.

Työneuvosto: Tarja Halonen, Lauri Kuivanen, Aarre Happonen, Pekka Virtanen, Elsa Aaltonen (Aarno Aitamurto, 19.7. Arjo Suonperä, Kalevi Aronen, Juhani Hietanen, Helvi Raatikainen).

Työnvälityssasiain neuvottelukunta: Pekka Morri (Teuvo Honkanen, 1.12. Antero Tuominen).

— työolupajaosto: Teuvo Honkanen, 1.12. Antero Tuominen.

Työpaikkaterveydenhuoltotoimikunta: Matti Savola.

Työrikoskomitea: Mikko Varis, sihteeri Jukka Sädevirta.

Työsuhdekeksintölautakunta: Teuvo Hon-

kanen (Into Mäkinen).

Työsuojeluneuvottelukunta: Osmo Kaipainen, Ahti Fredriksson, I.9. Lauri Kaarisalo ja Veikko Kansikas.

— työvaliokunta: Lauri Kaarisalo.

— lakijaosto: Lauri Kaarisalo.

— tekninen jaosto: Markku Toropainen.

Työ Terveys Turvallisuus -lehden toimitusneuvosto: Veikko Kansikas.

Työtuoimioistuin: Kunto Kaski, Aapeli Lankinen (Edin Kenraali, Pekka Virtanen, Aarno Aitamurto, Lauri Kuivanen).

Työttömyysvakuutusasiain neuvottelukunta: Lauri Kaarisalo (Erkki Lassinen).

Työturvallisuuslain uudistamiskomitea: Veikko Kansikas.

— asetustoimikunta: Veikko Kansikas, I.8. Jukka Sädevirta.

Työturvallisuustyön rahoittamisneuvottelukunta: Osmo Kaipainen, Veikko Kansikas, Eino Yrjönen, Lauri Vilponiemi, Toivo Piironen, (Ari Kekkinen, Orvo Heikkilä, Antero Mäki, Eino Sailas, Simo Ström).

Työvoimaneuvosto: Niilo Hämäläinen (Pekka Morri), Matti Ojala (Ismo Luimula).
— liikkuvuusavustusjaosto: Antero Tuominen.

— ulkomaisen työvoiman jaosto: Antero Tuominen.

Työväen Urheiluliiton nuorisovaliokunta: Lauri Ihalainen.

Ulkomaankaupan neuvottelukunta: Niilo Hämäläinen.

Vajaakuntoisten työhönsijoittamistoimikunta: Mauno Ahonen (Kalervo Kanninen).

Vakuutusalan kuluttajaneuvottelukunta: Helvi Raatikainen.

Vakuutus oikeus: Mikko Varis (Olavi Sulkunen).

Vakuutus oikeus, TEL- ja LEL-asiat: Lauri Kaarisalo (Kirsti Palanko-Laaka).

Vakuutusyhtiö Vernandi, johtokunta: Helvi Raatikainen.

Valtion hankintakeskus, johtokunta: Rauno Kousa.

Valtion nuorisoneuvosto: Lauri Ihalainen.
— tutkimusjaosto: Lauri Ihalainen.

Valtion viljavarasto: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala.

Vankilatyökomitea: Toivo Ranta (Olavi Sulkunen).

Virkistysaluetoimikunta: Lauri Kaarisalo.
Vuoden 1971 koulutuskomitea: Jussi Pikusaari.

Yleisradion aikuisopetuksen neuvottelukunta: Leena Koljonen.

Ympäristönsuojeluneuvosto: Lauri Kaarisalo (Toivo Ranta).

Yritysdemokratian sovellutuskomitea: Lauri Vilponiemi (Tarja Halonen), Kauko Nevala (Olavi Sulkunen).

Yritysten tutkimus -ja kartoittamiskomitea: Matti Hannula (Antero Tuominen).

E. Osuuskunnat

Osuuspankki Yhteistuki, hallintoneuvosto: Arvo Hautala, Elsa Aaltonen, Sakari Montonen, Pekka Morri, Pekka Oivio, Helvi Raatikainen.

— johtokunta: Ahti Fredriksson, Simo Elomaa, Rauno Kousa.

Valtakunnallinen vuokratalo-osuuskunta, hallitus: Rauno Kousa.

F. Kansainväliset ammatilliset järjestöt

PAY: Niilo Hämäläinen, Ahti Fredriksson, I.5. Jarl Sund (Pekka Oivio).

Liittojen jäsenistön jakautuminen vuonna 1973

Liitto	miehiä	%	naisia	%	yhteensä
AKT	31 199	92,9	2 379	7,1	33 578
Elintarviketyöläisten	12 300	38,0	19 700	62,0	32 000
Hotelli- ja Ravintolahenkilök.	4 358	14,2	26 414	85,8	30 772
Ilmailualan Unioni	1 533	86,5	239	13,5	1 772
Jalometallityöntekijäin	724	63,7	413	36,3	1 137
Järjestötoimitsijain	66	48,2	71	51,8	137
Kiinteistötyöntekijäin	3 751	42,4	5 105	57,6	8 856
Kemian Työntekijäin	9 292	55,0	7 603	45,0	16 895
Kirjatyöntekijäin	11 575	57,0	8 726	43,0	20 301
Kumi- ja Nahkatyöväen	4 760	36,8	8 183	63,2	12 943
KTV	39 776	45,0	49 224	55,0	89 000
Laivanpäällystö	2 974	99,7	1	0,3	2 975
Lasi- ja Posliinityöväen	2 952	52,0	2 739	48,0	5 691
Liiketyöntekijäin	23 975	35,0	44 525	65,0	68 500
Maaseututyöväen	23 142	85,8	3 838	14,2	26 980
Merimies-Unioni	10 025	80,5	2 500	20,0	12 525
Metallityöväen	110 757	82,6	23 267	17,4	134 024
Nahka- ja Kumialojen	1 600	40,0	2 400	60,0	4 000
Paperiteollisuuden työntekij.	34 619	74,8	11 690	25,2	46 309
Puutyöväen	31 650	65,4	16 746	34,6	48 396
Rakennustyöläisten	86 685	90,7	8 911	9,3	95 596
Sos.dem.Sanomalehtimies	182	83,1	37	16,9	219
Sähköalantyöntekijäin	21 206	99,1	203	0,9	21 409
Teknisten ja Erikoisammattien	2 339	64,4	1 294	35,6	3 633
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen	3 800	8,2	42 550	91,8	46 350
Tekstiililaitosmiesten	1 087	100,0	—	—	1 087
Toimittaja	77	86,6	12	13,4	89
VTY	60 333	73,6	21 655	26,4	81 988
Yleinen Lehtimies	136	69,7	59	30,3	195
Yhteensä	536 873	63,4	310 484	36,6	847 357

Liittojen jäsenmäärät vuonna 1973 verrattuna vuoteen 1972

Liitto	lisäys tai vähennys vuoteen 1972 verrattuna			
	1972	1973		%
AKT	29 010	33 578	+4 568	15,7
Elintarviketyöläisten	31 519	32 000	+ 481	0,2
Hotelli- ja Ravintolahenkilök.	25 436	30 772	+5 336	21,0
Ilmailualan Unioni	1 755	1 772	+ 17	0,9
Jalometallityöntekijäin	1 101	1 137	+ 36	3,3
Järjestötoimitsijain	112	137	+ 25	22,3
Kiinteistötyöntekijäin	8 337	8 856	+ 519	6,2
Kemian Työntekijäin	16 084	16 895	+ 811	5,0
Kirjatyöntekijäin	19 033	20 301	+1 268	6,7
Kumi- ja Nahkathyöväen	12 537	12 943	+ 406	3,3
KTV	80 591	89 000	+8 409	10,4
Laivanpäällystö	—	2 975	—	—
Lasi- ja Posliinityöväen	5 645	5 691	+ 46	0,8
Liiketyöntekijäin	61 000	68 500	+7 500	12,3
Maaseututyöväen	26 926	26 980	+ 54	0,2
Merimies-Unioni	11 388	12 525	+1 137	10,0
Metallityöväen	125 000	134 024	+9 024	7,2
Nahka- ja Kumialojen	3 778	4 000	+ 222	5,8
Paperiteollisuuden Työntekij.	45 013	46 309	+1 296	2,9
Puutyöväen	49 637	48 396	—1 241	2,5
Rakennustyöläisten	95 732	95 596	— 136	0,1
Sos.dem. Sanomalehtimies	167	219	+ 52	31,1
Sähköalantyyntekijäin	19 241	21 409	+2 168	11,3
Teknisten ja Erikoisammattien	2 810	3 633	+ 824	29,3
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen	42 556	46 350	+3 794	8,9
Tekstiililaitosmiesten	1 060	1 087	+ 27	2,5
Toimittaja	70	89	+ 19	27,1
VTY	78 451	81 988	+3 537	4,5
Yleinen Lehtimies	197	195	— 2	1,0
Yhteensä	794 186	847 357	+53 171	6,7

